

GMINA LUBLINIEC

**Diagnoza lokalnych zagrożeń
społecznych
2025**

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
WSTĘP	4
DANE DEMOGRAFICZNE	5
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	7
GRUPA BADANA	7
CEL BADANIA	10
PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW	11
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE	12
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA	21
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE	23
PRZEMOC DOMOWA	28
UZALEŻNIENIA BEHAVIORLANE - UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH	35
BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	37
GRUPA BADANA	37
CEL BADANIA	37
WYNIKI BADAŃ	38
SPRZEDAŻ ALKOHOLU OSOBOM NIELETNIM I NIETRZEŻWYM	38
OPINIE NA TEMAT SIĘGANIA PO PAPIEROSY I NARKOTYKI PRZEZ MIESZKAŃCÓW GMINY	43
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	44
METODOLOGIA	44
CEL BADANIA	44
CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ	45
WYNIKI	46
SYTUACJA RODZINNA	46
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL	50
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY	61
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE	64
POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH	69
CZAS WOLNY	71
PRZEMOC W SZKOLE	75
PRZEMOC W DOMU	81

HAZARD.....	83
UZALEŻNIENIE OD INTERNETU I CYBERPRZEMOC	86
PODSUMOWANIE	91
ANALIZA PORÓWNAWCZA WYNIKÓW BADAŃ PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY LUBLINIEC W 2021 ROKU ORAZ 2025 ROKU	98
ANALIZA PORÓWNAWCZA WYNIKÓW BADAŃ PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH GMINY LUBLINIEC W 2021 ROKU ORAZ 2025 ROKU	100
ANALIZA PORÓWNAWCZA WYNIKÓW BADAŃ PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD UCZNIÓW SZKÓŁ GMINY LUBLINIEC W 2021 ROKU DO BADAŃ Z 2025 ROKU	101

WSTĘP

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Lubliniec jest istotnym krokiem w identyfikacji i przeciwdziałaniu problemom społecznym, które dotyczą zarówno dorosłych mieszkańców, jak i dzieci oraz młodzież. W obliczu dynamicznych przemian społeczno-kulturowych, lokalna społeczność staje przed wyzwaniami, które wymagają szczególnej uwagi i systemowego podejścia. Dokument ten stanowi kompleksową analizę skali i charakteru problemów związanych z uzależnieniami od substancji psychoaktywnych (alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze), uzależnieniami behawioralnymi oraz zjawiskami towarzyszącymi, takimi jak przemoc domowa czy cyberprzemoc.

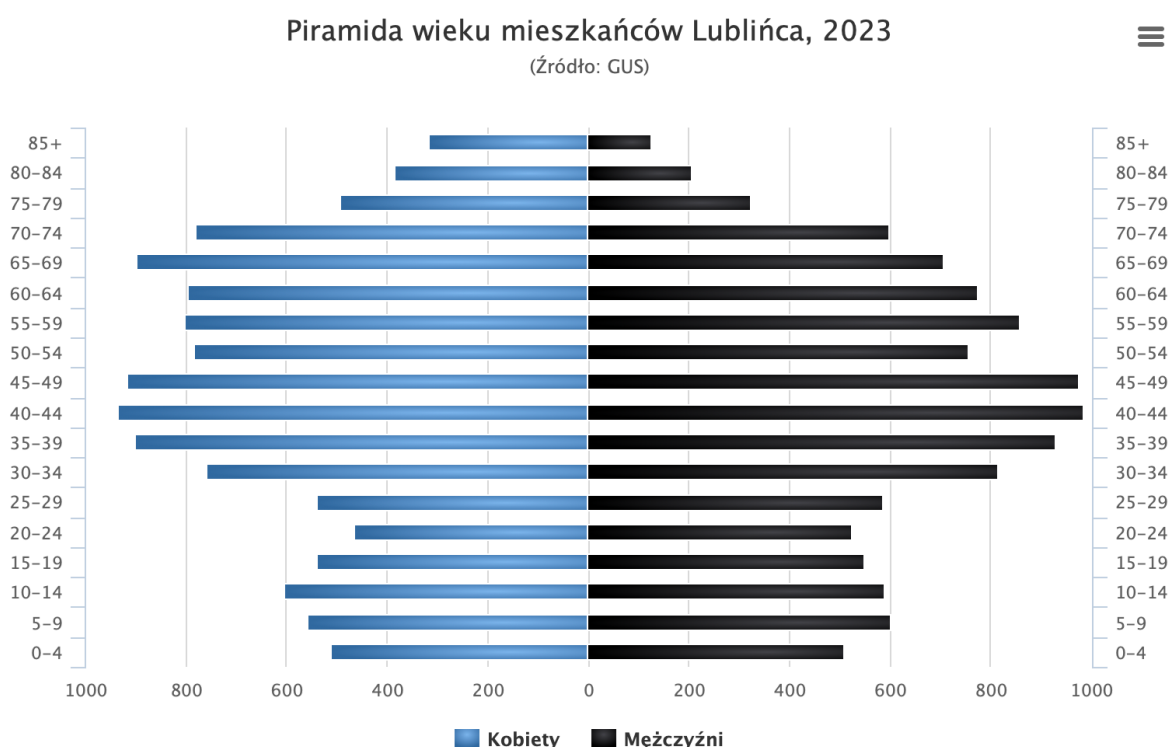
Podstawowym celem niniejszej diagnozy jest dostarczenie rzetelnych danych, które umożliwią skuteczne planowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień. Badania oparte na opinii mieszkańców oraz analizie statystycznej pozwalają lepiej zrozumieć potrzeby społeczności lokalnej i wskazać obszary, w których interwencje są najbardziej potrzebne.

Gmina Lubliniec jako odpowiedzialna jednostka samorządowa, stawia na holistyczne podejście do problemów uzależnień, angażując różnorodne instytucje i zasoby w celu budowania zdrowego i świadomego społeczeństwa. Niniejszy dokument będzie stanowić fundament dla tworzenia programów i strategii, które nie tylko przeciwdziałają uzależnieniom, ale również promują zdrowy styl życia oraz rozwój potencjału lokalnej społeczności.

Dokument ten ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugim kwartale 2025 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniami behawioralnymi a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk. Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Lubliniec wśród trzech grup respondentów: dorośli mieszkańcy, sprzedawcy napojów alkoholowych oraz młodzież szkolna.

DANE DEMOGRAFICZNE¹

Lubliniec jest małym miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 23 245 osób, z czego 51,2% stanowią kobiety, a 48,8% mężczyźni. W latach 2002-2024 liczba mieszkańców zmalała o 5,0%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,3 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

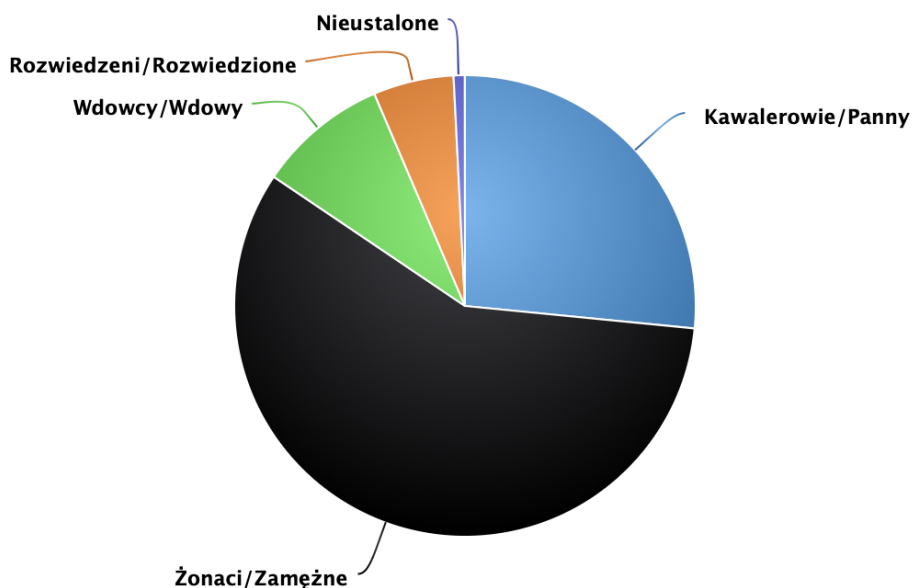

Mieszkańcy Lublińca zawarli w 2023 roku 86 małżeństw, co odpowiada 3,7 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa śląskiego oraz nieznacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,6 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie mniej od wartości dla województwa śląskiego oraz nieznacznie więcej od wartości dla kraju. 26,6% mieszkańców Lublińca jest stanu wolnego, 57,9% żyje w małżeństwie, 5,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,1% to wdowy/wdowcy.

¹ Dane za www.polskawliczbach.pl (dostęp: 10.07.2025 r.)

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Lubliniec

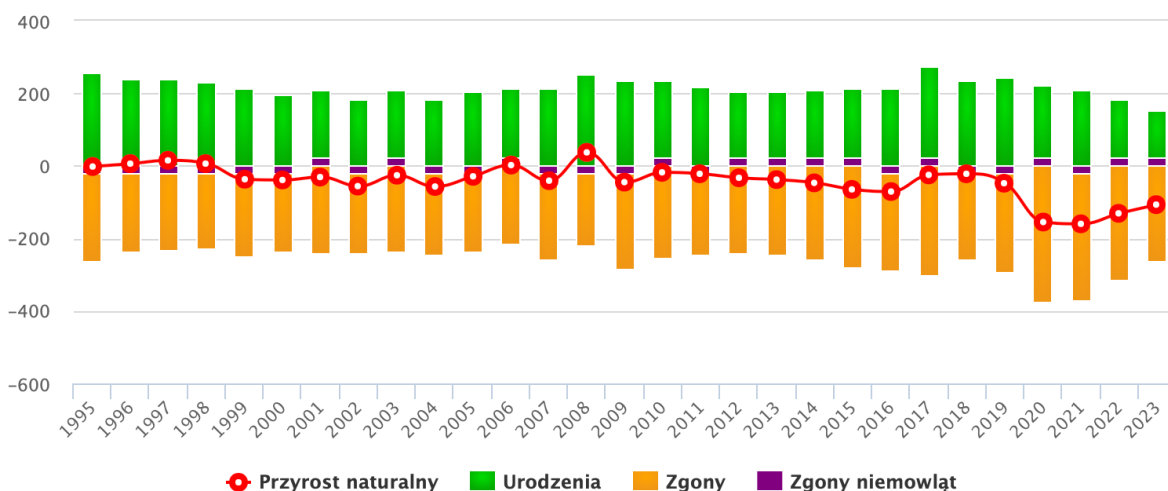
(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

Lubliniec ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -107. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -4,57 na 1000 mieszkańców Lublińca. W 2023 roku urodziło się 155 dzieci, w tym 51,6% dziewczynek i 48,4% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 353 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,63 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz nieznacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Przyrost naturalny w latach 1995–2023 w Lublińcu

(Źródło: GUS)

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

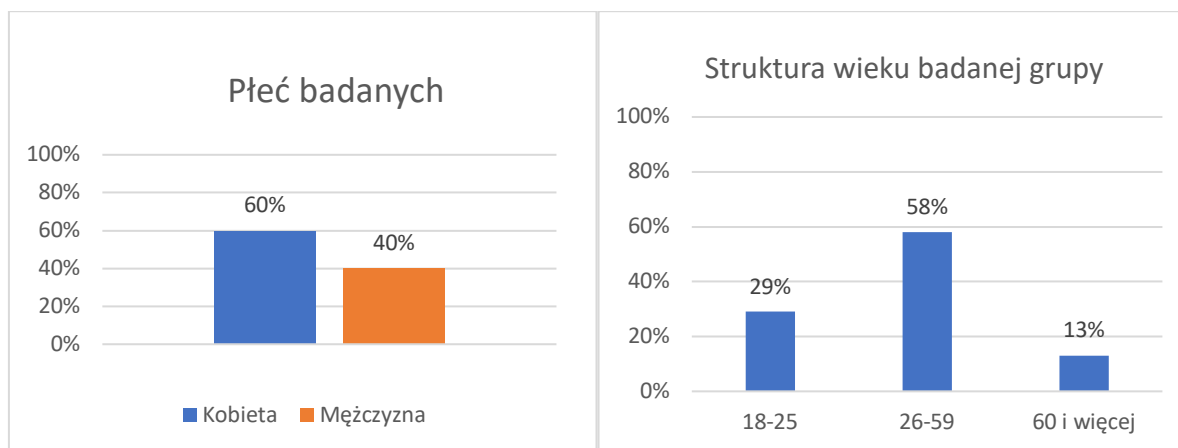
GRUPA BADANA

Badania obejmowały mieszkańców **Gminy Lubliniec**, którzy ukończyli osiemnasty rok życia.

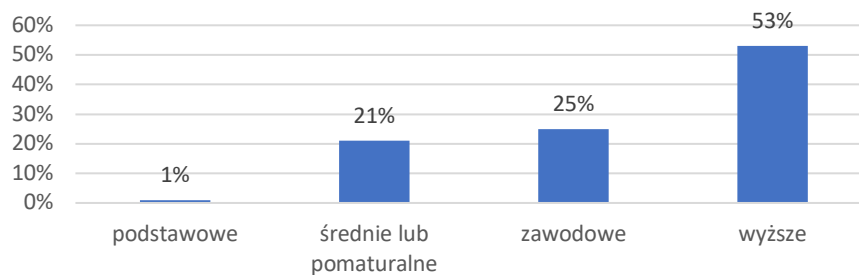
Zastosowane metody badawcze to:

- **PAPI** (ang. Paper & Pen Personal Interview) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, która polega na bezpośrednim, indywidualnym wywiadzie kwestionariuszowym. Respondenci wypełniali papierowe ankiety pod nadzorem ankietera, co pozwalało na uzyskanie wyczerpujących i dokładnych odpowiedzi (100 osób);
- **CAWI** (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Link do ankiety został umieszczony na stornie internetowej Urzędu Miasta (90 osób). Respondenci byli dokładnie informowani o anonimowym charakterze ankiety, co miało na celu zwiększenie ich komfortu i szczerości odpowiedzi. Dodatkowo, każdy respondent miał możliwość rezygnacji z udziału w badaniu w dowolnym momencie, co podkreślało dobrowolność udziału i mogło wpłynąć na zwiększenie jakości uzyskanych danych.

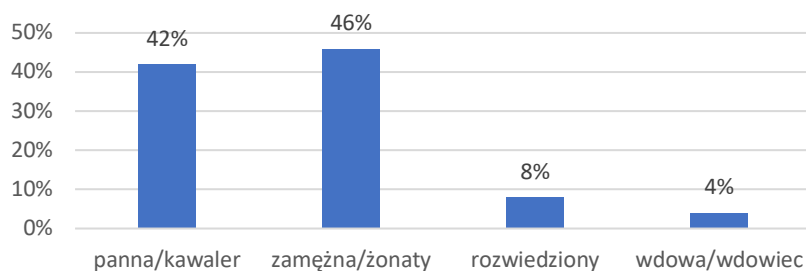
W badaniu wzięło udział **190** mieszkańców Gminy Lubliniec, co stanowiło reprezentatywną próbę dla populacji gminy. Analiza wyników pozwoliła na uzyskanie cennych informacji na temat preferencji, potrzeb i problemów społeczności lokalnej, co może stanowić podstawę do podejmowania decyzji przez lokalne władze oraz inne zainteresowane strony.

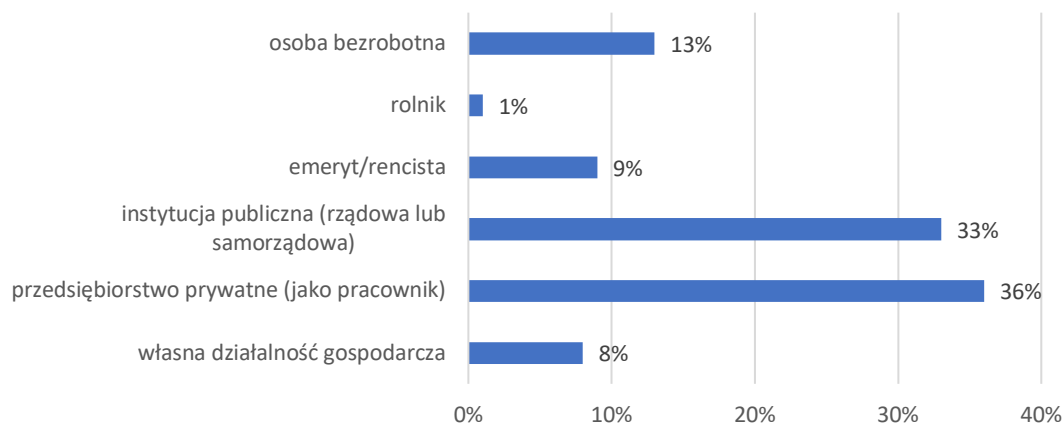
Wykształcenie respondentów

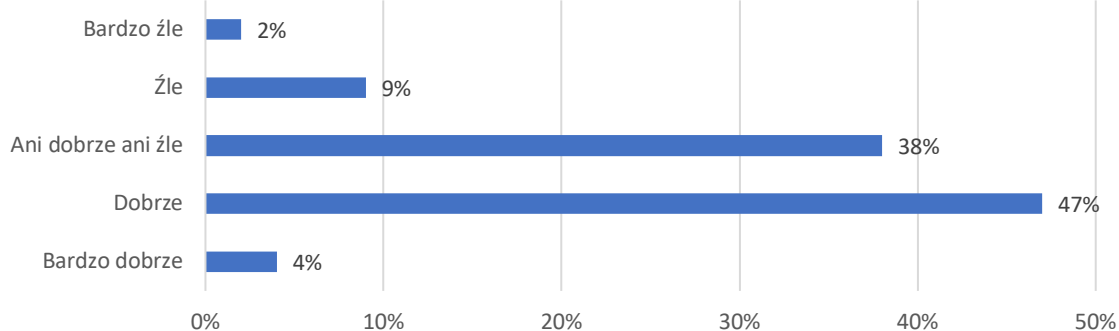
Stan cywilny respondentów

Struktura zatrudnienia respondentów

Jak ocenia Pan/Pani swoją sytuację materialną

Badaniem objęto mieszkańców Gminy Lubliniec, z czego 60% stanowiły kobiety, a 40% mężczyźni. Najliczniejszą grupą wiekową byli respondenci w przedziale 26–59 lat (58%), a następnie osoby w wieku 18–25 lat (29%) oraz powyżej 60. roku życia (13%). Większość badanych legitymowała się wykształceniem wyższym (53%), natomiast 25% posiadało wykształcenie zawodowe, 21% średnie lub pomaturalne, a tylko 1% podstawowe. Pod względem stanu cywilnego dominowały osoby będące w związku małżeńskim (46%) oraz osoby samotne (42%), podczas gdy osoby rozwiedzione stanowiły 8%, a wdowy i wdowcy – 4%.

Jeśli chodzi o aktywność zawodową, najwięcej respondentów pracowało w przedsiębiorstwach prywatnych (36%) lub instytucjach publicznych (33%). 13% stanowili bezrobotni, 9% emeryci bądź renciści, a 8% prowadziło własną działalność gospodarczą. Rolnikiem był zaledwie 1% badanej grupy. Ocena sytuacji materialnej wśród respondentów ukazuje raczej pozytywny obraz: 47% określiło ją jako „dobrą”, 38% jako „ani dobrą, ani złą”, 9% jako „złą”, 2% jako „bardzo złą”, a 4% – jako „bardzo dobrą”. Grupa ta prezentuje się jako stosunkowo młoda, wykształcona i aktywna zawodowo społeczność, o raczej stabilnej sytuacji materialnej.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane z występowaniem na terenie gminy zjawiska przemocy domowej;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi - uzależnieniem od hazardu.

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW

W pierwszej części badania poprosiliśmy mieszkańców Gminy Lubliniec o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Lubliniec.

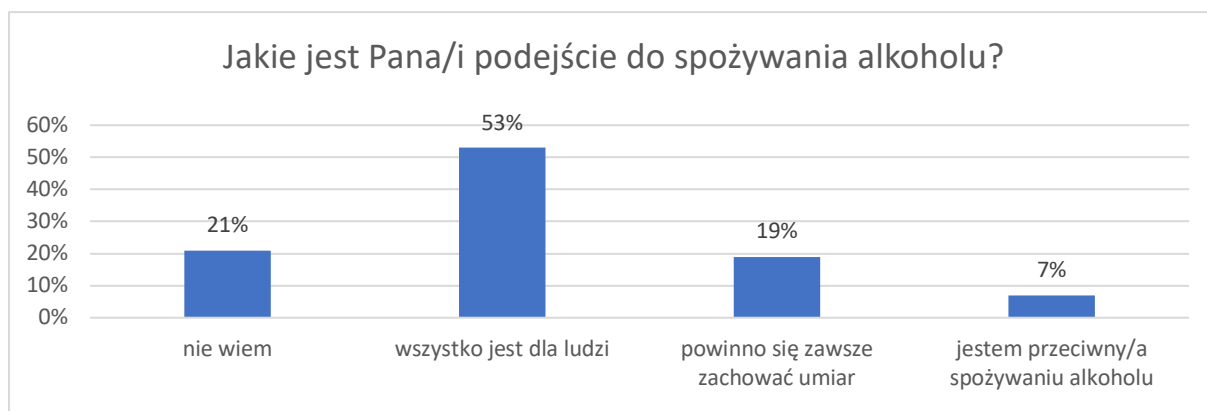
<i>Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców</i>				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Przemoc w szkole	20%	26%	47%	7%
Palenie papierosów przez osoby niepełnoletnie	28%	30%	38%	4%
Spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie	31%	24%	41%	4%
Przestępczość	26%	17%	53%	4%
Uzależnienie od komputera i Internetu	44%	38%	18%	0%
Niepełnosprawność	23%	23%	47%	7%
Bezrobocie	39%	29%	27%	5%
Uzależnienie od alkoholu	33%	26%	34%	7%
Przemoc domowa	29%	14%	12%	45%
Uzależnienie od narkotyków	29%	18%	20%	33%
Ubóstwo	20%	22%	50%	8%

Za najistotniejsze problemy w środowisku lokalnym ankietowani mieszkańcy uznali: uzależnienie od komputera i Internetu (82%), bezrobocie (68%), uzależnienie od alkoholu (59%) oraz palenie papierosów przez osoby niepełnoletnie (58%).

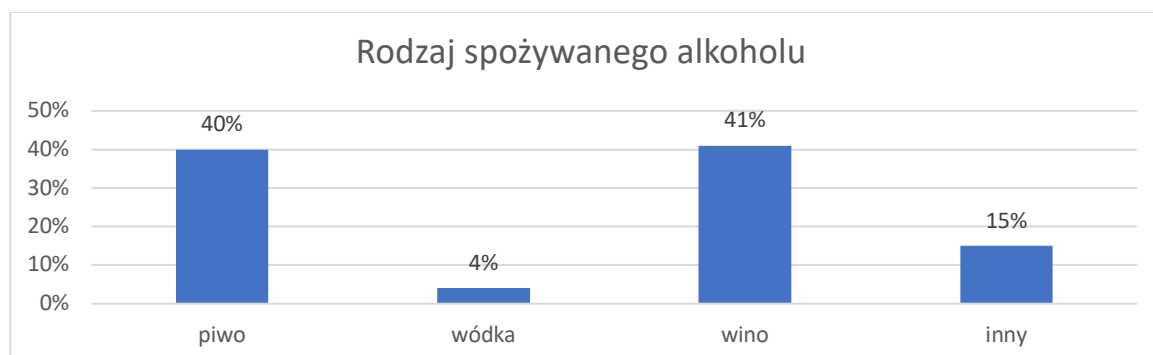
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców Lublińca na temat alkoholu, w szczególności ich opinie dotyczące spożywania alkoholu w różnych sytuacjach życiowych, akceptacji społecznej dla picia alkoholu, świadomości skutków zdrowotnych i społecznych związanych z nadużywaniem, a także wiedzy na temat możliwości uzyskania pomocy w przypadku problemów alkoholowych.

W pierwszym pytaniu poprosiliśmy ankietowanych o wskazanie, jakie jest ich podejście do spożywania alkoholu. Najwięcej osób (53%) zadeklarowało, że „wszystko jest dla ludzi”. Kolejne 21% nie miało sprecyzowanej opinii, zaznaczając odpowiedź „nie wiem”. 19% respondentów uważa, że „powinno się zawsze zachować umiar”, natomiast 7% zadeklarowało postawę przeciwną wobec spożywania alkoholu.

W następnej kolejności zapytaliśmy mieszkańców Gminy Lubliniec o rodzaj najczęściej spożywanego przez nich alkoholu. Najczęściej pojawiającą się odpowiedzią jest wino (41%) potem piwo (40%) oraz wódka (4%). 15% wskazało odpowiedź „inny”.

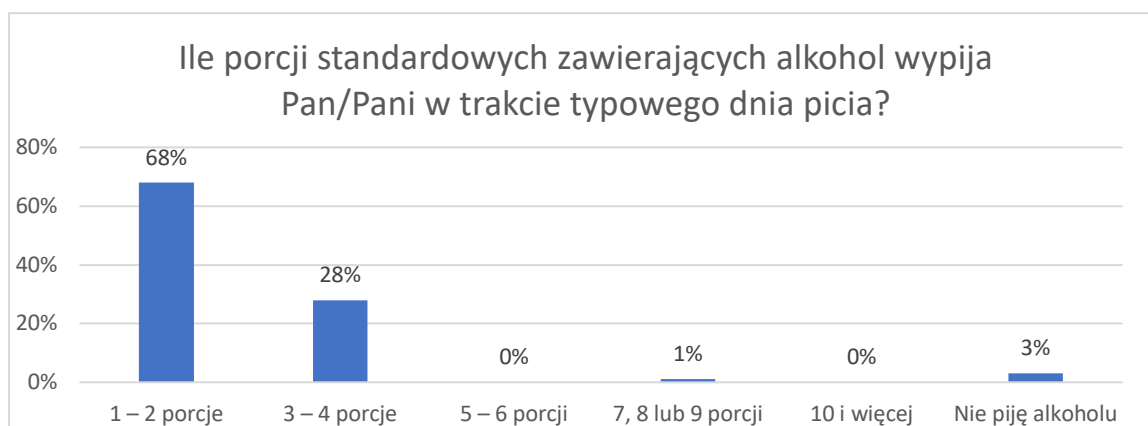

Kolejną kwestią była częstotliwość spożywania alkoholu. 21% respondentów zadeklarowało, że nigdy nie pije alkoholu. Największa grupa badanych (53%) przyznała, że sięga po alkohol kilka razy w roku. 19% spożywa alkohol kilka razy w miesiącu, a 7% – kilka razy w tygodniu. Żaden z respondentów nie zadeklarował codziennego spożywania alkoholu.

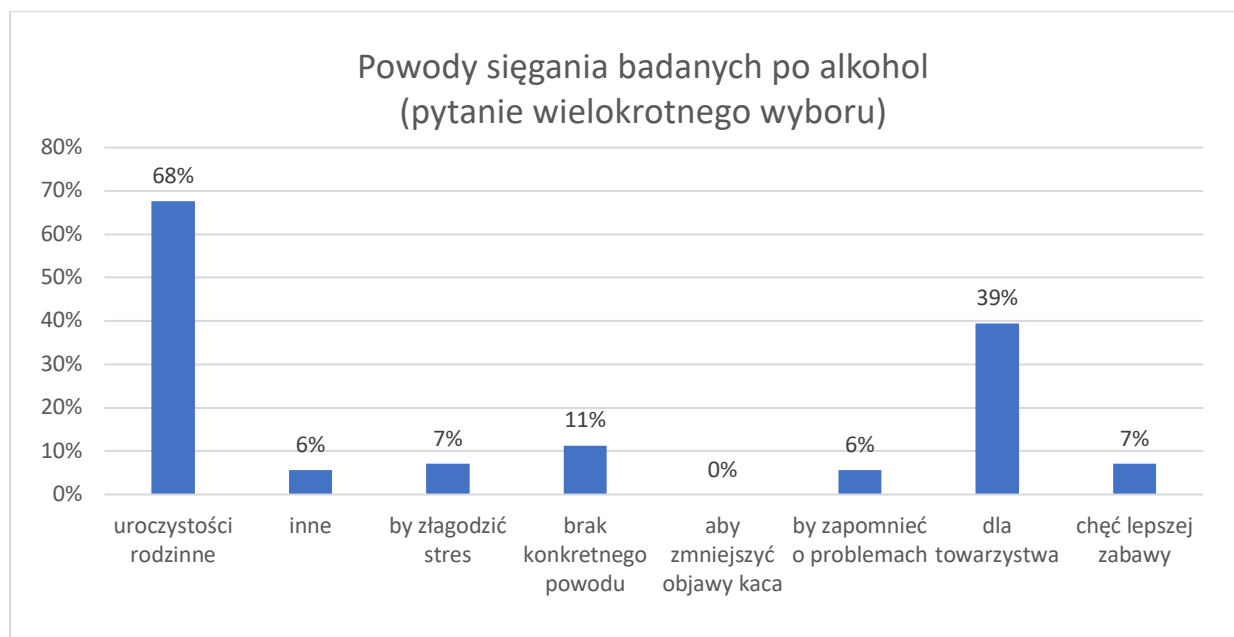
Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo: 1 – 2 porcji alkoholu (68%) oraz 3 – 4 porcji (28%). W tym pytaniu 3% mieszkańców zadeklarowało abstynencję. W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy Gminy Lubliniec odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka.

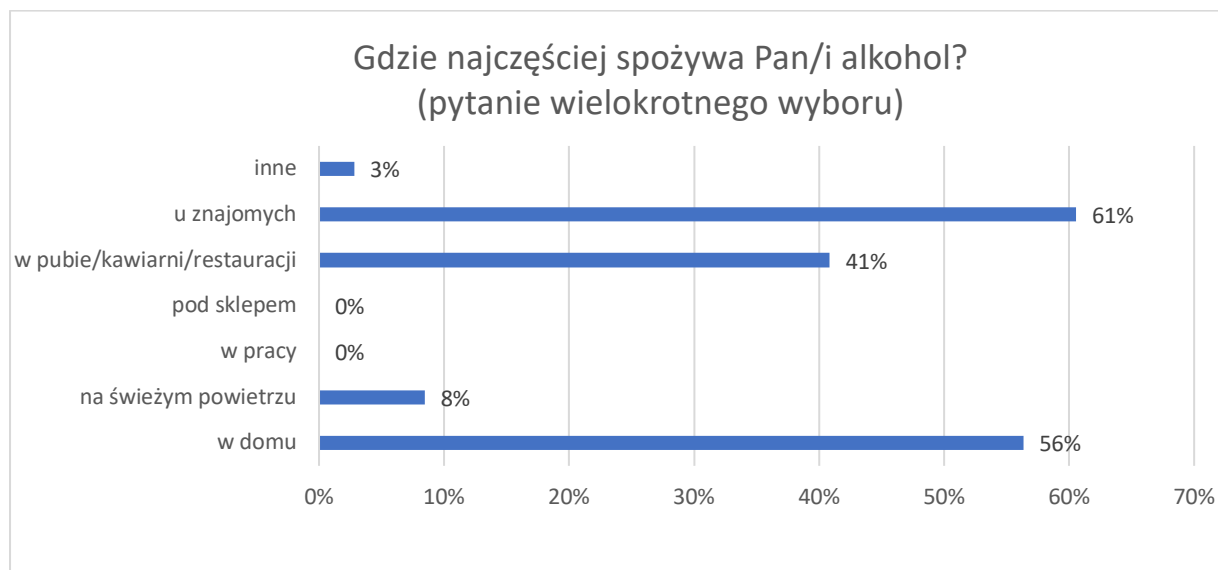

Nie tylko ilości oraz częstotliwość spożywanego alkoholu, ale także powody sięgania przez dorosłych są istotne dla oceny ich postaw. Do najczęściej wskazywanych okazji i motywów sięgania po alkohol mieszkańcy wskazują kolejno: uroczystości rodzinne - 68%, dla towarzystwa – 39%. Te okazje wydają się dość powszechne dla spożywania alkoholu.

Niepokojący wydaje się wskaźnik sugerujący, że dla 13% badanych alkohol jest źródłem radzenia sobie z przeżywanymi emocjami².

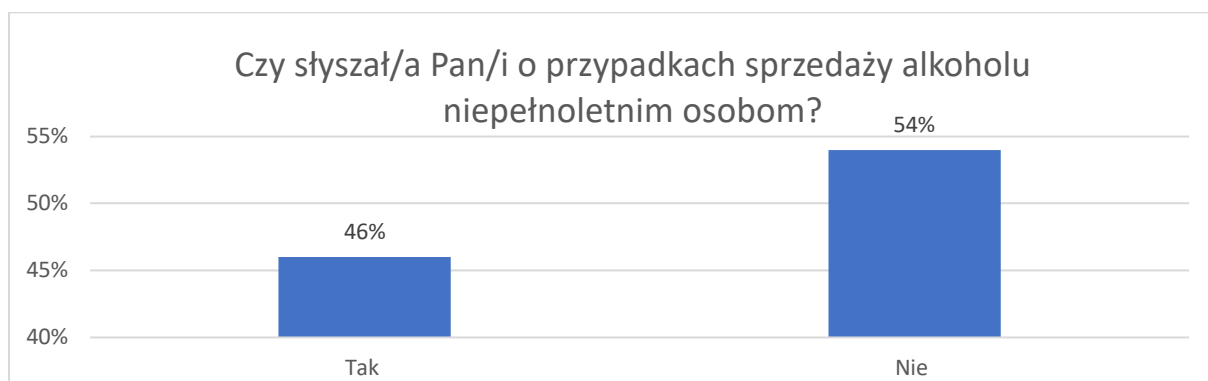
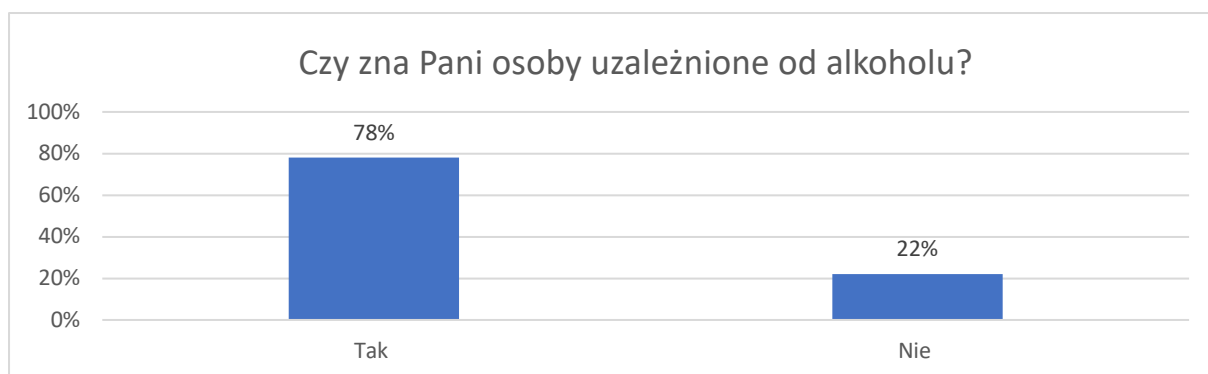

W kwestii miejsca spożywania alkoholu najczęściej wskazań uzyskała odpowiedź „u znajomych” (61%), następnie w domu (56%) oraz w miejscach typu restauracja (41%).

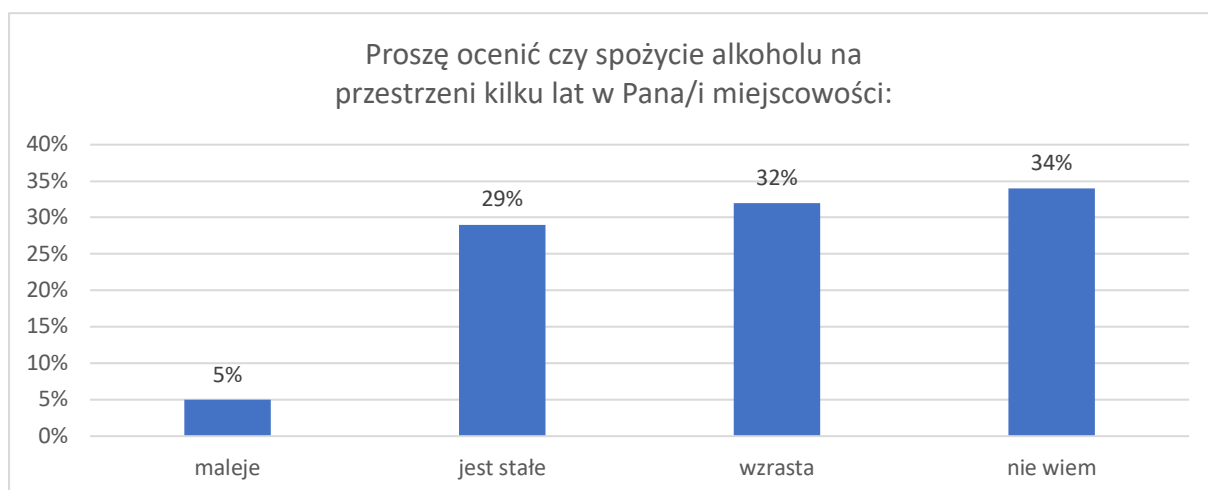

Kolejne pytania nawiązują pośrednio do poziomu poczucia bezpieczeństwa badanych mieszkańców i ich oceny dynamiki problemów alkoholowych w lokalnej społeczności. 78% z nich przyznaje, że zna osoby borykające się z problemem uzależnienia od alkoholu. Zdaniem 46% dochodzi do przypadków sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim na terenie Gminy Lubliniec.

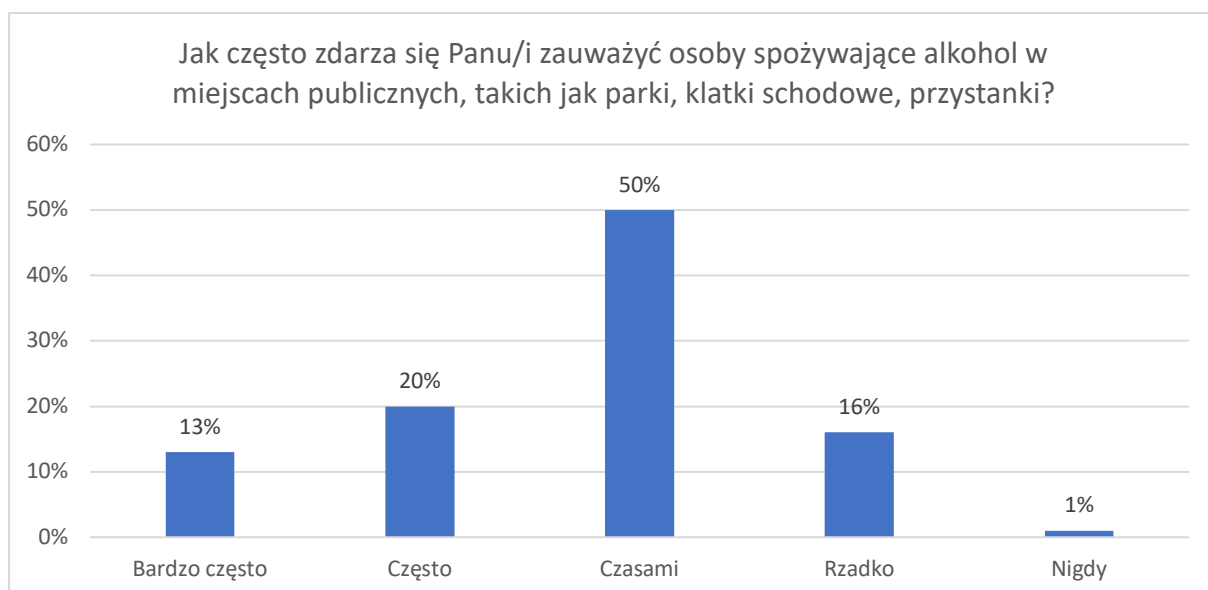
² Suma odpowiedzi: by złagodzić stres oraz aby zapomnieć o problemach.

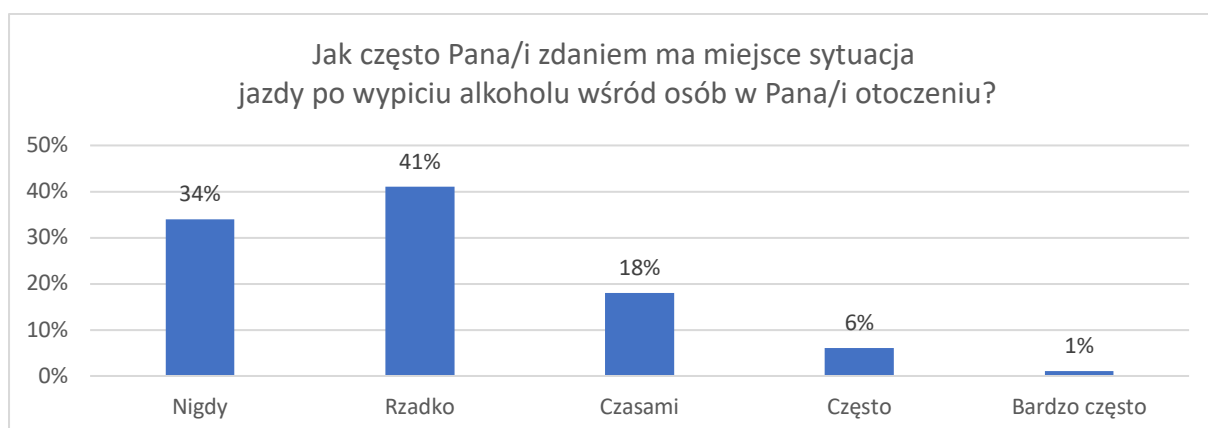
W opinii badanych mieszkańców na przestrzeni ostatnich kilku lat spożycie alkoholu utrzymuje się na stałym poziomie (29%) a zdaniem 32% wzrasta. Według 33% badanych w tej grupie, widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych jest częsty i bardzo częsty³ natomiast 16% uważa, że takie sytuacje zdarzają się rzadko.

³ Suma odpowiedzi: często i bardzo często

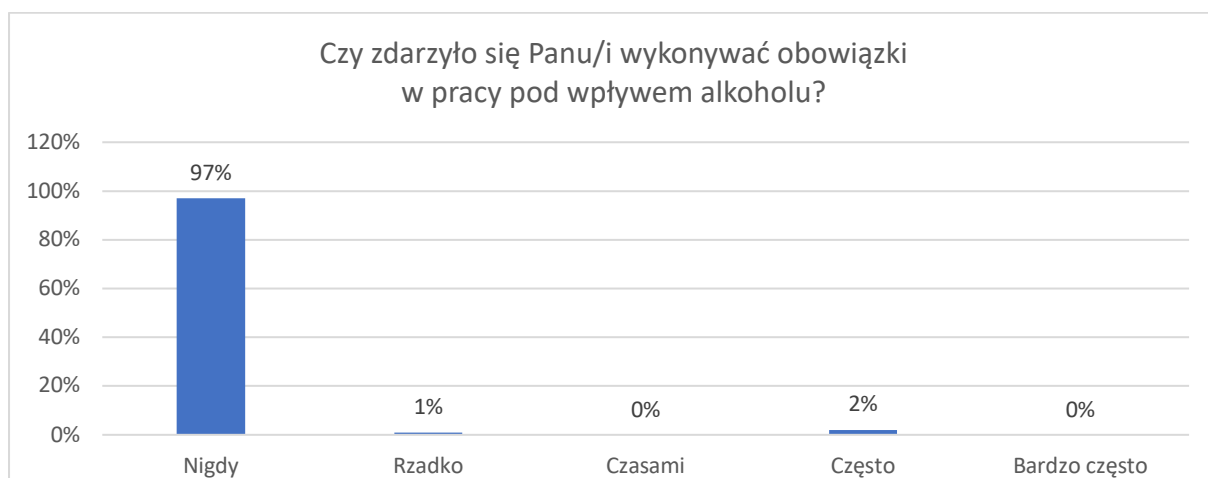
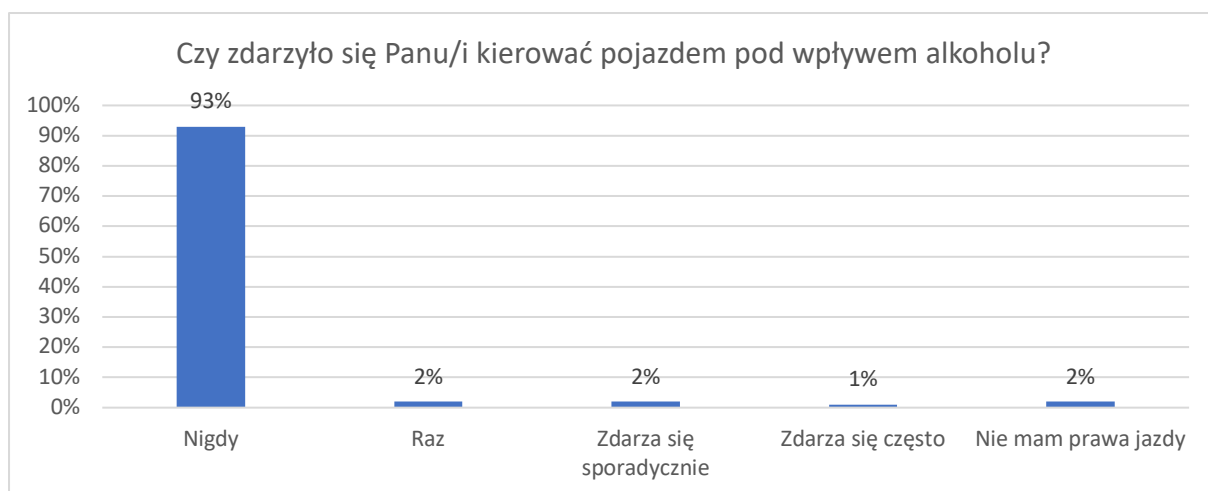

Istotną kwestią jest poznanie zdania mieszkańców na temat prowadzenia pojazdów po użyciu alkoholu wśród osób z ich otoczenia. Łącznie 66% badanych wskazało, że sytuacja prowadzenia pojazdu po alkoholu w ich otoczeniu ma miejsce⁴.

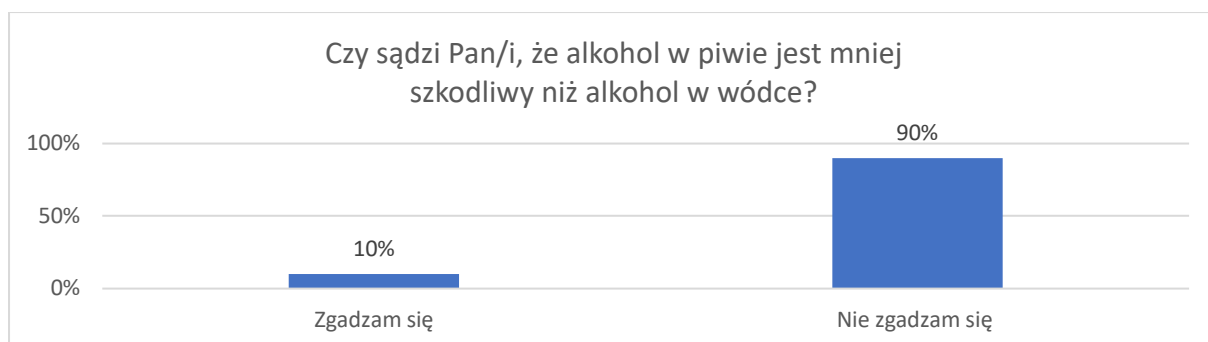
93% respondentów zadeklarowało, że nigdy nie prowadziło pojazdu pod wpływem alkoholu. Pozostałe odpowiedzi rozkładają się następująco: 2% przyznało, że zdarzyło im się to raz, kolejne 2% – sporadycznie, 1% – często, a 2% nie posiada prawa jazdy. W pytaniu dotyczącym wykonywania obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu aż 97% badanych odpowiedziało, że nigdy im się to nie zdarzyło. Zaledwie 1% wskazał odpowiedź „rzadko”, 2% – „często”, natomiast nikt nie zadeklarował, że pracował pod wpływem alkoholu „czasami” ani „bardzo często”.

⁴ Suma odpowiedzi: bardzo często, często, czasami i rzadko.

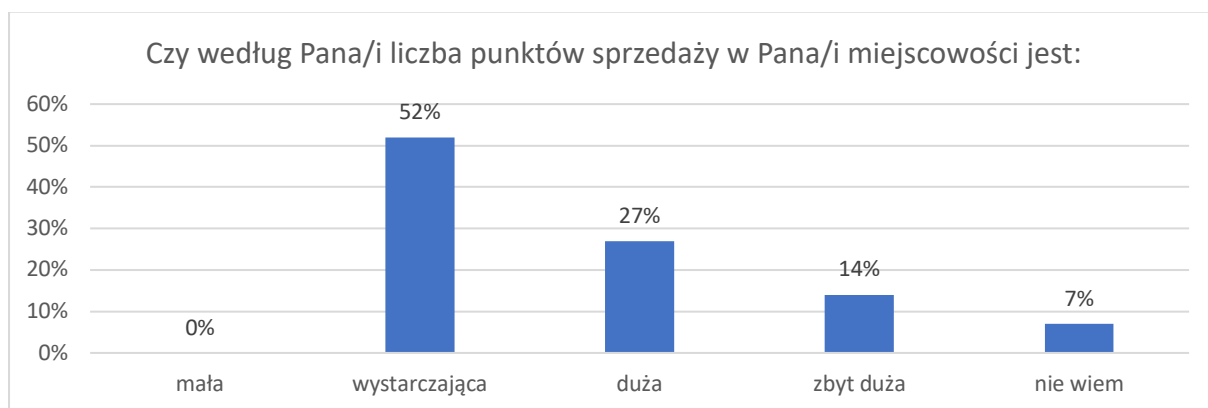

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

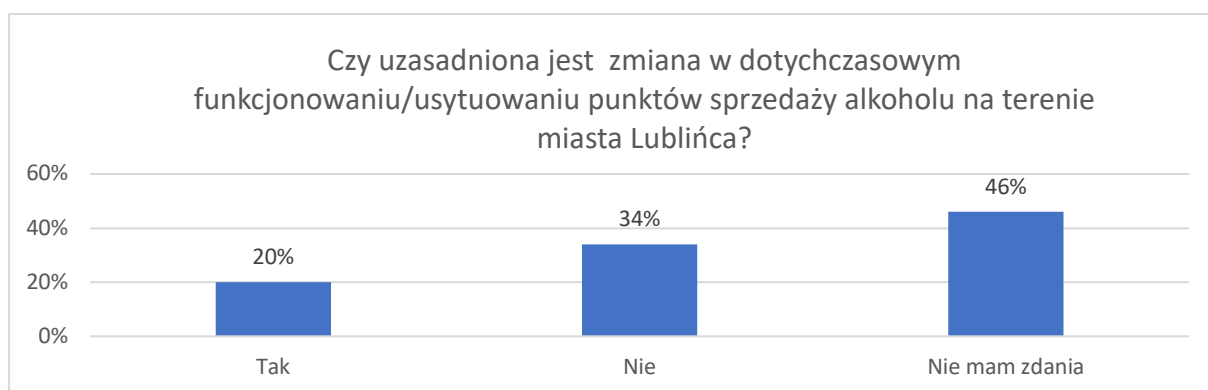
Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Lubliniec- łącznie 90% nie zgodziło się z tym stwierdzeniem.

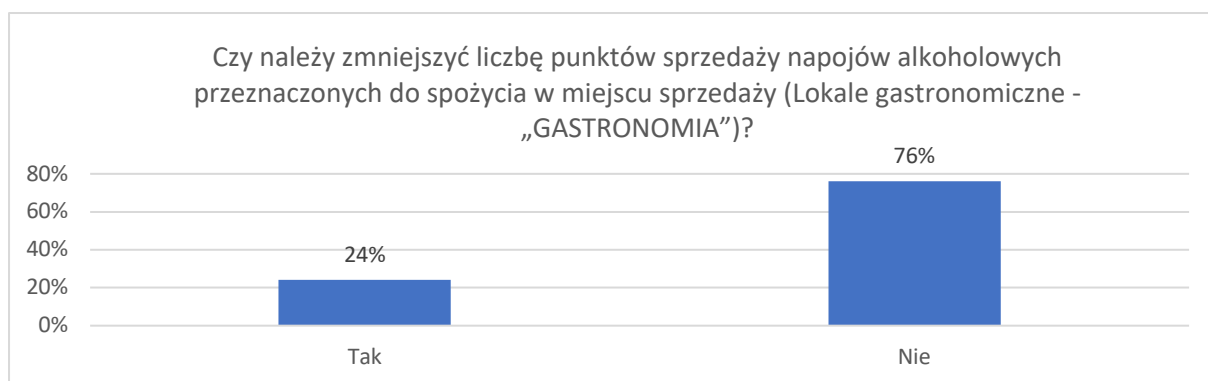

Następne pytanie odnosi się do opinii badanych na temat liczby punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Lubliniec. Mieszkańcy w 52% swoich odpowiedzi wskazywali, że liczba takich miejsc jest wystarczająca. Dla łącznie 41% takich miejsc jest dużo lub za dużo a 7% wskazuje brak zdania na ten temat.

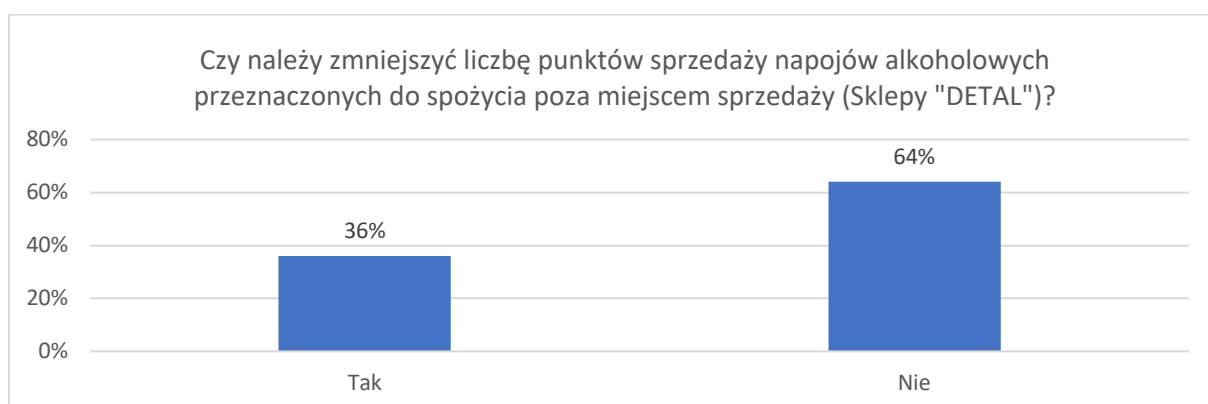

Kilka ostatnich pytań w tej części ankiety dla Mieszkańców Gminy Lubliniec dotyczyło ich subiektywnego zdania na temat funkcjonowania punktów sprzedaży alkoholu na terenie gminy. 20% badanych jest zdania, że uzasadniona jest zmiana w dotychczasowym usytuowaniu punktów sprzedaży alkoholu. 24% opowiedziało się za zmniejszeniem liczby punktów typu „gastronomia” przeznaczonych do spożycia alkoholu w miejscu zakupu.

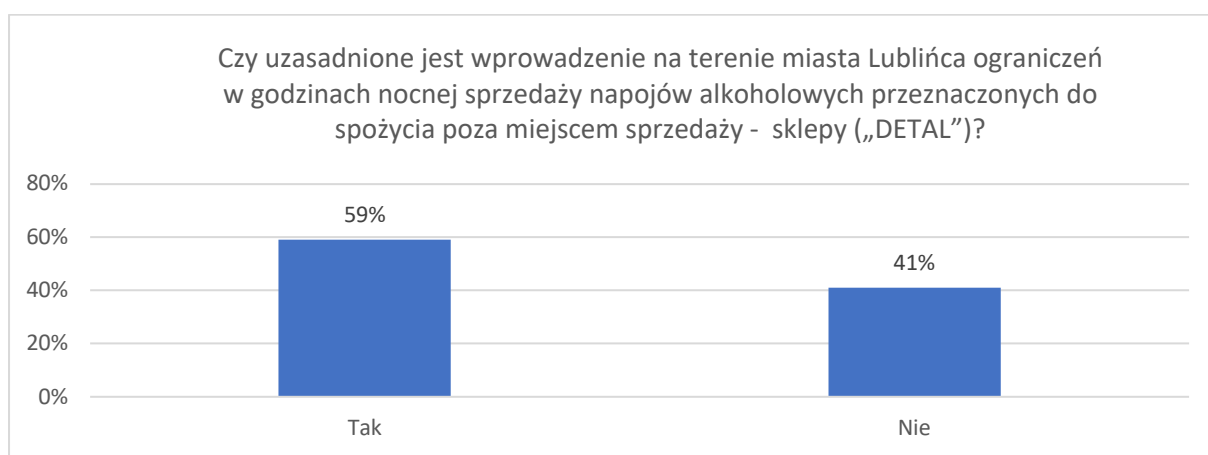

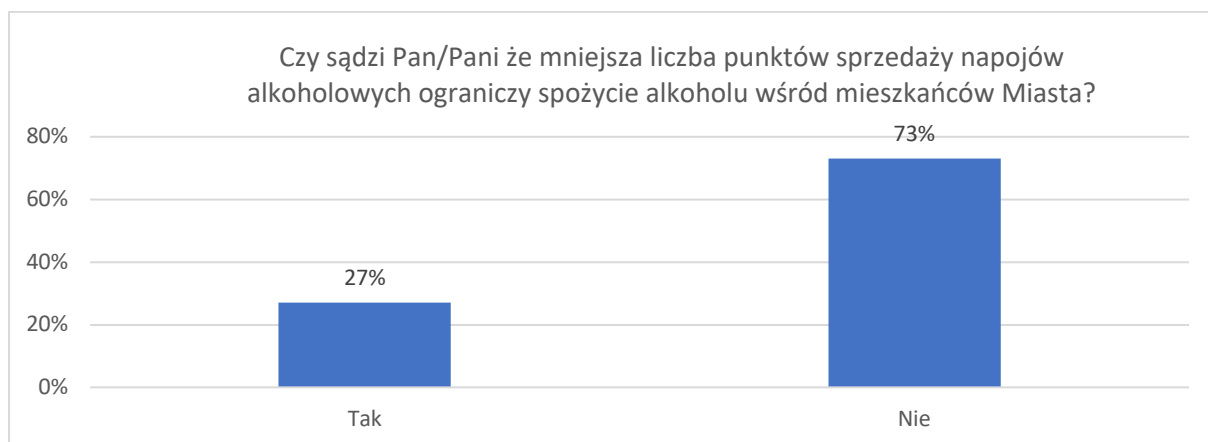
W opinii 36% ankietowanych mieszkańców zachodzi potrzeba zmniejszenia liczby punktów ze sprzedażą alkoholi przeznaczonego do spożycia poza miejscem zakupu (sklepy „detał”).

Poproszono również mieszkańców Gminy Lubliniec o wyrażenie swojego zdania na temat wprowadzenia ograniczenia w godzinach nocnej sprzedaży alkoholu w sklepach. 59% z badanych opowiedziało się za wprowadzeniem takich ograniczeń.

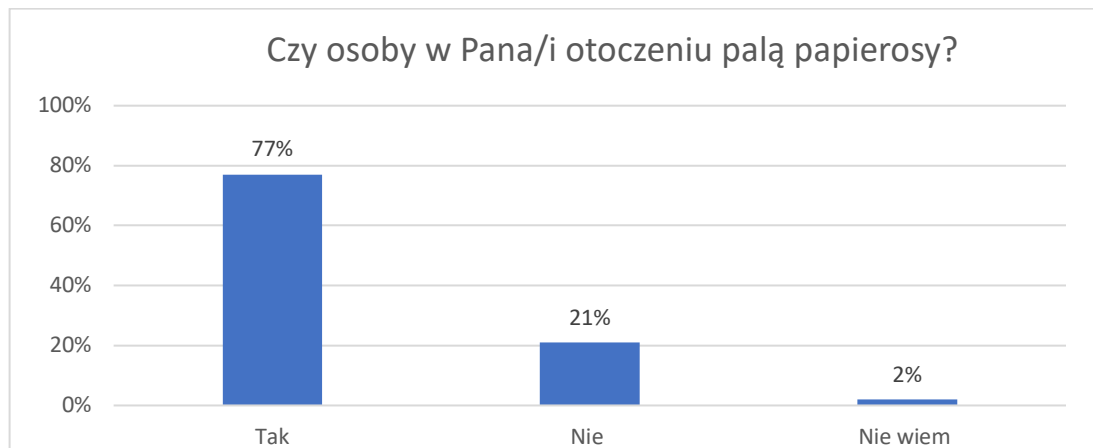

73% badanych mieszkańców Lublińca uważa, że zmniejszenie liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych nie spowoduje ograniczenie spożycia alkoholu wśród mieszkańców Gminy Lubliniec.

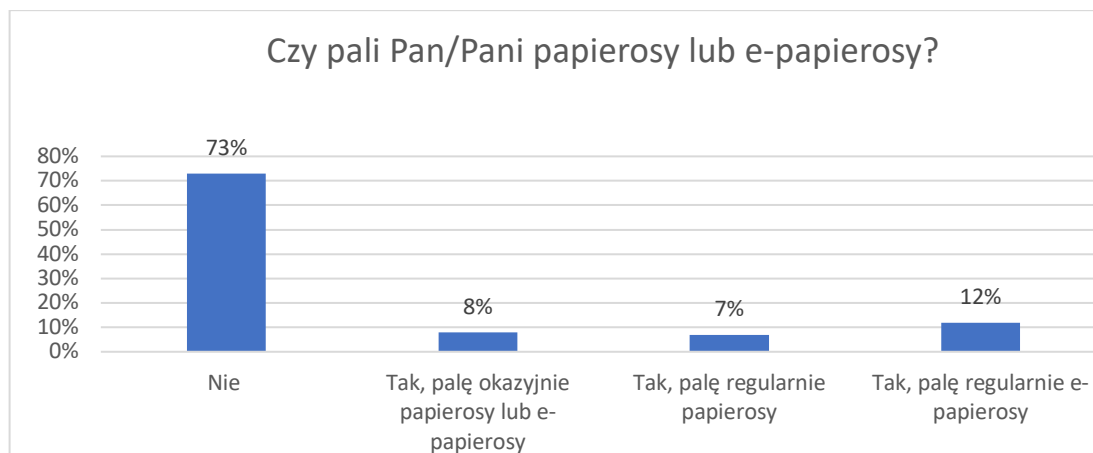

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

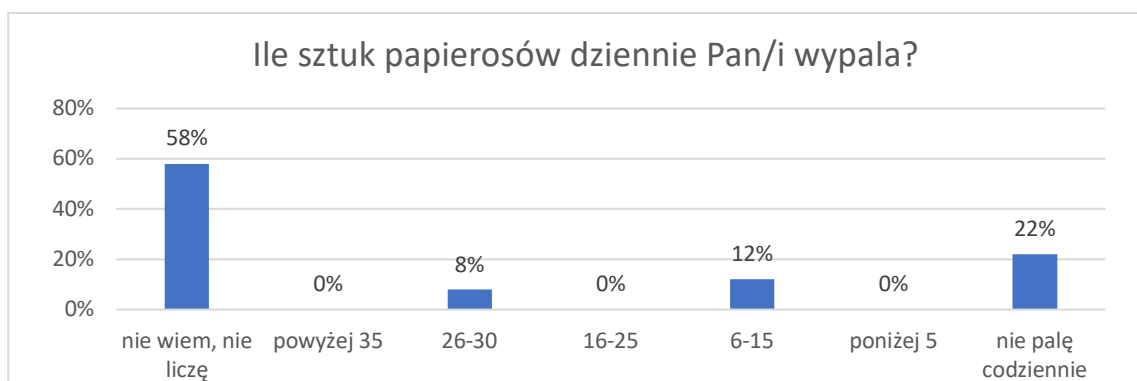
Pierwszą z poruszanych kwestii w tej części ankiety było poznanie, jaka grupa dorosłych mieszkańców Gminy Lubliniec deklaruje uzależnienie od nikotyny. Przede wszystkim 77% zadeklarowało, że w swoim otoczeniu ma osoby palące papierosy.

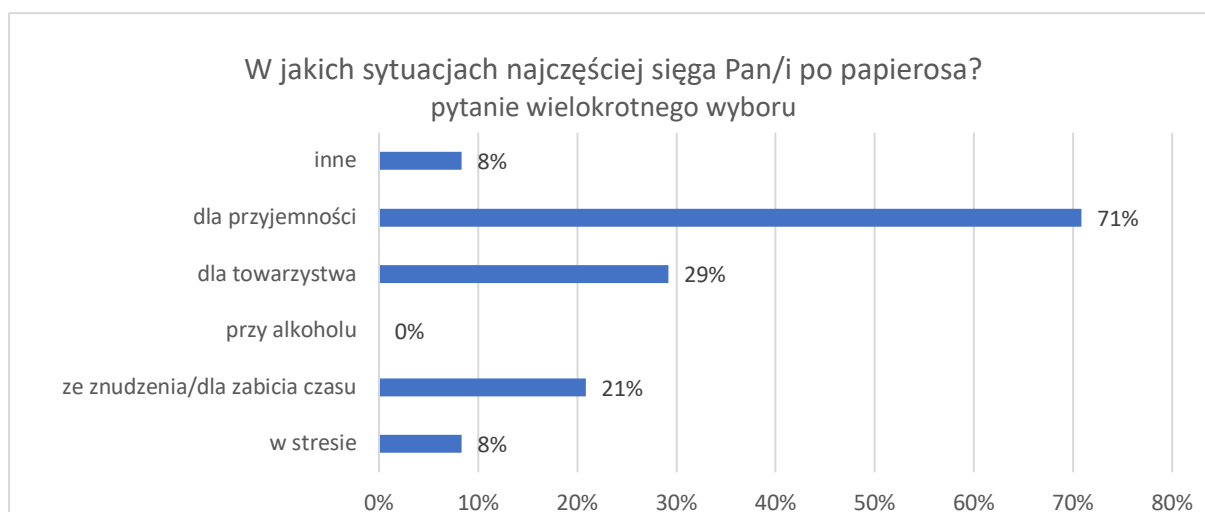
73% badanych odpowiedziało, że aktualnie nie znajduje się w nikotynowym nałogu. Okazyjnie pali papierosy lub e-papierosy 8% mieszkańców Gminy Lubliniec. 7% wskazało, że regularnie pali papierosy, a 12% e-papierosy.

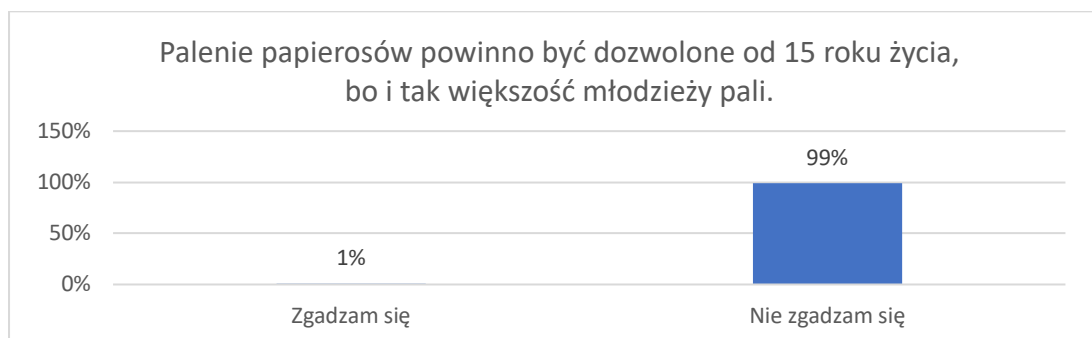
Na pytanie o liczbę wypalanych dziennie papierosów 58% respondentów odpowiedziało, że „nie wie” lub „nie liczy”. Kolejne 22% zadeklarowało, że nie pali codziennie. 12% przyznało się do wypalania od 6 do 15 papierosów dziennie, natomiast żadna z osób nie zadeklarowała konsumpcji powyżej 15 papierosów dziennie ani liczby poniżej 5 sztuk dziennie. Odpowiedzi wskazują, że codzienne palenie papierosów dotyczy stosunkowo niewielkiej części badanych, a znaczna grupa osób albo pali okazjonalnie, albo nie śledzi dokładnie swojego zużycia.

Istotne również wydają się być powody sięgania po papierosa przez badanych. 71% mieszkańców Lublińca pali dla przyjemności, 29% dla towarzystwa, 21% ponieważ się nudzi lub dla zabicia czasu.

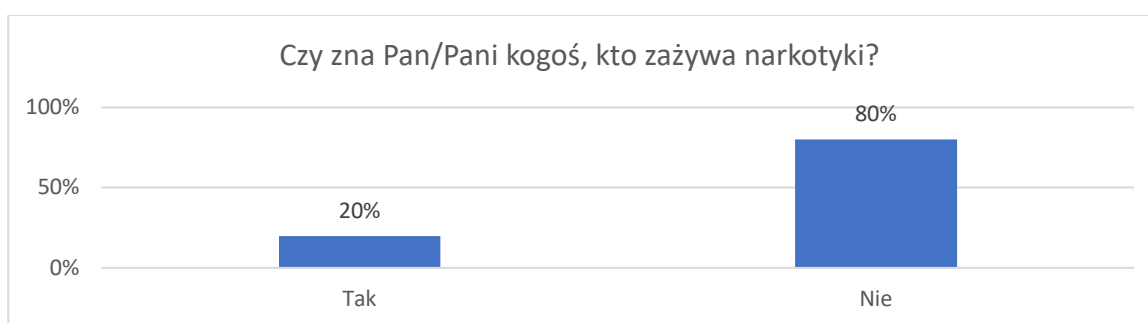
Budujące wydają się być przekonania dorosłych mieszkańców Gminy Lubliniec w temacie palenia papierów przez młodzież. Ze stwierdzeniem „*palenie papierosów powinno być dozwolone od 15 roku życia, bo i tak większość młodzieży pali*” spotkało się z negacją 99% badanych.

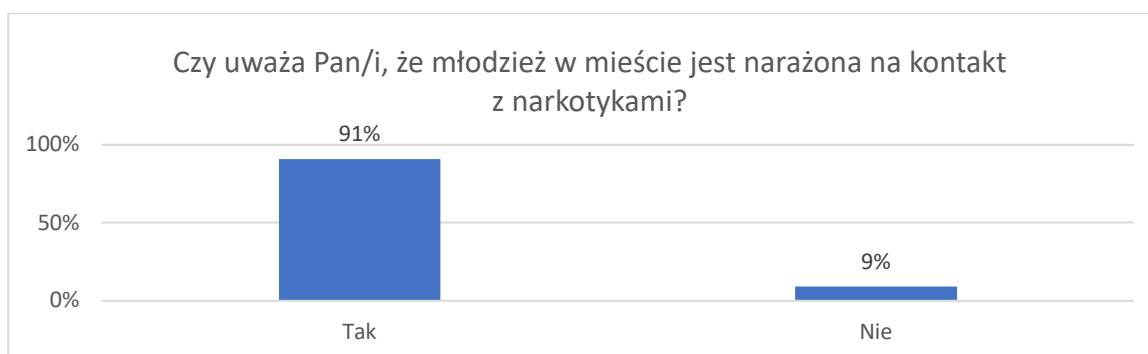
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Kolejne pytania badające postawy mieszkańców Gminy Lubliniec wobec substancji psychoaktywnych rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywującego do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczyło ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku respondentów.

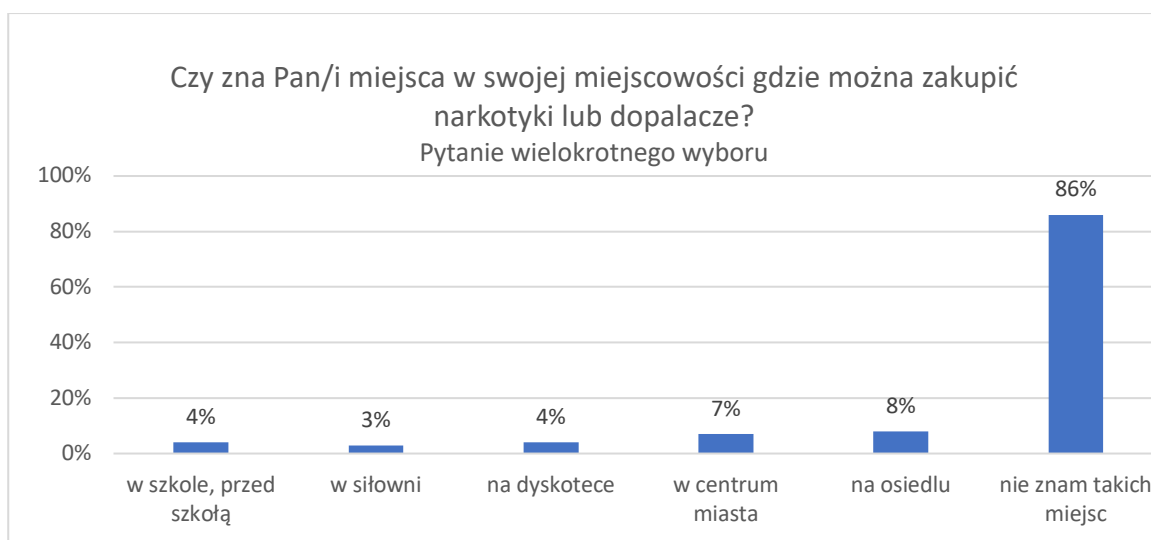
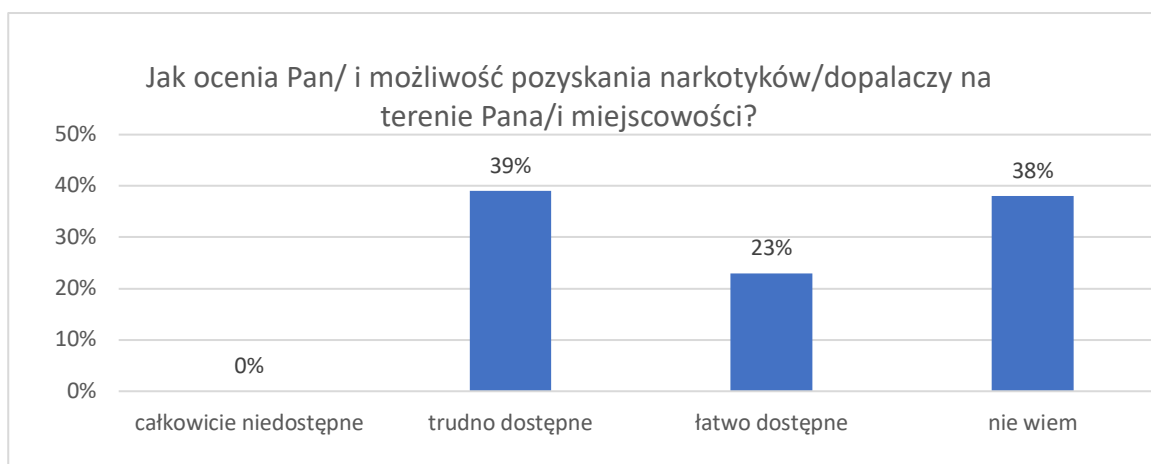
Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki. 20% respondentów zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne tj. narkotyki, a 80% odpowiedzi wskazuje, że badani w swoim środowisku nie mają osób przyjmujących substancje odurzające.

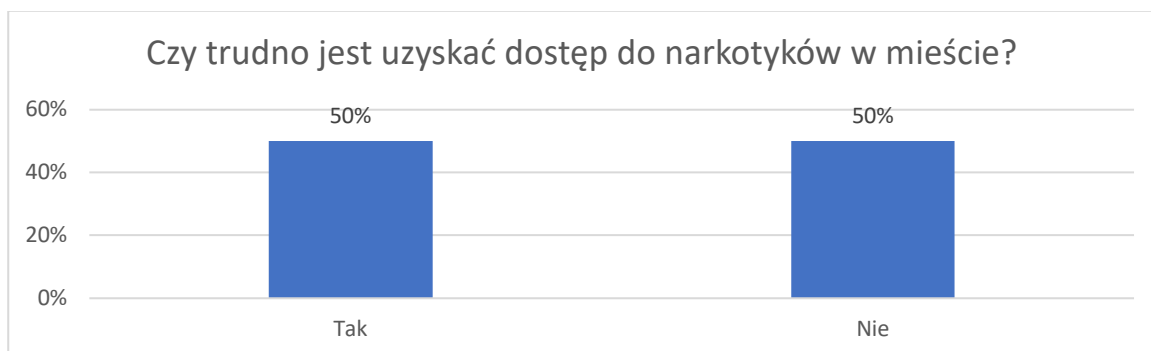
Aż 91% badanych mieszkańców Lublińca jest zdania, że młodzież w mieście jest narażona na kontakt z narkotykami.

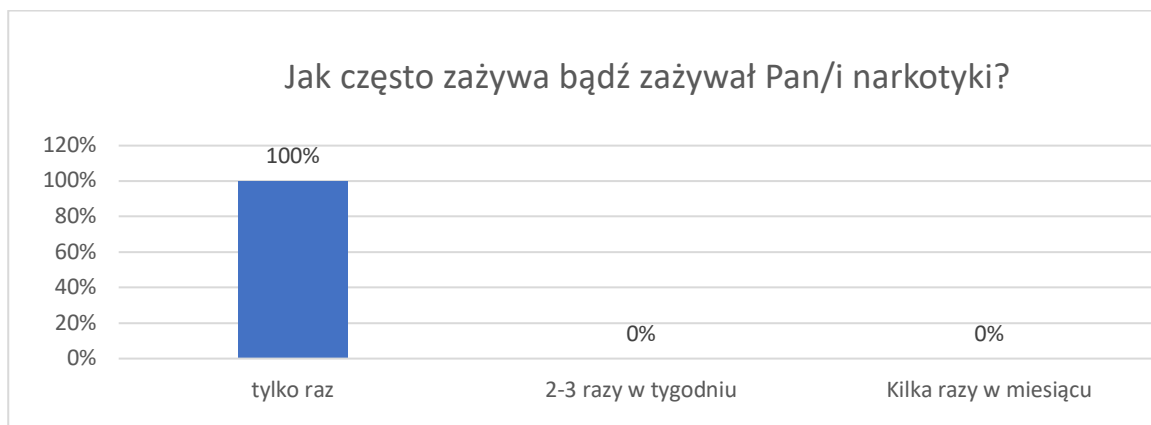
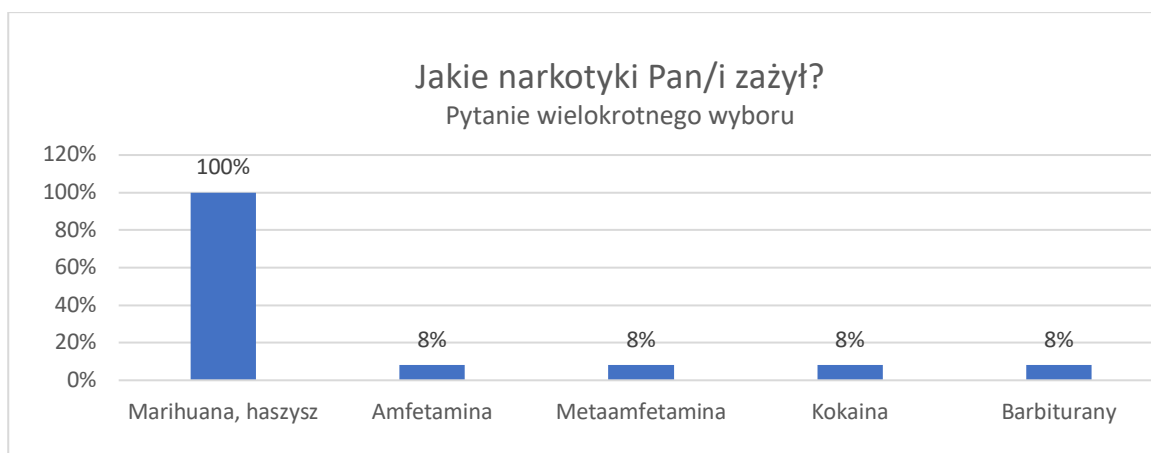
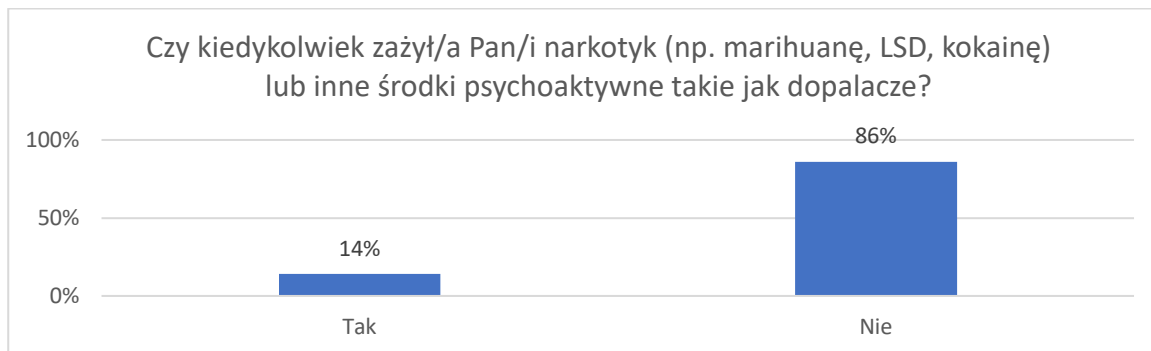
W ocenie dostępności narkotyków i dopalaczy na terenie Lublińca 39% respondentów uznało je za trudno dostępne, a 23% – za łatwo dostępne. Żaden z badanych nie wskazał odpowiedzi „całkowicie niedostępne”, natomiast 38% przyznało, że nie ma wiedzy na ten temat. Jeśli chodzi o znajomość konkretnych miejsc, w których można zaopatrzyć się w narkotyki lub dopalacze, zdecydowana większość – 86% respondentów – zadeklarowała, że nie zna takich lokalizacji. Nieliczni wskazywali miejsca takie jak osiedla (8%), centrum miasta (7%), dyskoteki (4%), okolice szkół (4%), siłownie (3%). Dane te pokazują, że choć pewna część mieszkańców dostrzega dostępność substancji psychoaktywnych, to wiedza na temat konkretnych punktów sprzedaży jest znikoma.

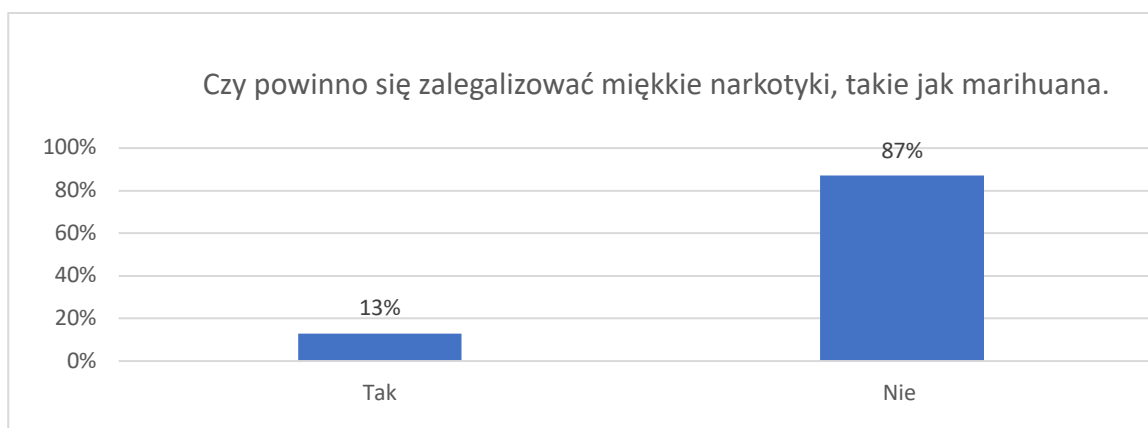
Na pytanie „Czy trudno jest uzyskać dostęp do narkotyków w mieście?” odpowiedzi respondentów rozłożyły się równo. Po 50% badanych uznało, że dostęp do narkotyków w ich miejscowości jest trudny, a pozostała połowa – że nie stanowi on problemu. Takie wyniki wskazują na wyraźny podział opinii w społeczeństwie, co może świadczyć zarówno o zróżnicowanych doświadczeniach, jak i o niejednoznacznym postrzeganiu zjawiska dostępności substancji psychoaktywnych w Lublińcu.

14% badanych dorosłych mieszkańców Gminy Lubliniec przyznaje, że zażywało narkotyki. Wśród najczęściej stosowanych przez respondentów substancji znalazły się: marihuana i haszysz (100%). Wszyscy badani (100%) z osób mających kontakt z narkotykami deklarują jednorazowe ich przyjmowanie.

Ze względu na coraz większą dostępność substancji psychoaktywnych, w tym narkotyków i dopalaczy, zapytano także badanych o ich opinie na temat zalegalizowania tak zwanych miękkich narkotyków np. marihuana. 87% respondentów nie popiera takiego pomysłu.

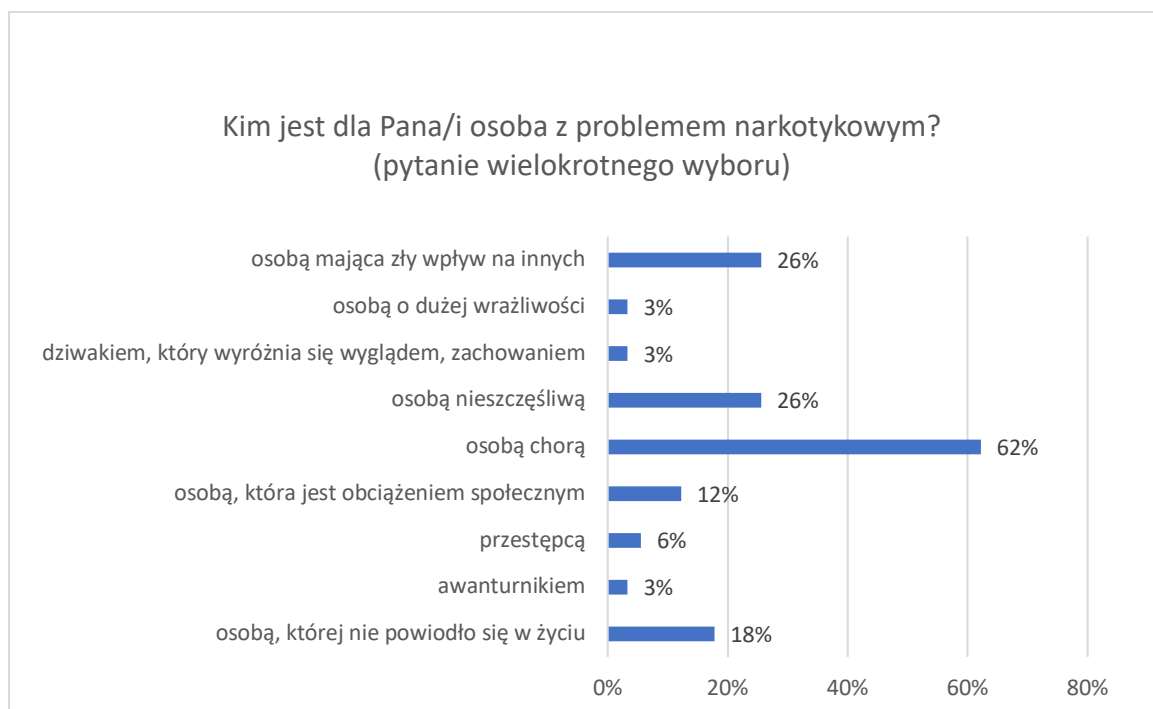

70% ankietowanych mieszkańców Lublińca zadeklarowało, że są przeciwni stosowaniu narkotyków. 10% uznało, że należy zawsze zachować zdrowy rozsądek, aby nie popaść w nałóg, a 8% wskazało, że to prywatna decyzja każdego człowieka. 12% respondentów nie miało zdania na ten temat, natomiast nikt nie wybrał odpowiedzi „wszystko dla ludzi”. Wyniki te pokazują zdecydowaną przewagę postawy sprzeciwu wobec używania narkotyków wśród badanej grupy.

Respondenci zapytani o to, kim według nich jest osoba z problemem narkotykowym, najczęściej utożsamiali ją z osobą chorą – taką odpowiedź wskazało 62% badanych. Dla 26% ankietowanych osoba zmagająca się z uzależnieniem to ktoś nieszczęśliwy lub mający zły wpływ na innych. Kolejne 18% uznało, że to osoba, której nie powiodło się w życiu. Mniej liczne odpowiedzi wskazywały na postrzeganie takich osób jako obciążenie społeczne (12%), przestępców (6%), dziwaków (3%), osoby o dużej wrażliwości (3%) lub awanturników (3%).

Wyniki te pokazują, że dominujące wśród mieszkańców Lublińca jest postrzeganie uzależnienia przez pryzmat choroby i trudnej sytuacji życiowej, choć wciąż obecne są także stereotypy i negatywne etykiety.

PRZEMOC DOMOWA

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw weszła w życie w zasadniczej swojej części 22 czerwca 2023 r. Od tego dnia ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nosi nową nazwę: „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”, a w ślad za tym wprowadzono do polskiego porządku prawnego definicję legalną zjawiska „przemocy domowej”, która zastąpiła dotychczasowe pojęcie „przemocy w rodzinie”.

Przez **przemoc domową** rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”;

Natomiast w myśl nowej definicji **osoba doznająca przemocy domowej** (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to:

- małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,

- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletni – wobec których jest stosowana przemoc domowa

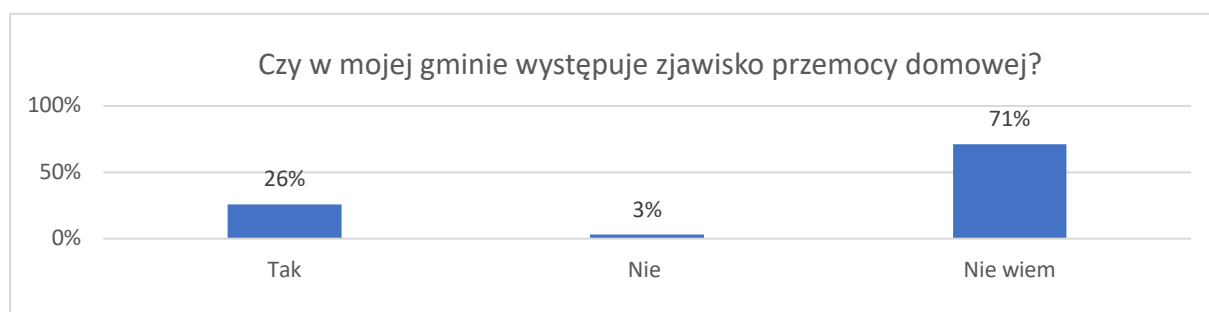
Przez **osobę doznającą przemocy domowej** należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej).

Osoba stosująca przemoc domową (art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec ww. osób doznających przemocy.

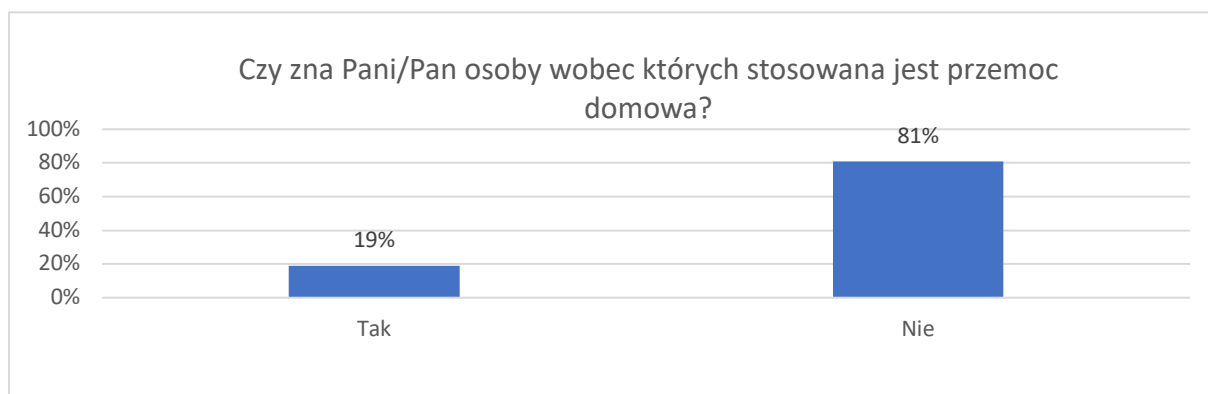
Świadek przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o doznawanie przemocy lub stosowanie przemocy domowej.

W odpowiedzi na pytanie o występowanie zjawiska przemocy domowej w gminie, 26% respondentów stwierdziło, że taki problem rzeczywiście występuje. Zaledwie 3% badanych uznało, że przemoc domowa nie pojawia się w ich otoczeniu, natomiast zdecydowana większość – aż 71% – nie potrafiła jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie, wybierając odpowiedź „nie wiem”. Tak wysoki odsetek osób niezdecydowanych może świadczyć o braku wystarczającej wiedzy na temat skali i charakteru tego zjawiska w lokalnej społeczności, jak również o jego ukrytym charakterze.

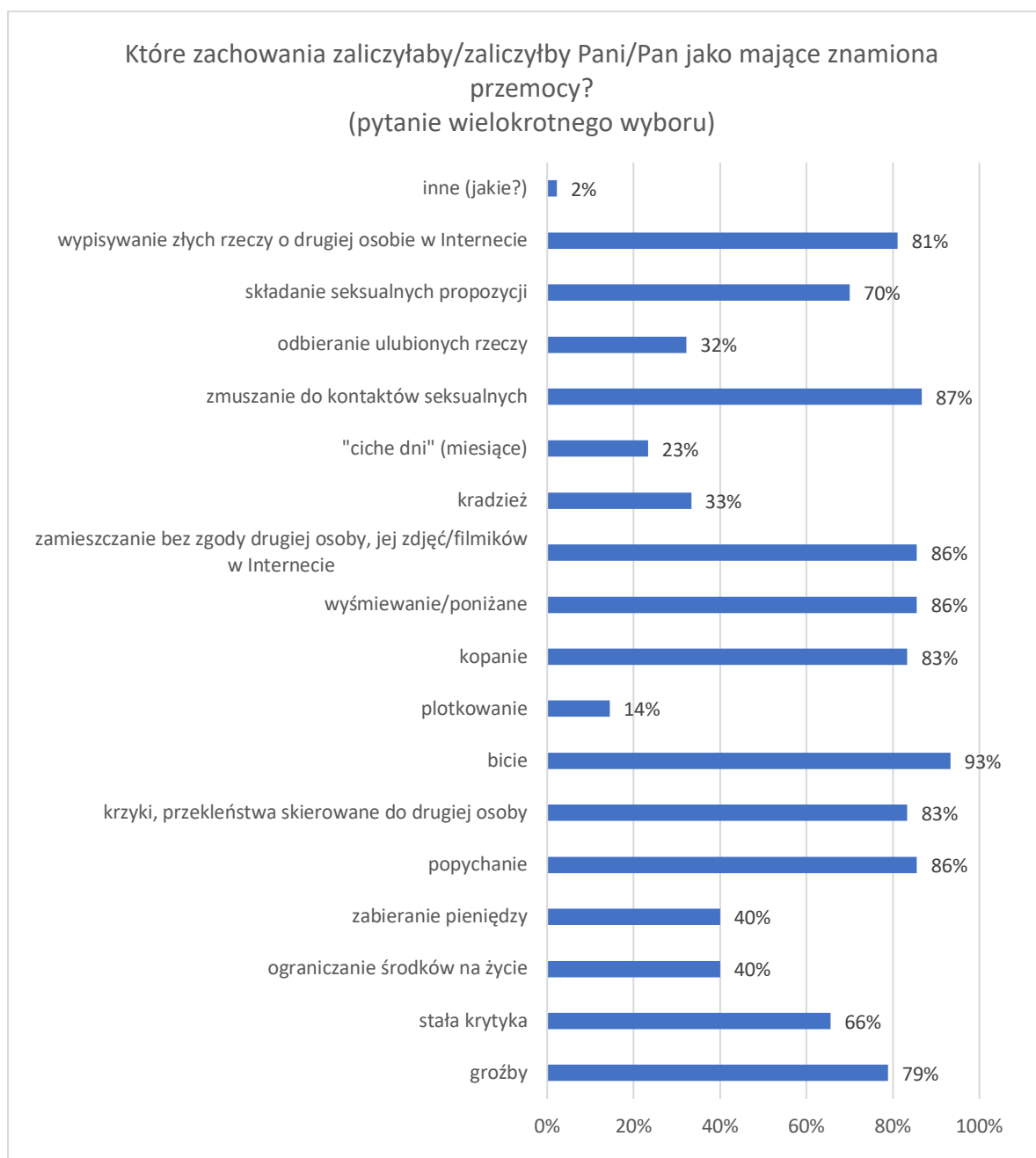
Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Lublińca, 19% respondentów zadeklarowało, że zna osoby, wobec których stosowana jest przemoc domowa. Zdecydowana większość – 81% – nie zna takich osób. Należy jednak pamiętać, że przemoc domowa jest zjawiskiem często ukrytym, a osoby jej doświadczające nie zawsze informują o tym otoczenie lub nie szukają pomocy. Wysoki odsetek odpowiedzi „nie” może więc wynikać nie tyle z braku występowania przemocy, ile z jej niewidoczności w przestrzeni społecznej.

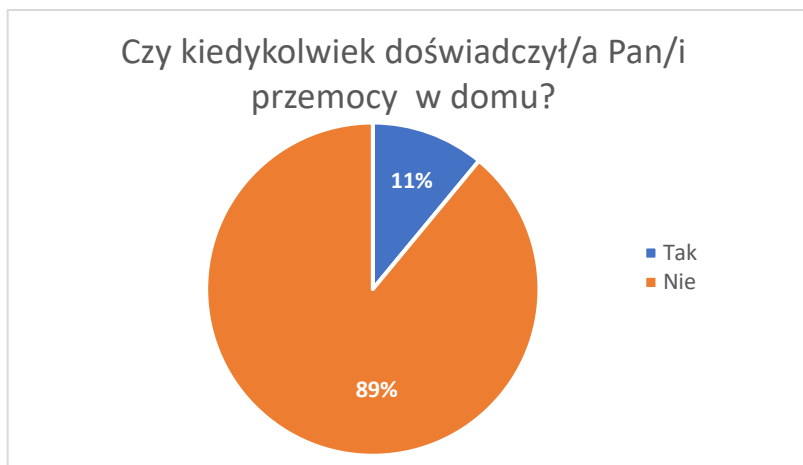
Respondenci zostali zapytani, które zachowania ich zdaniem mają znamiona przemocy – była to odpowiedź wielokrotnego wyboru. Najczęściej wskazywano bicie (93%), krzyki i przekleństwa skierowane do drugiej osoby (83%), popychanie (86%), kopanie (83%) oraz przymuszanie do kontaktów seksualnych (87%). Wysoko oceniono także przemoc emocjonalną i cyfrową: wyśmiewanie i poniżanie (86%), zamieszczanie zdjęć lub filmów bez zgody (86%), groźby (79%) czy wypisywanie złych rzeczy w Internecie (81%).

Zachowania ekonomiczne, takie jak zabieranie pieniędzy i ograniczanie środków na życie, uznano za przemoc w 40% przypadków. Stałą krytykę za przemocowe uznało 66% badanych, a składanie seksualnych propozycji – 70%. Rzadziej wskazywano na odbieranie ulubionych rzeczy (32%), kradzież (33%), czy tzw. „ciche dni” (23%). Najmniej osób uznało za przemoc plotkowanie (14%) i inne niesprecyzowane zachowania (2%).

Dane te pokazują, że mieszkańcy Lublińca mają szeroką i zróżnicowaną świadomość różnych form przemocy – zarówno fizycznej, psychicznej, seksualnej, jak i cyfrowej czy ekonomicznej.

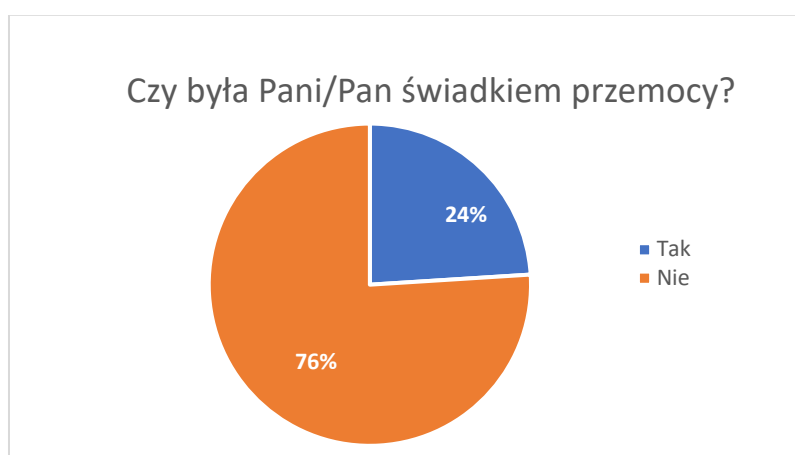

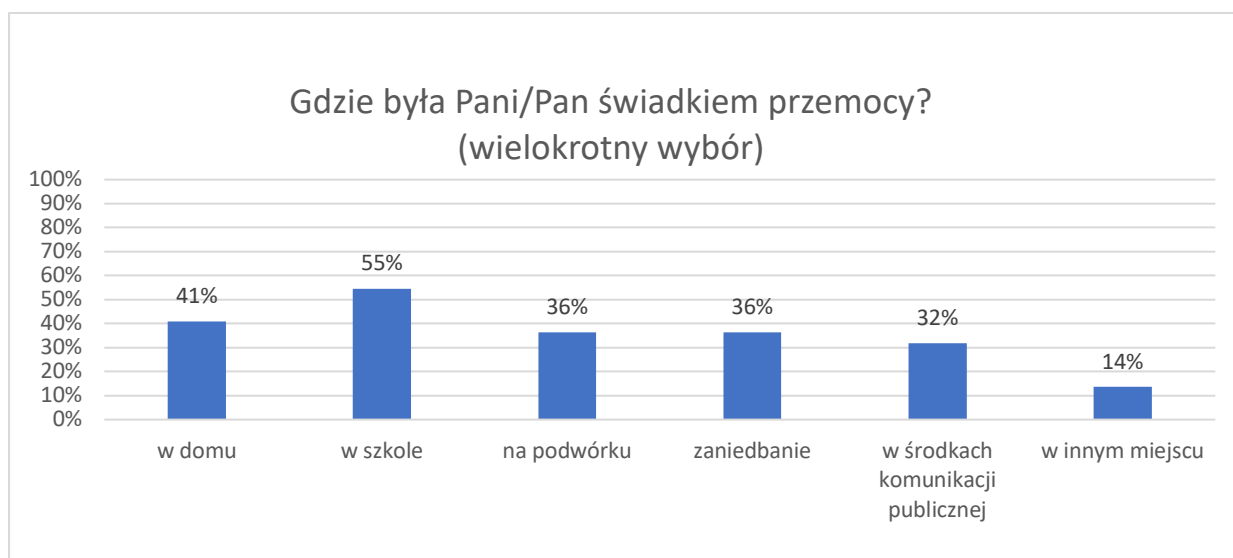
Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie Gminy Lubliniec koncentruje się na potrzebach i problemach mieszkańców. W związku z tym w kwestionariuszu respondenci mieli możliwość udzielenia informacji zwrotnej na temat własnych doświadczeń związanych z przemocą domową. Wśród badanej grupy 11% osób przyznało, że kiedykolwiek doświadczyło przemocy w domu, natomiast 89% zadeklarowało, że nie miało takich doświadczeń. Wyniki te mogą świadczyć o występowaniu zjawiska przemocy w gminie, choć jego skala może być w rzeczywistości wyższa, biorąc pod uwagę tendencję do nieujawniania takich doświadczeń.

Na pytanie o bycie świadkiem przemocy 24% respondentów odpowiedziało twierdząco, natomiast 76% zadeklarowało, że nigdy nie obserwowało takich sytuacji. Wśród osób, które miały kontakt z przemocą jako świadkowie, najczęściej wskazywanym miejscem jej występowania była szkoła (55%). Kolejne odpowiedzi obejmowały dom rodzinny (41%), podwórko (36%), sytuacje zaniedbania (36%) oraz środki komunikacji publicznej (32%). Najrzadziej przemoc obserwowano w innych, niesprecyzowanych miejscach (14%).

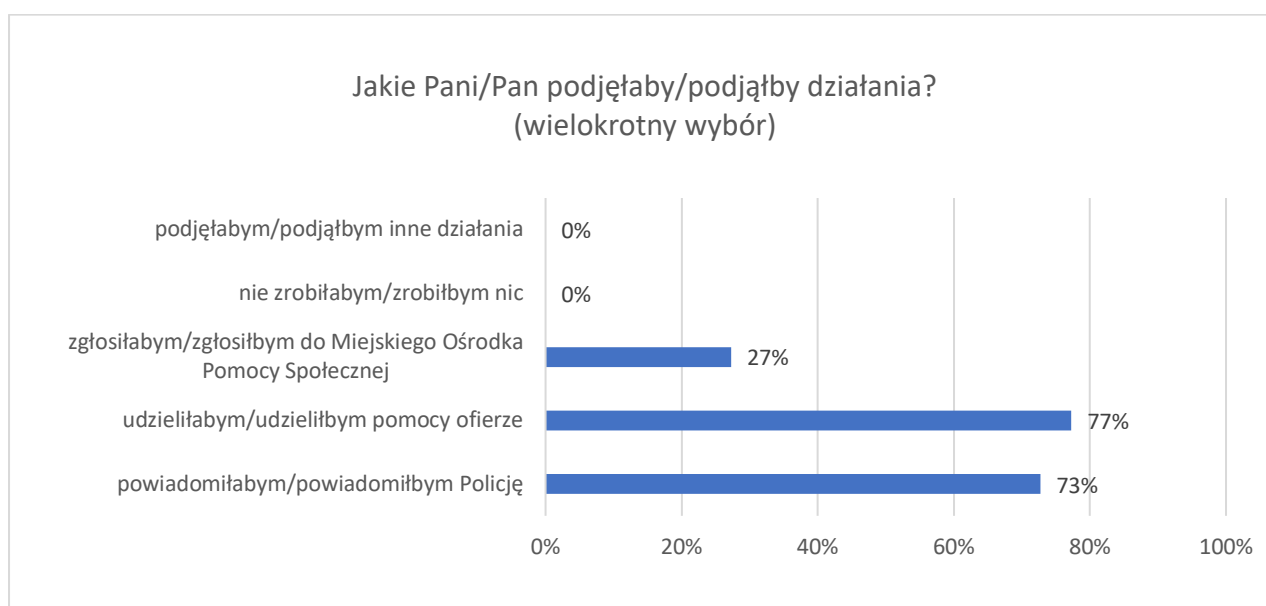
Wyniki te wskazują, że przemoc jest zjawiskiem obecnym w różnych obszarach życia społecznego, przy czym szczególnie istotnym środowiskiem, w którym się pojawia, pozostaje szkoła – co może mieć istotne znaczenie w kontekście planowania działań profilaktycznych i edukacyjnych.

Respondenci zostali zapytani, jakie działania podjęliby w sytuacji bycia świadkiem przemocy. Najwięcej osób (77%) zadeklarowało, że udzieliłoby pomocy ofierze, a 73% – że powiadomiłoby Policję. Znacznie mniej, bo 27% badanych, wskazało, że zgłosiłoby sytuację do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Nikt z respondentów nie wybrał odpowiedzi „nie zrobił(a)bym nic”.

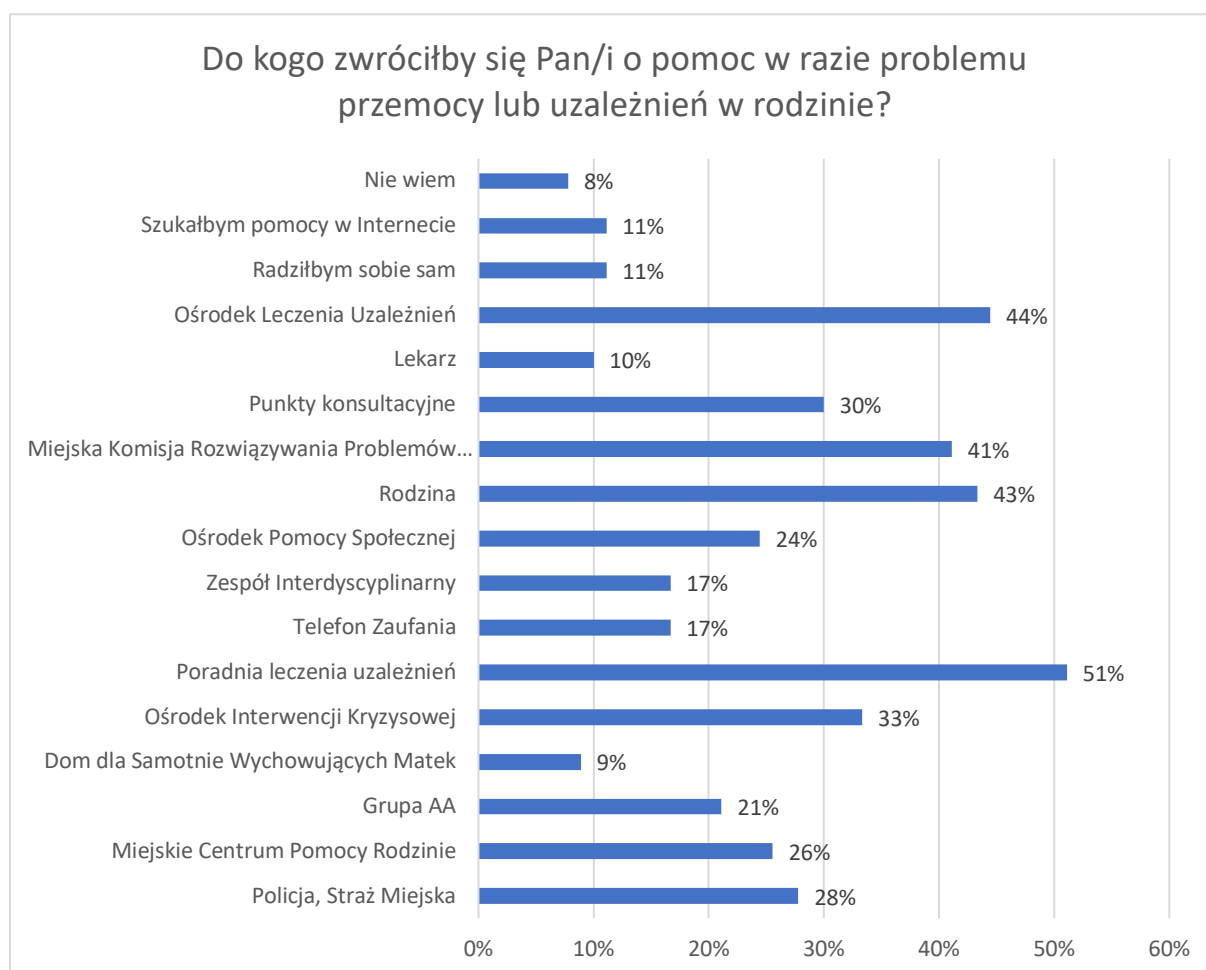
Wyniki te pokazują, że mieszkańcy Lublińca wykazują dużą gotowość do reagowania na przemoc, szczególnie poprzez działania bezpośrednie lub formalne zawiadomienie odpowiednich służb.

Ostatnie pytanie w tej części ankiety dotyczyło instytucji i miejsc, do których mieszkańcy Gminy Lubliniec zwróciliby się po pomoc w przypadku wystąpienia przemocy lub uzależnienia w rodzinie. Najwięcej wskazań uzyskała poradnia leczenia uzależnień – 51% respondentów. Na kolejnych miejscach znalazły się: ośrodek leczenia uzależnień (44%), rodzina (43%), Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (41%) oraz Ośrodek Interwencji Kryzysowej (33%).

Policję lub Straż Miejską jako potencjalne miejsce szukania pomocy wskazało 28% badanych. Mniej popularne odpowiedzi to m.in.: Ośrodek Pomocy Społecznej (24%), Punkt Konsultacyjny (30%), Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie (26%), Zespół Interdyscyplinarny i Telefon Zaufania (po 17%), Dom dla Samotnie Wychowujących Matek (9%) oraz Grupa AA (21%).

11% respondentów zadeklarowało, że szukałoby pomocy w Internecie lub próbowałoby radzić sobie samodzielnie, a 8% nie wiedziało, dokąd mogłoby się zwrócić. Dane te wskazują na relatywnie wysoką świadomość mieszkańców w zakresie dostępnych form wsparcia, przy czym najbardziej naturalnym kierunkiem pomocy wydaje się być dla wielu osób system ochrony zdrowia i najbliższe otoczenie.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORLANE - UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH

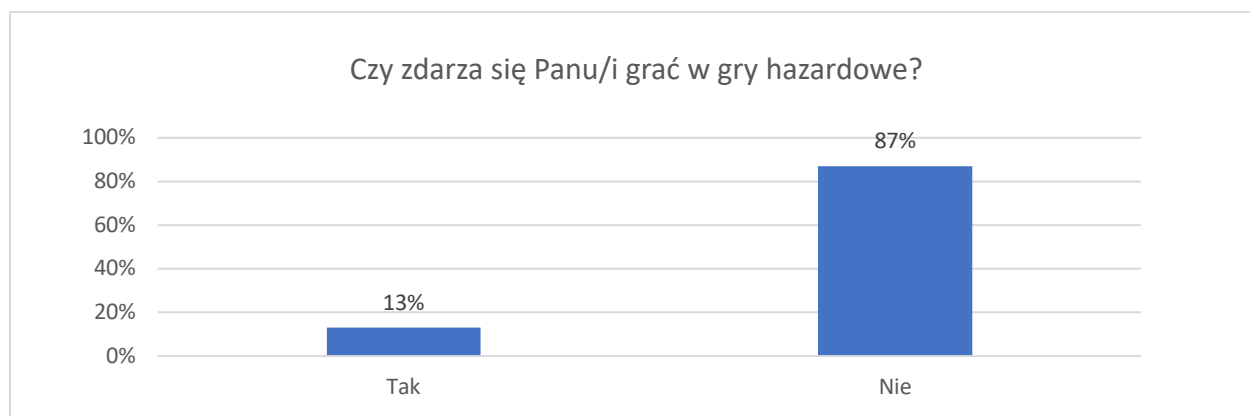
Uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych i rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych i prawa. Jest określane jako patologiczny hazard, nałogowe granie, hazard przymusowy. Bywa nazywane ukrytym nałogiem, bowiem w przeciwieństwie do innych uzależnień nie wywołuje widocznych dla otoczenia symptomów i można go dość łatwo ukryć. O diagnozie tego zaburzenia nie decyduje rodzaj uprawianej gry, lecz sposób grania, który z czasem staje się sensem życia dla osoby uzależnionej i główną motywacją życiową. Aktywność związana z graniem jest dominującą aktywnością, która często prowadzi do utraty pracy, rodziny, dóbr materialnych i marginalizacji społecznej. Bez względu na ponoszone koszty nałogowy hazardzista wraca do gry.

W Polsce problem patologicznego uzależnienia narasta i choć staje się coraz bardziej powszechny, to świadomość społeczna konieczności leczenia tej choroby, jak i samych form pomocowych pozostaje ciągle marginalna. Ocenia się, że ponad 380 tys. osób może być uzależnionych od gier hazardowych, a około 200 tys. jest narażonych na ryzyko uzależnienia. Uważa się, że ponad 6 mln osób cierpi i doświadcza negatywnych skutków uzależnienia swoich dzieci, rodziców, partnerów. Niebezpiecznym jest to, że inicjacja hazardowa dotyczy osoby w coraz młodszym wieku. We współczesnym świecie, zagrożenie ryzykiem nałogu hazardowego jest związane z preferowanym sposobem spędzania relaksacyjnego czasu i łatwym dostępem do nowych typów hazardu np. internetowego czy publicznych miejsc pełnych elektronicznych gier.⁵

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Gminy Lubliniec o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

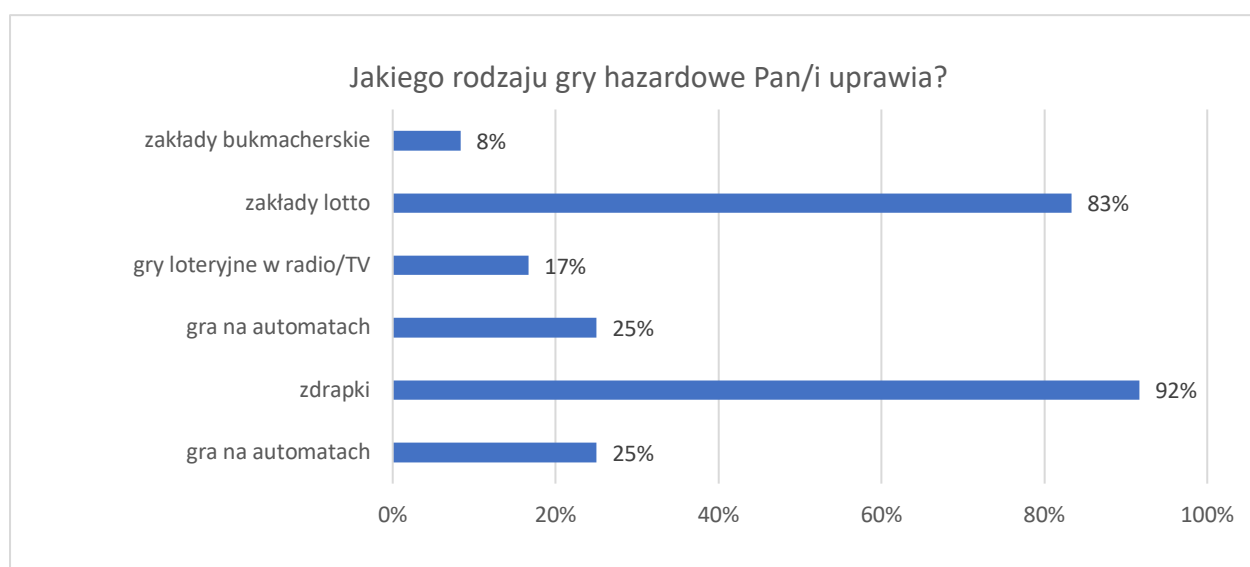
⁵ www.salusprodomo.pl

Respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, 87% dorosłych mieszkańców deklaruje, że nigdy nie grało w gry hazardowe.

Respondenci zostali zapytani o rodzaje gier hazardowych, w które zdarza im się grać. Najwięcej wskazań dotyczyło zdrapek – aż 92% badanych przyznało, że bierze w nich udział. Na drugim miejscu znalazły się zakłady lotto, wskazane przez 83% uczestników. Gry na automatach zadeklarowało 25% respondentów (ta odpowiedź pojawiła się dwukrotnie na wykresie, co może wskazywać na błąd techniczny, jednak interpretujemy łącznie jako jedno zjawisko).

Mniej popularne były gry loteryjne w radio lub telewizji (17%) oraz zakłady bukmacherskie (8%). Dane te pokazują, że najbardziej powszechne wśród mieszkańców Gminy Lubliniec są formy hazardu postrzegane jako łatwo dostępne i społecznie akceptowalne, takie jak zdraпки i gry liczbowe typu lotto.

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Gminy Lubliniec, a wzięło w nim udział 25 osób (21 kobiet oraz 4 mężczyzn). Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 31,4 lat.

CEL BADANIA

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

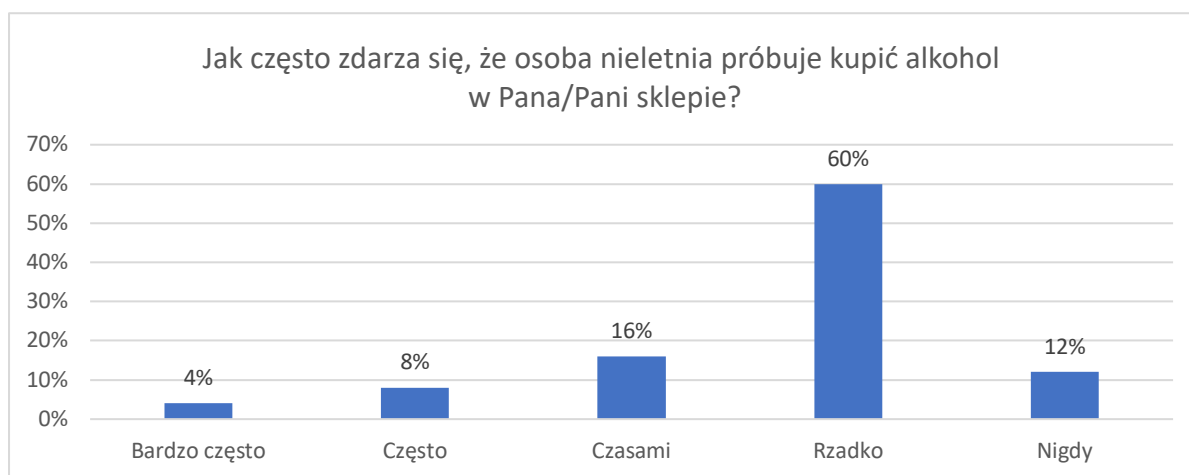
- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

WYNIKI BADAŃ

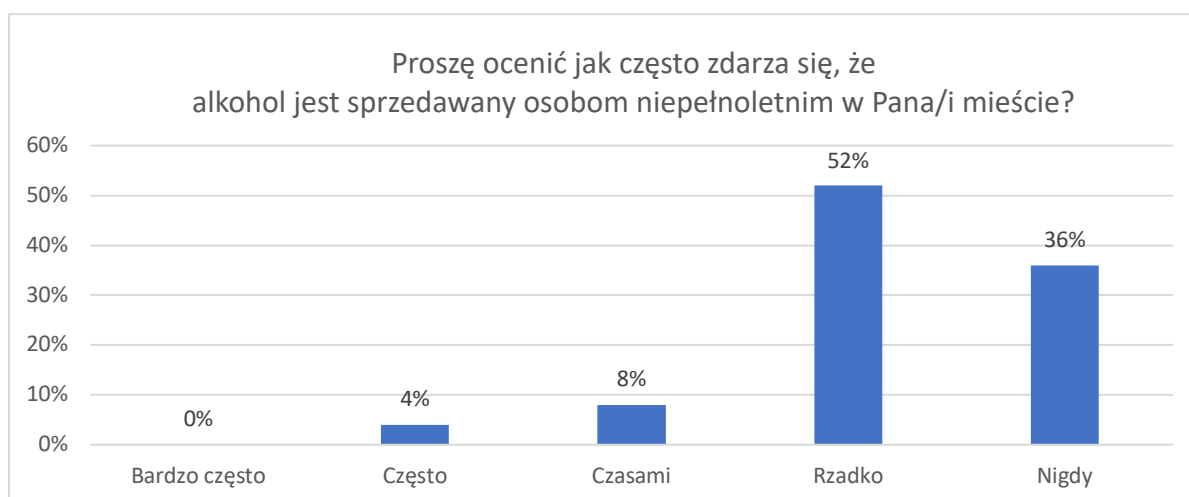
SPRZEDAŻ ALKOHOLU OSOBOM NIELETNIM I NIETRZEŻYWM

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu częstotliwości sytuacji w których dochodzi do prób zakupu przez osoby nieletnie oraz sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.

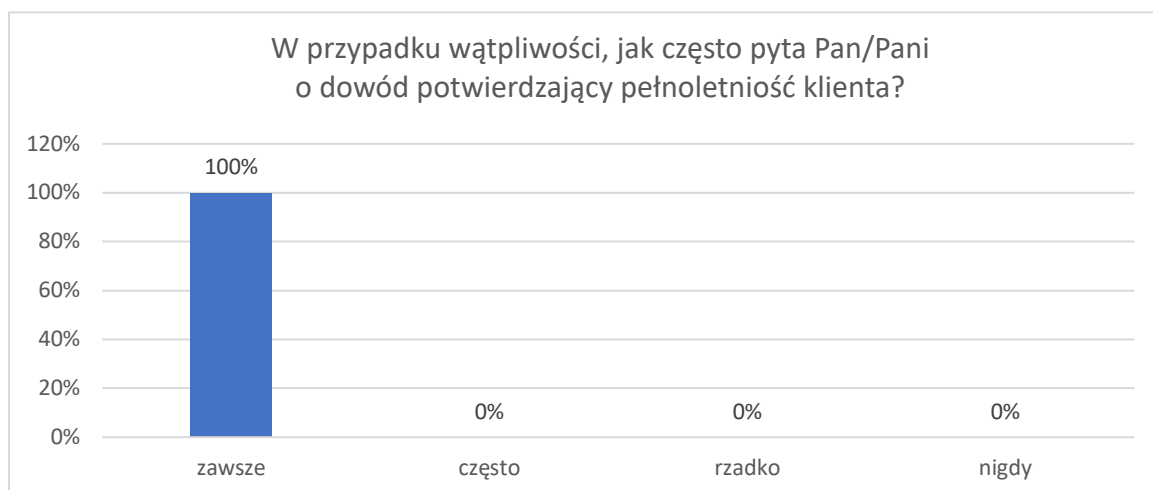
Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminy Lubliniec deklarują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się rzadko (60%) oraz czasami (16%). Zdaniem 12% badanych do takich sytuacji nigdy nie dochodzi.

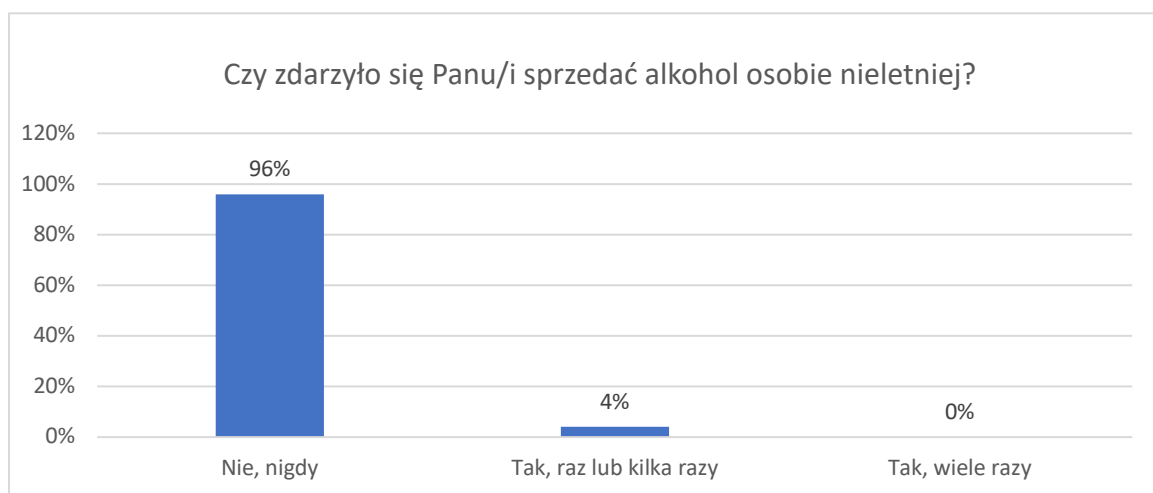
Zaledwie 36% ankietowanych uważa, że na terenie gminy alkohol nigdy nie jest sprzedawany osobom niepełnoletnim. Natomiast 8% wskazało, że do takich sytuacji dochodzi czasami, a zdaniem 4%, że często ma to miejsce.

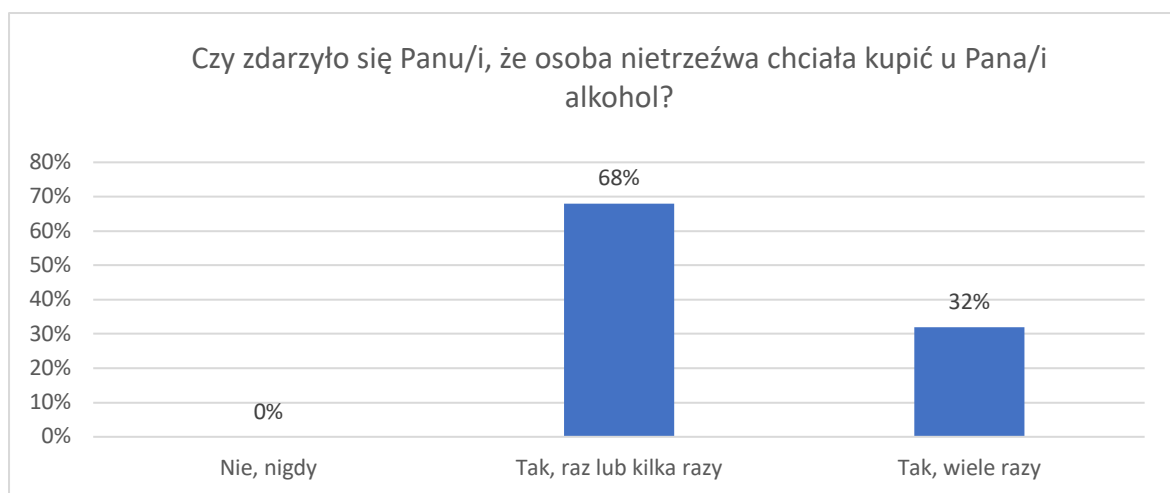
W przypadku wątpliwości co do wieku klienta zakupującego alkohol, wszyscy badani sprzedawcy (100%) zadeklarowali, że zawsze proszą o okazanie dokumentu potwierdzającego pełnoletniość. Żaden z respondentów nie wybrał odpowiedzi „często”, „rzadko” ani „nigdy”, co może świadczyć o wysokiej deklarowanej odpowiedzialności sprzedawców w zakresie kontroli wieku nabywców alkoholu. Wynik ten może również odzwierciedlać społeczną oczekiwaną normę, choć nie można wykluczyć pewnej tendencji do udzielania odpowiedzi zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa.

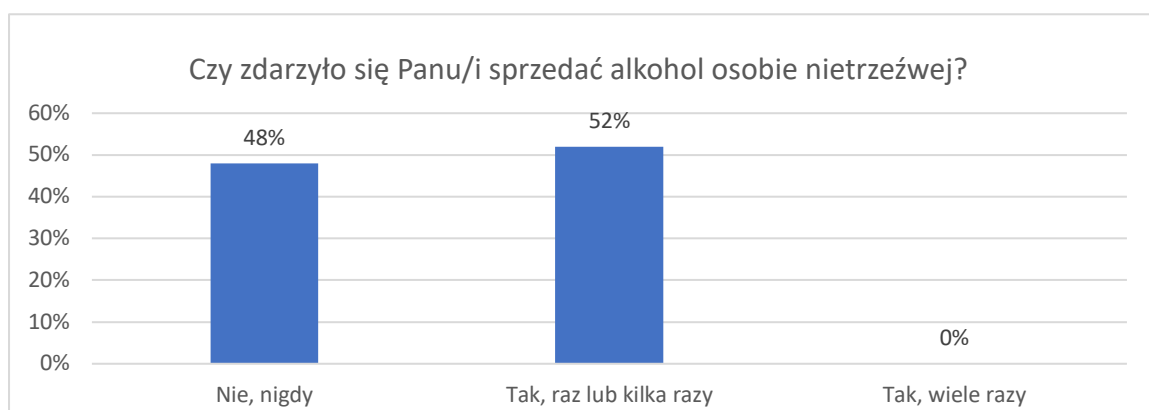
96% sprzedawców napojów alkoholowych z Gminy Lubliniec deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie nieletniej. 4% przyznało, że do takiej sytuacji doszło raz lub kilka razy.

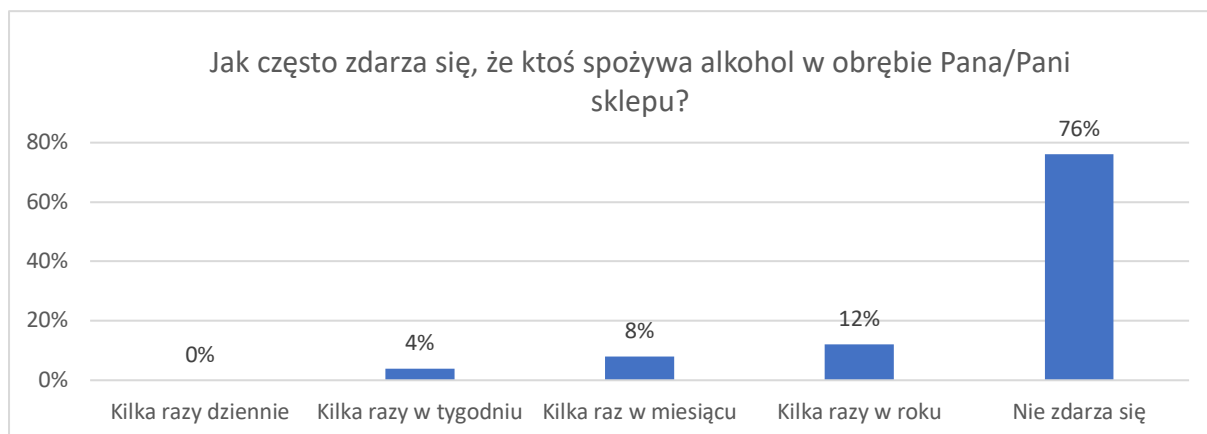
Kolejna bardzo ważną badaną kwestią były próby zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe. Badani w większości (68%) deklarują, że przynajmniej raz lub kilka razy spotkali się z sytuacją, że klientem chcącym kupić alkohol, była osoba nietrzeźwa. W opinii 32% do takiej sytuacji dochodziło wiele razy.

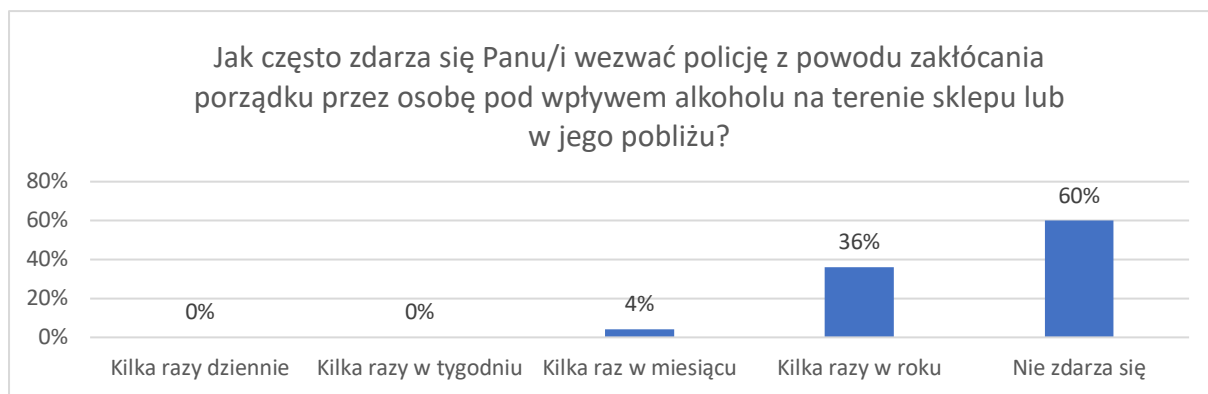
Sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym, podobnie jak osobom nieletnim jest niezgodna z ustawą regulującą sprzedaż alkoholu. Mimo to aż 52% badanych sprzedawców alkoholu przyznaje, że raz lub kilka razy sprzedało alkohol osobie nietrzeźwej.

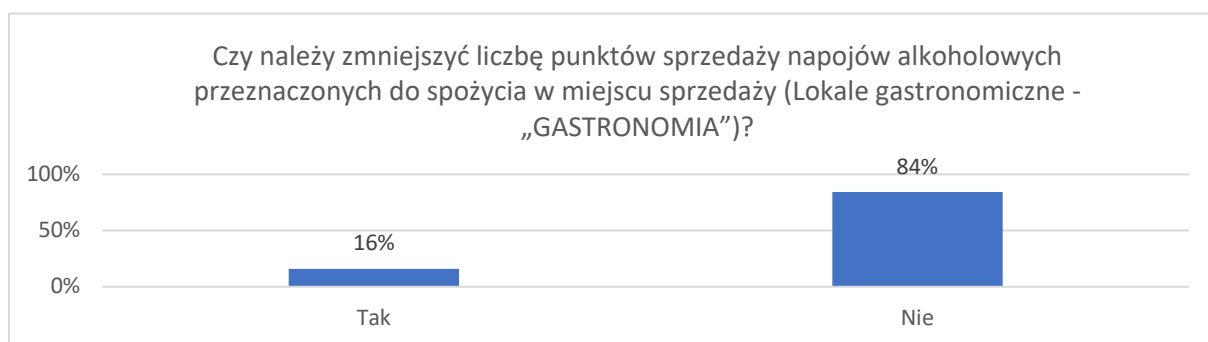
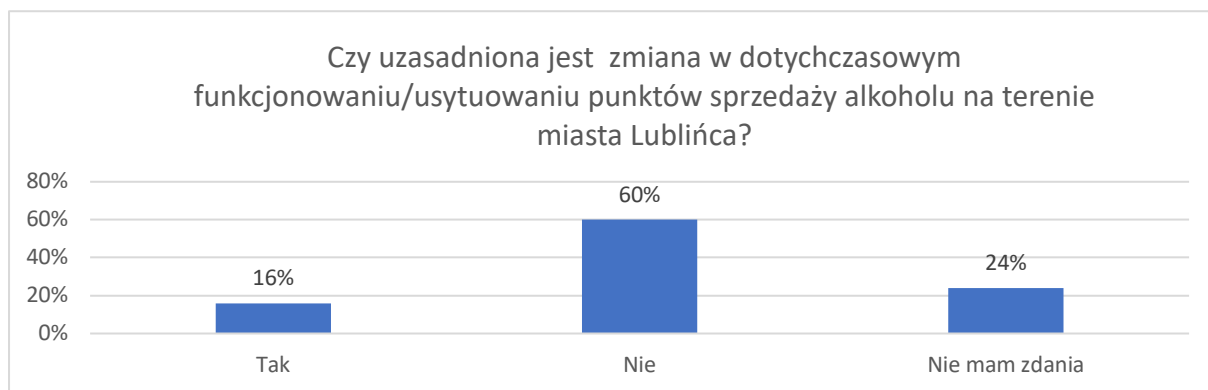
Zjawisko spożywania alkoholu w obrębie punktu sprzedaży zdarza się najczęściej kilka razy w roku (12%), kilka razy w miesiącu (8%) oraz kilka razy w tygodniu (4%). Zdaniem 76% badanych do takich sytuacji nie dochodzi.

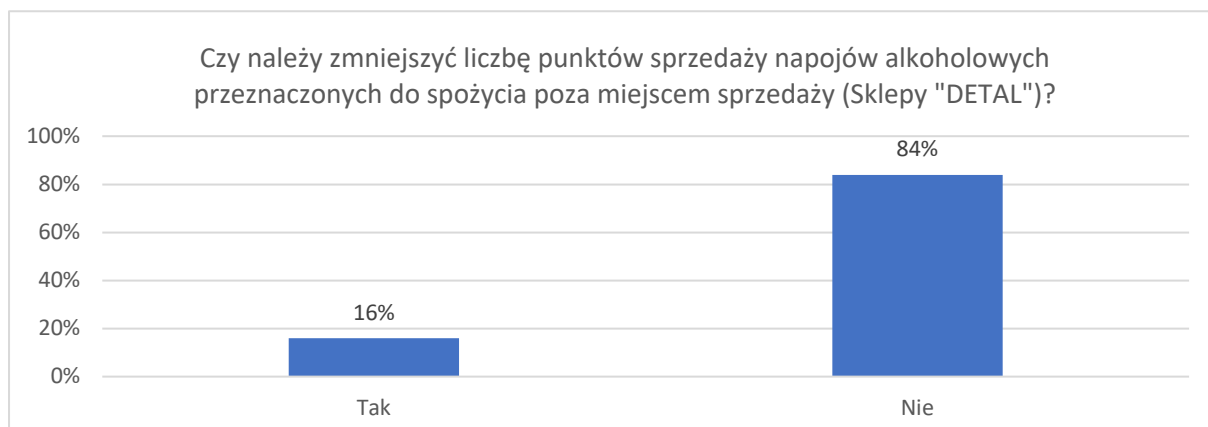
Zapytano również sprzedawców alkoholu Gminy Lubliniec czy zdarza się im wezwać policję z prośbą o interwencję w związku z zakłóceniem porządku przez osoby nietrzeźwe na terenie sklepu lub w jego obrębie. Badani wskazują w większości (60%), że do takich sytuacji nie dochodzi. Natomiast 36% przyznaje, że zdarza się to kilka razy w roku lub kilka razy w miesiącu (4%).

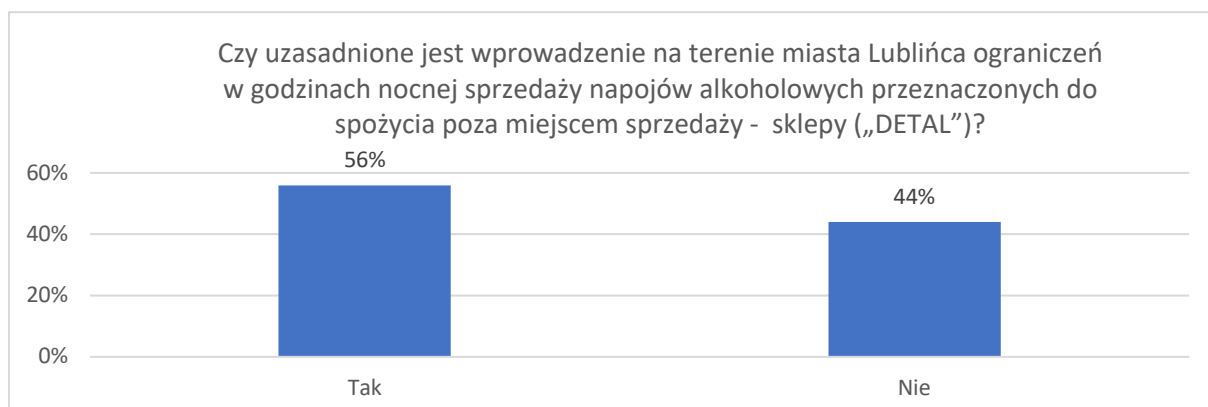
Kilka ostatnich pytań w tej części ankiety dla sprzedawców napojów alkoholowych dotyczyło ich subiektywnego zdania na temat funkcjonowania punktów sprzedaży alkoholu na terenie Gminy Lubliniec. 16% badanych jest zdania, że uzasadniona jest zmiana w dotychczasowym usytuowaniu punktów sprzedaży alkoholu. 16% opowiedziało się za zmniejszeniem liczby punktów typu „gastronomia” przeznaczonych do spożycia alkoholu w miejscu zakupu.

W opinii 16% ankietowanych sprzedawców zachodzi potrzeba zmniejszenia liczby punktów ze sprzedażą alkoholi przeznaczonego do spożycia poza miejscem zakupu (sklepy „detal”)

Poproszono również sprzedawców napojów alkoholowych o wyrażenie swojego zdania na temat wprowadzenia ograniczenia w godzinach nocnej sprzedaży alkoholu w sklepach. 56% z badanych opowiedziało się za wprowadzeniem takich ograniczeń.

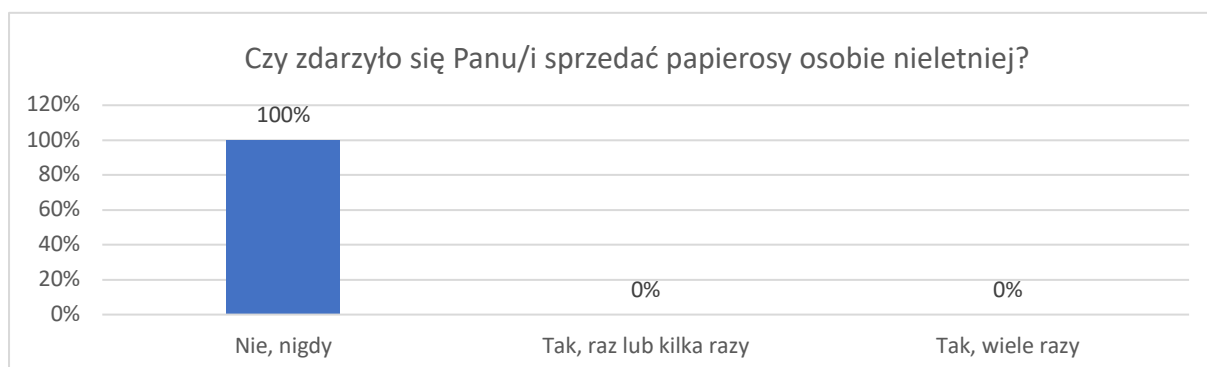
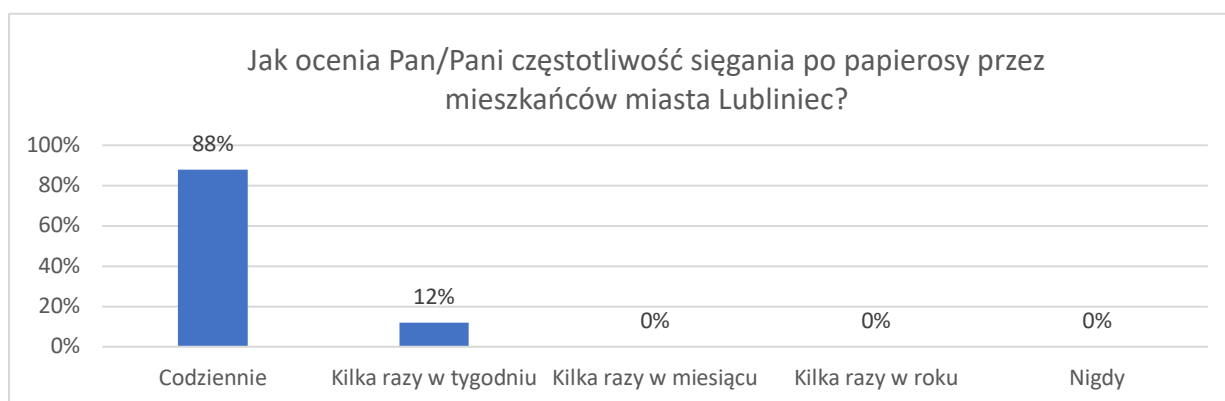
Zaledwie 16% badanych sprzedawców z Lublińca uważa, że zmniejszenie liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych spowoduje ograniczenie spożycia alkoholu wśród mieszkańców Gminy Lubliniec.

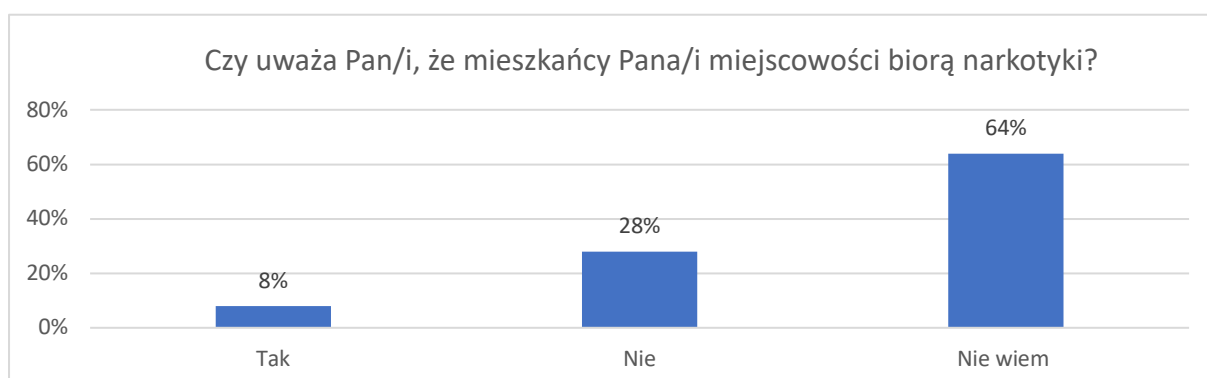
OPINIE NA TEMAT SIĘGANIA PO PAPIEROSY I NARKOTYKI PRZEZ MIESZKAŃCÓW GMINY

Pracownicy punktów sprzedaży alkoholu Gminy Lubliniec wyrobów tytoniowych, w swojej pracy mają do czynienia również z osobami palącymi papierosy. W subiektywnej ocenie ankietowanych 88% mieszkańców gminy Lubliniec sięga po papierosy codziennie a 12% robi to kilka razy w tygodniu.

Wszyscy sprzedawcy jednogłośnie deklarują, że nigdy nie sprzedali wyrobów tytoniowych osobie niepełnoletniej.

8% ankietowanych sprzedawców napojów alkoholowych Gminy Lubliniec, deklaruje, że mieszkańcy gminy sięgają po środki odurzające takie jak narkotyki. 28% wskazało na odpowiedź nie, a 64% deklaruje brak wiedzy w tym temacie.

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badanie w **Szkołach Podstawowych oraz Ponadpodstawowych Gminy Lubliniec** **przeprowadzono** metodą **CAWI** (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec:

- alkoholu,
- papierosów,
- narkotyków i dopalaczy,

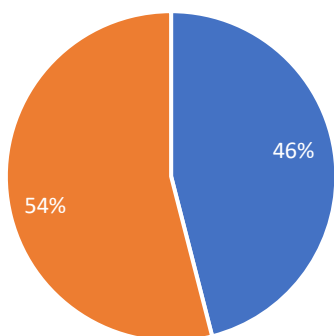
oraz zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności (uzależnienia behawioralne) i czasem wolnym badanych uczniów.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli udział uczniowie Szkół Podstawowych w przedziale wiekowym klas IV – VIII oraz Szkół Ponadpodstawowych z terenu Gminy Lubliniec.

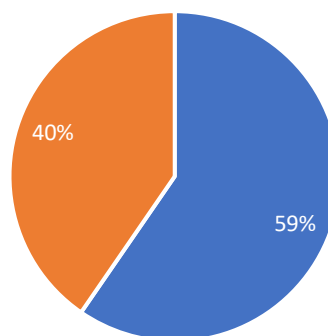
<i>Liczebność grup badanych</i>	
Klasy 7-8 Szkół Podstawowych w Lublińcu (SP 7-8)	149
Uczniowie Szkół Ponadpodstawowych w Lublińcu (SPP)	424
ŁĄCZNIE	573

Rozkład płci badanej
młodzieży klas 7-8 SP

■ Kobiety ■ Meężczyźni

Rozkład płci badanej
młodzieży SPP

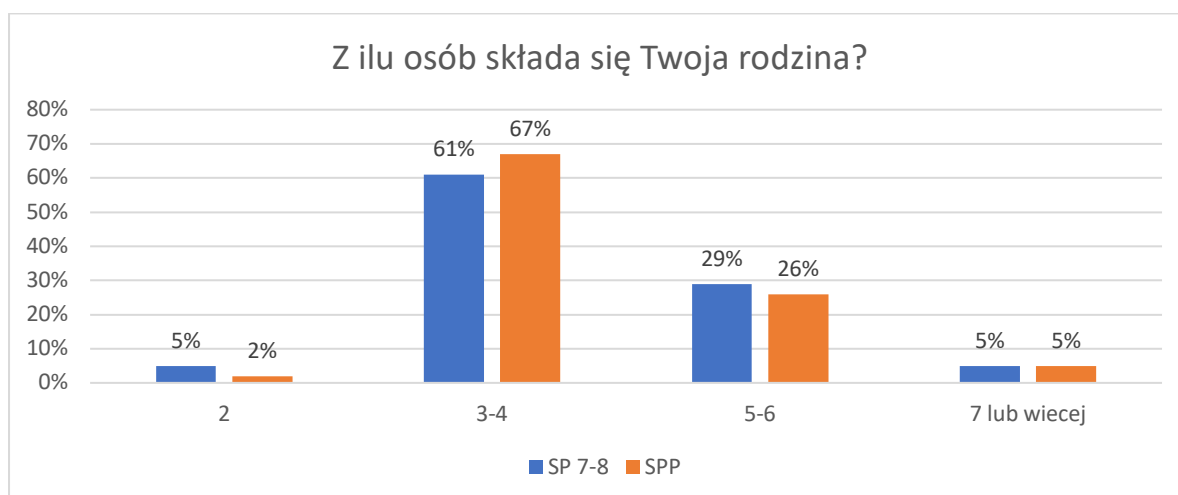
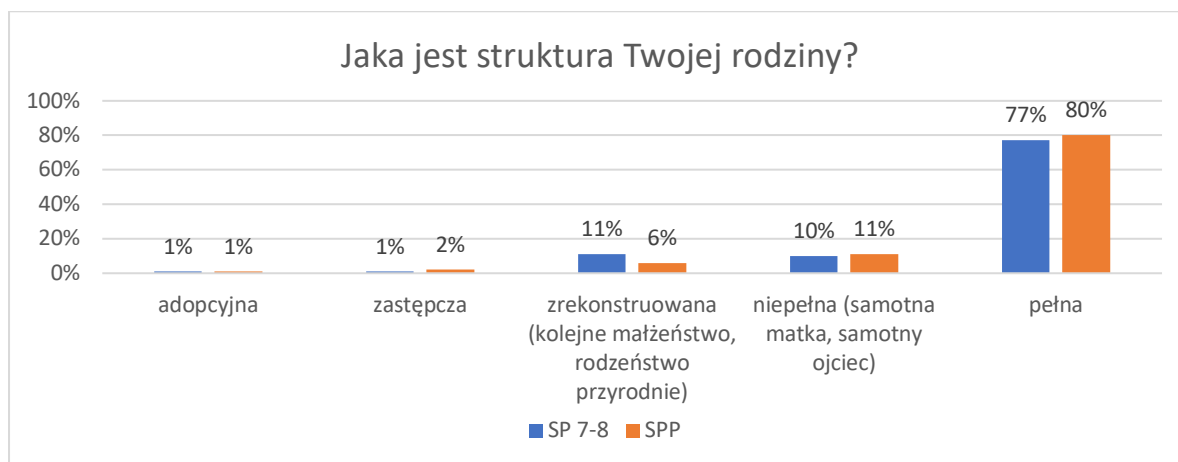
■ Kobiety ■ Meężczyźni

WYNIKI

SYTUACJA RODZINNA

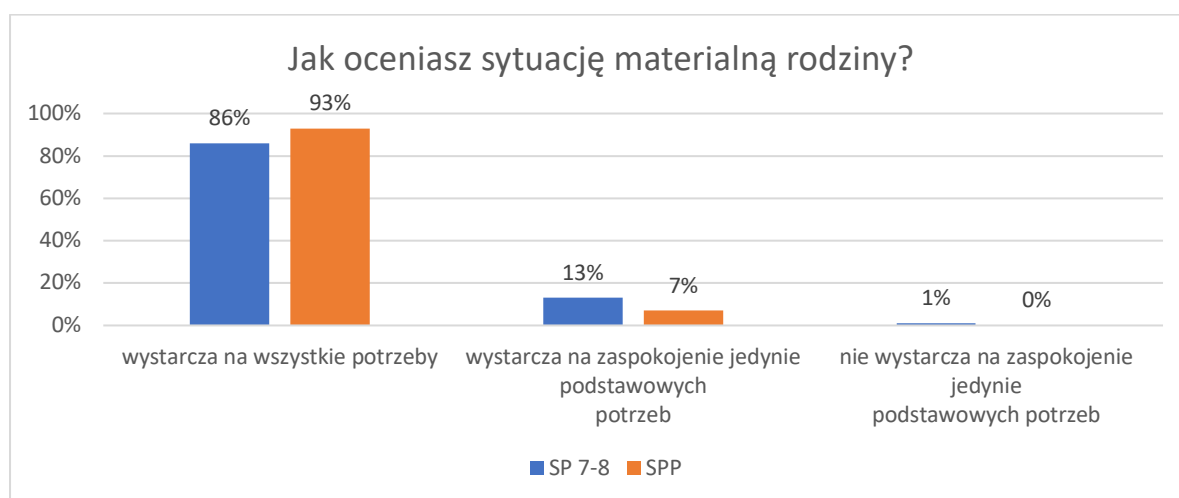
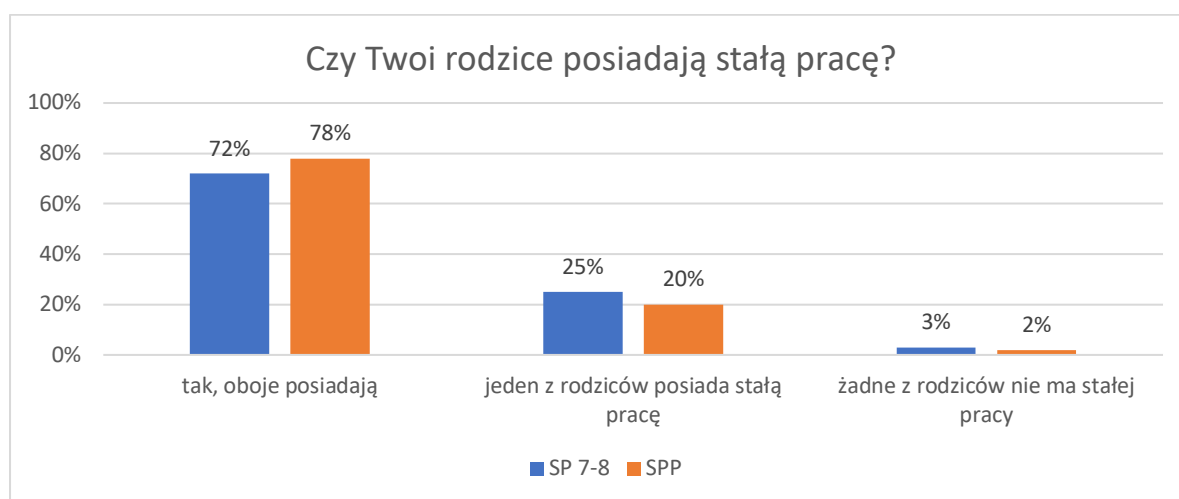
Odpowiedzi uczniów szkół podstawowych (klasy 7–8) oraz ponadpodstawowych z terenu Gminy Lubliniec wskazują, że zdecydowana większość wychowuje się w rodzinach pełnych – odpowiedź tę zaznaczyło 77% uczniów szkół podstawowych i 80% uczniów szkół ponadpodstawowych. Pozostałe struktury rodzinne, takie jak rodziny niepełne (po 10–11%) czy zrekonstruowane (6–11%), były wybierane znacznie rzadziej. Jedynie nieliczni uczniowie zadeklarowali, że pochodzą z rodzin adopcyjnych lub zastępczych (po 1%).

Podobne wyniki odnotowano w zakresie liczebności rodzin. Zarówno wśród uczniów szkół podstawowych, jak i ponadpodstawowych, najczęściej występowały rodziny 3–4 osobowe (odpowiednio 61% i 67%) oraz 5–6 osobowe (29% i 26%). Rodziny 2-osobowe oraz bardzo liczne (7 osób lub więcej) stanowiły marginalny odsetek odpowiedzi (po 2–5%). Dane te potwierdzają, że dominującym modelem rodziny wśród uczniów jest rodzina pełna, kilkuosobowa.

Następnie zapytaliśmy uczniów o sytuację bytową ich rodzin. 72% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 78% uczniów szkół ponadpodstawowych zadeklarowało, że obydwójce ich rodzice posiadają stałą pracę. W przypadku, gdy tylko jeden z rodziców ma stałe zatrudnienie, odpowiedzi udzieliło 25% uczniów szkół podstawowych oraz 20% uczniów ponadpodstawowych. Nieliczni badani wskazali, że żadne z rodziców nie ma stałej pracy (3% SP, 2% SPP).

Jeśli chodzi o ocenę sytuacji materialnej, zdecydowana większość uczniów postrzega ją jako dobrą. Aż 86% uczniów szkół podstawowych i 93% uczniów szkół ponadpodstawowych uznało, że w ich rodzinach „wystarcza na wszystkie potrzeby”. Odpowiedź „wystarcza na zaspokojenie jedynie podstawowych potrzeb” wskazało 13% uczniów SP i 7% uczniów SPP. Tylko 1% uczniów klas 7–8 uznał, że środków nie wystarcza nawet na zaspokojenie podstawowych potrzeb.

Na podstawie ocen uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych (SPP) można stwierdzić, że relacje społeczne młodzieży w Gminie Lubliniec są w zdecydowanej większości pozytywne, szczególnie w odniesieniu do kontaktów z rodziną i rówieśnikami.

Uczniowie klas 7–8 szkół podstawowych oceniają relacje:

- z rodzicami/opiekunami jako bardzo dobre (50%) i dobre (37%) – łącznie 87%,
- z koleżankami i kolegami jako bardzo dobre (46%) i dobre (37%) – łącznie 83%,
- z nauczycielami jako bardzo dobre (8%) i dobre (48%) – łącznie 56%.

Pozostałe odpowiedzi w tej grupie wskazują na umiarkowane lub negatywne relacje – m.in. 9% uczniów ma neutralne odczucia wobec rodziców, a 7% deklaruje złe lub bardzo złe relacje z nauczycielami.

Uczniowie szkół ponadpodstawowych (SPP) oceniają relacje:

- z rodzicami/opiekunami jako bardzo dobre (55%) i dobre (30%) – łącznie 85%,
- z koleżankami i kolegami jako bardzo dobre (54%) i dobre (36%) – łącznie 90%,
- z nauczycielami jako bardzo dobre (16%) i dobre (58%) – łącznie 74%.

W tej grupie tylko niewielki odsetek uczniów deklaruje relacje neutralne lub negatywne, co sugeruje, że młodzież SPP ma nieco lepsze relacje społeczne niż uczniowie klas 7–8, zwłaszcza w odniesieniu do nauczycieli.

Najlepiej oceniane są relacje z rodzicami i rówieśnikami, natomiast relacje z nauczycielami wypadają nieco słabiej – choć w grupie uczniów szkół ponadpodstawowych zauważa się wyraźnie większy odsetek pozytywnych ocen w tym zakresie. Dane te potwierdzają dużą rolę więzi rodzinnych i rówieśniczych w życiu młodzieży, a także potrzebę wzmacniania relacji na linii uczeń–nauczyciel.

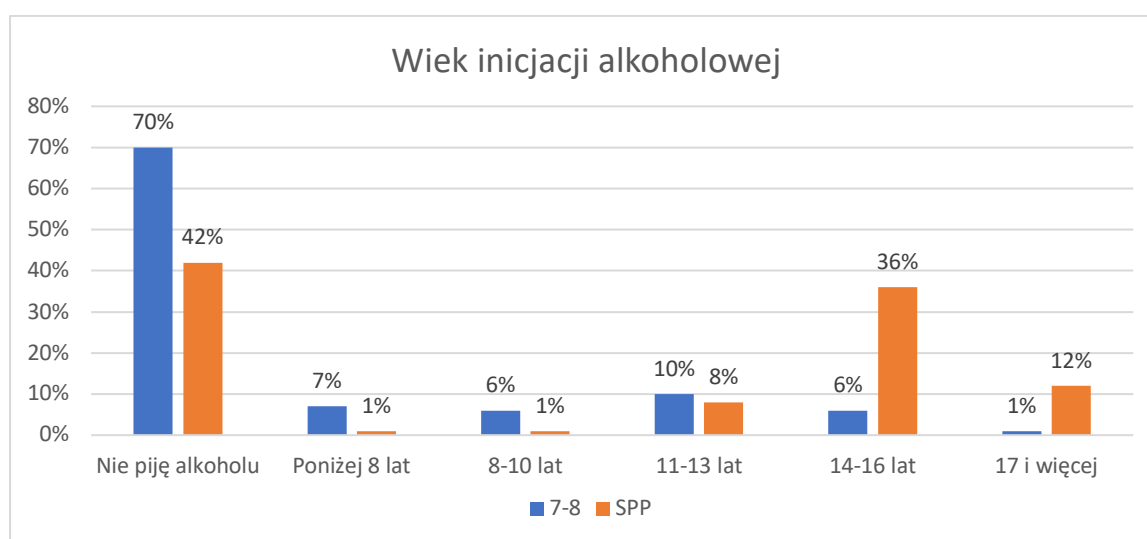
Ocena relacji i więzi uczniów klas 7-8 z wymienionymi osobami					
	<i>bardzo dobrze</i>	<i>dobrze</i>	<i>ani dobrze, ani źle</i>	<i>źle</i>	<i>bardzo źle</i>
Rodzice, opiekunowie	50%	37%	9%	2%	2%
Nauczyciele	8%	48%	30%	7%	7%
Koledzy, koleżanki	46%	37%	11%	5%	1%
Ocena relacji i więzi uczniów SPP z wymienionymi osobami					
	<i>bardzo dobrze</i>	<i>dobrze</i>	<i>ani dobrze, ani źle</i>	<i>źle</i>	<i>bardzo źle</i>
Rodzice, opiekunowie	55%	30%	11%	4%	0%
Nauczyciele	16%	58%	23%	2%	1%
Koledzy, koleżanki	54%	36%	7%	2%	1%

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

Inicjację alkoholową ma za sobą 30% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 58% uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu Gminy Lubliniec. Aż 70% młodszych uczniów zadeklarowało, że nie pije alkoholu, podczas gdy wśród uczniów starszych odsetek ten wynosi 42%.

Wśród tych, którzy mieli już kontakt z alkoholem, uczniowie klas 7–8 najczęściej wskazywali wiek inicjacji między 11 a 13 rokiem życia (10%), natomiast wśród uczniów szkół ponadpodstawowych dominował przedział wiekowy 14–16 lat (36%). Dodatkowo 12% starszych uczniów zadeklarowało, że po raz pierwszy sięgnęli po alkohol dopiero po ukończeniu 17. roku życia.

Dane te wskazują na istotne różnice między grupami wiekowymi, potwierdzając, że inicjacja alkoholowa następuje częściej i wcześniej wśród uczniów szkół ponadpodstawowych, co może być istotnym sygnałem do działań profilaktycznych w grupie młodzieży starszej.

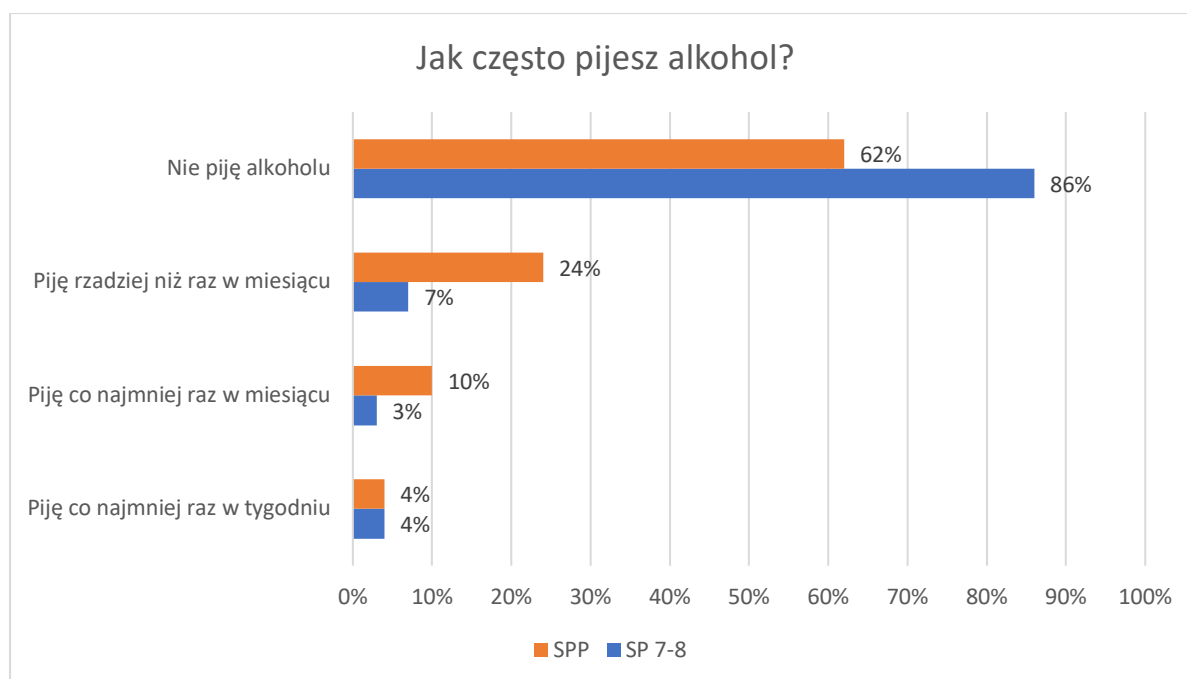

Oprócz wieku inicjacji ważnym aspektem było także poznanie częstotliwości sięgania po alkohol przez młodzież. 86% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych deklaruje abstynencję, natomiast wśród uczniów szkół ponadpodstawowych odsetek ten wynosi 62% – co pokazuje wyraźny spadek deklarowanej abstynencji wraz z wiekiem.

Wśród młodszych uczniów najczęściej pojawiającą się odpowiedzią wśród osób pijących alkohol było „rzadziej niż raz w miesiącu” (7%). W grupie uczniów szkół ponadpodstawowych

największy odsetek osób wskazał również tę kategorię (24%), a kolejne 10% zadeklarowało picie „co najmniej raz w miesiącu”.

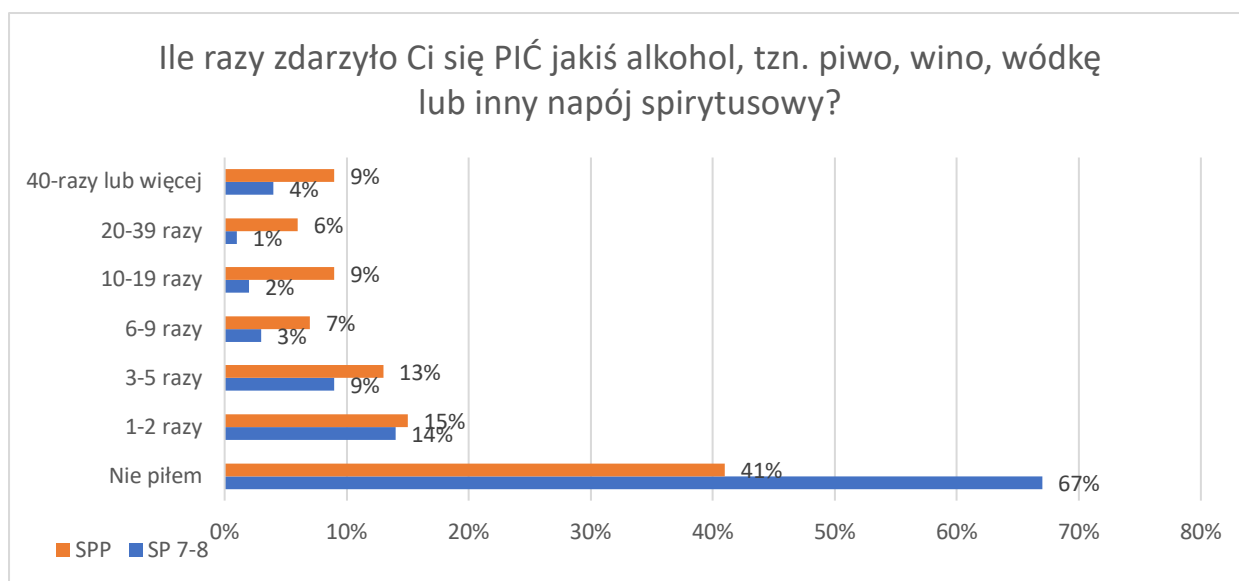
Szczególnie niepokojący jest fakt, że 4% uczniów szkół ponadpodstawowych oraz 4% uczniów klas 7–8 przyznało, że spożywa alkohol co najmniej raz w tygodniu. Dane te wskazują na konieczność wzmacniania działań profilaktycznych szczególnie w grupie starszej młodzieży, która częściej i regularniej sięga po alkohol.

W kolejnym pytaniu dotyczącym liczby przypadków spożywania alkoholu, abstynencję zadeklarowało 67% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 41% uczniów szkół ponadpodstawowych. Wśród młodszych uczniów najczęściej pojawiającą się odpowiedzią wśród tych, którzy mieli kontakt z alkoholem, było „1–2 razy” (14%) oraz „3–5 razy” (9%).

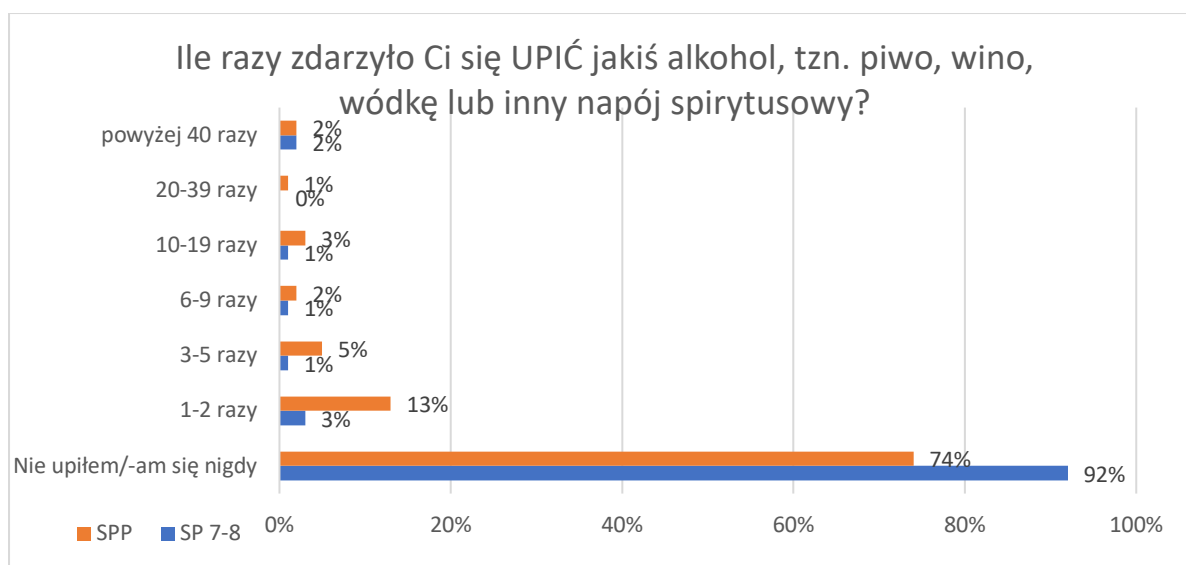
W grupie uczniów szkół ponadpodstawowych odpowiedzi były znacznie bardziej rozproszone – aż 9% przyznało, że piło alkohol 40 razy lub więcej, kolejne 9% – od 20 do 39 razy, a 9% – od 10 do 19 razy. Tylko 15% starszych uczniów wskazało, że miało kontakt z alkoholem 1–2 razy, co oznacza, że wielu z nich ma już za sobą wielokrotne doświadczenia związane z piciem.

Dane te potwierdzają wyraźną różnicę między grupami wiekowymi – młodsza młodzież albo w ogóle nie pije, albo robi to sporadycznie, natomiast uczniowie szkół ponadpodstawowych znacznie częściej mają za sobą wielokrotne kontakty z alkoholem, co może wskazywać na większe ryzyko utrwalenia się zachowań ryzykownych.

Na podstawie zaprezentowanych danych można zauważyć wyraźną zależność między wiekiem uczniów a doświadczeniem związanym z upiciem się alkoholem. Aż 13% uczniów szkół ponadpodstawowych (SPP) przyznało, że przynajmniej raz w życiu się upiło, a 2% deklaruje, że zdarzyło im się to ponad 40 razy. Dla porównania, wśród uczniów klas 7–8 szkół podstawowych 92% zadeklarowało, że nigdy nie doświadczyło upicia się, jednak już 3% przyznało, że miało taki epizod raz lub dwa, a 2% – że upiło się więcej niż 10 razy.

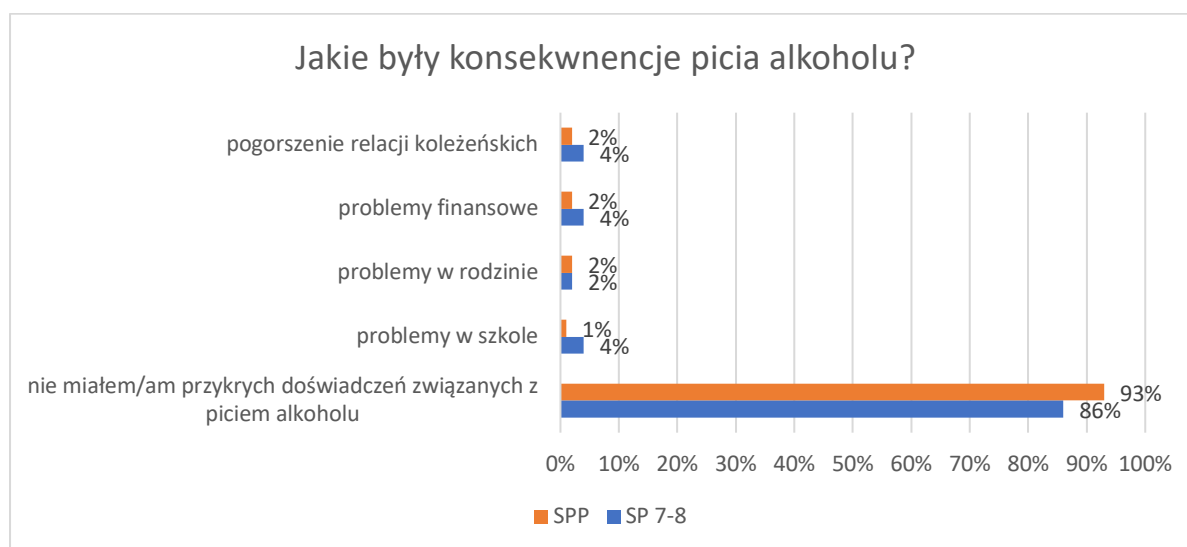
Dane te wskazują, że choć zdecydowana większość młodszych uczniów zachowuje abstynencję wobec nadmiernego spożycia alkoholu, to pierwsze ryzykowne doświadczenia alkoholowe pojawiają się już w tej grupie wiekowej. W przypadku uczniów starszych zjawisko to ma już wyraźnie większy zasięg.

Większość uczniów z obydwu grup wiekowych, którzy mieli już kontakt z alkoholem, zadeklarowała, że nie doświadczyła żadnych przykrych konsekwencji z tym związanych – taką odpowiedź wskazało 86% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 93% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Niewielki odsetek uczniów zgłosił negatywne skutki picia alkoholu, takie jak: pogorszenie relacji koleżeńskich (4% SP i 2% SPP), problemy finansowe (4% SP i 2% SPP), kłopoty w rodzinie (2% w obu grupach) oraz trudności w szkole (4% SP i 1% SPP).

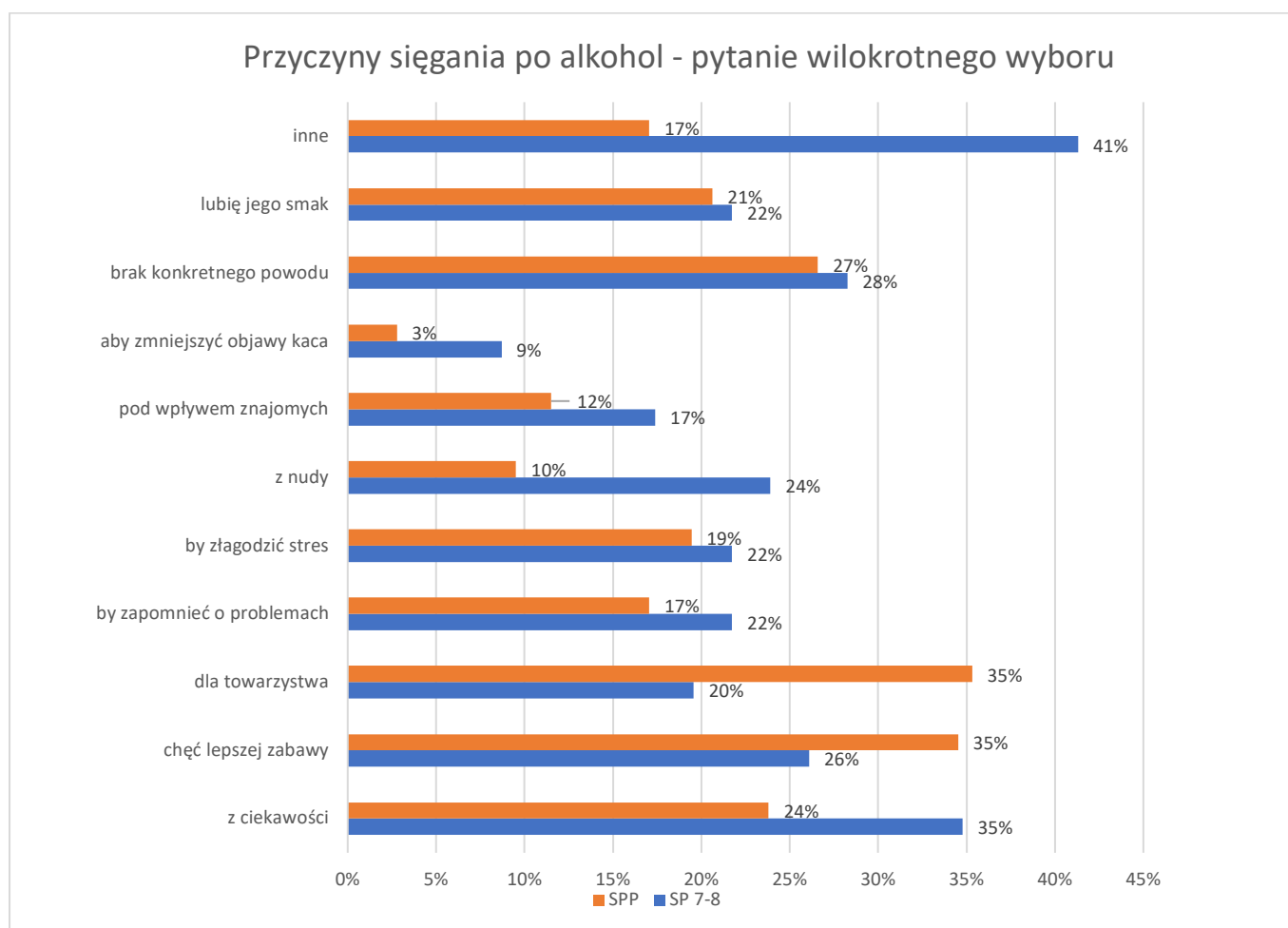
Dane te sugerują, że młodzież – mimo inicjacji alkoholowej – rzadko utożsamia swoje doświadczenia z alkoholem z negatywnymi konsekwencjami. Może to świadczyć o niedostatecznej świadomości zagrożeń lub o faktycznie niskim poziomie dotychczasowych szkód, co jednak nie wyklucza ryzyka ich pojawienia się w przyszłości. Wyniki te wskazują na potrzebę wzmocnienia edukacji profilaktycznej, która pomoże młodzieży zidentyfikować także mniej oczywiste skutki spożywania alkoholu.

Najczęściej deklarowaną przez uczniów Gminy Lubliniec przyczyną sięgania po alkohol była ciekawość, którą wskazało 35% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 24% uczniów szkół ponadpodstawowych. Uczniowie szkół ponadpodstawowych częściej niż młodsi wskazywali, że piją alkohol dla towarzystwa (35%) oraz w celu lepszej zabawy (również 35%). Wśród uczniów szkół podstawowych motyw chęci dobrej zabawy pojawiał się rzadziej (26%), a potrzeba przynależności do grupy (dla towarzystwa) – w 20% odpowiedzi. Stosunkowo często młodsi uczniowie wskazywali także nudę (24%) oraz kategorię „inne” (aż 41%), co może

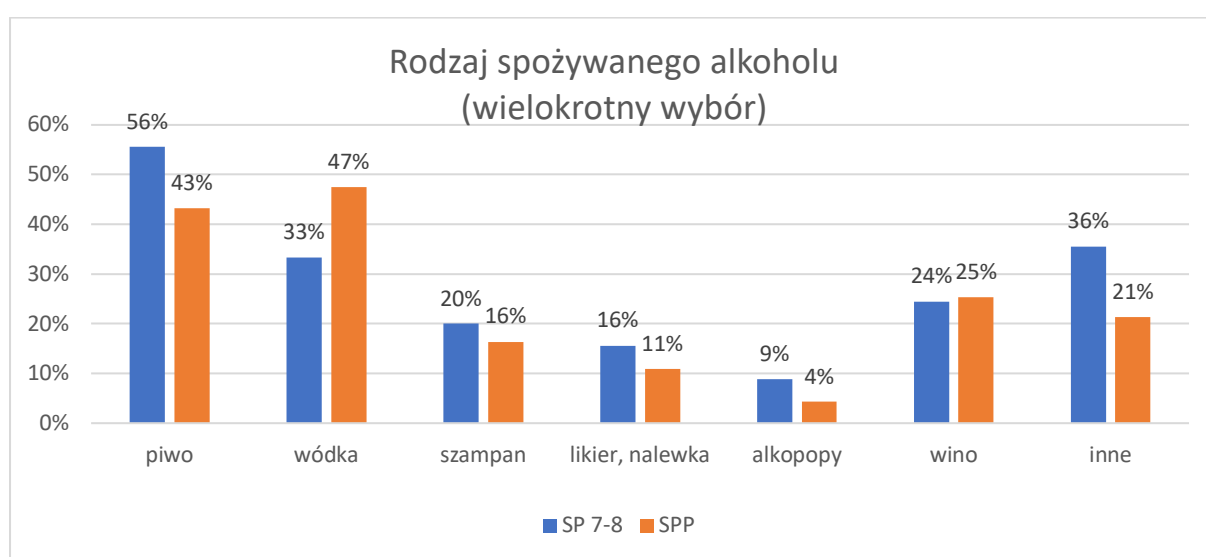
sugerować trudność w jednoznacznym nazwaniu motywacji lub szersze, niezdefiniowane tło społeczne i emocjonalne.

Z kolei starsi uczniowie rzadziej niż młodsi deklarowali sięganie po alkohol z powodu chęci zapomnienia o problemach (17%) lub w celu złagodzenia stresu (19%), u uczniów klas 7–8 (odpowiednio 22% i 22%). Wbrew wcześniejszym założeniom, odsetek osób sięgających po alkohol z powodu jego smaku był niemal identyczny w obu grupach (SP 7–8 – 22%, SPP – 21%). Dane te wyraźnie pokazują, że u młodszych uczniów dominuje eksploracyjna postawa wobec alkoholu – oparta na ciekawości, nudzie i ogólnej otwartości na nowe doświadczenia. W przypadku starszej młodzieży częściej widać motywacje społeczne, towarzyskie oraz pierwsze oznaki sięgania po alkohol jako formę radzenia sobie z trudnościami emocjonalnymi. To zróżnicowanie uzasadnia potrzebę prowadzenia profilaktyki różnicowanej wiekowo – w klasach młodszych warto koncentrować się na dostarczaniu wiedzy i rozwijaniu ciekawości poprzez inne aktywności, natomiast w klasach starszych niezbędne jest wsparcie w zakresie kompetencji emocjonalnych, presji rówieśniczej i radzenia sobie ze stresem.

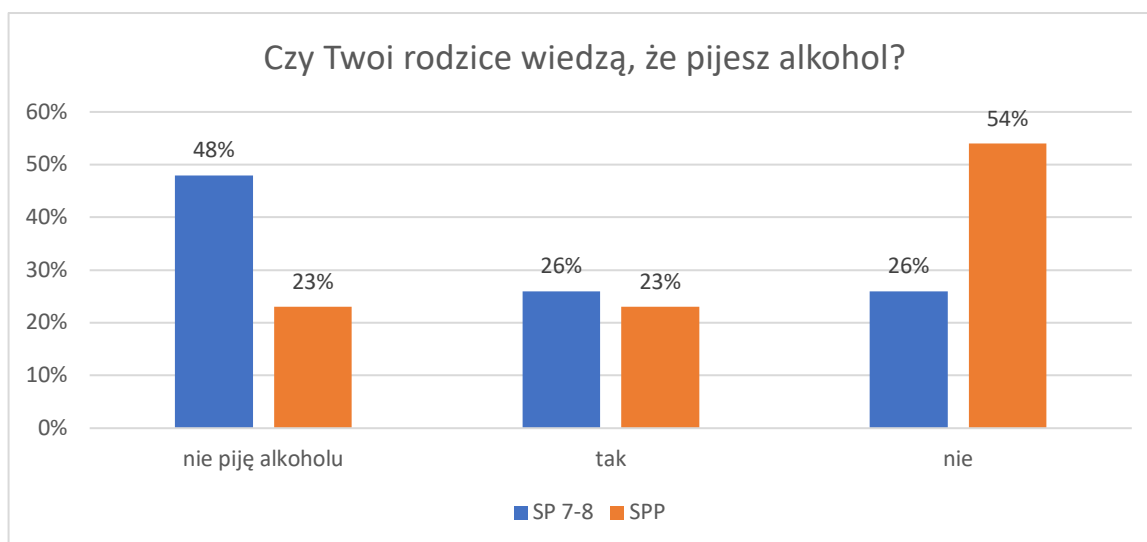
W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj spożywanego alkoholu. Zarówno w grupie uczniów klas 7–8 szkół podstawowych, jak i wśród uczniów szkół ponadpodstawowych, najczęściej wskazywanym trunkiem było piwo – odpowiednio 56% uczniów SP 7–8 oraz 43% uczniów SPP zadeklarowało jego spożycie. Drugim najczęściej wybieranym alkoholem była wódka (SP 7–8 – 33%, SPP – 47%).

Wśród pozostałych rodzajów alkoholu uczniowie wskazywali również: wino (SP 7–8 – 24%, SPP – 25%), szampan (SP 7–8 – 20%, SPP – 16%) oraz likiery i nalewki (SP 7–8 – 16%, SPP – 11%). Rzadziej wymieniano napoje typu „alkopopy” (SP 7–8 – 9%, SPP – 4%). Część respondentów zaznaczyła także kategorię „inne” – 36% w grupie SP 7–8 oraz 21% w grupie SPP.

Młodzież często nie informuje rodziców o swoim kontakcie z alkoholem. Wśród uczniów Gminy Lubliniec, którzy przyznali, że piją alkohol, aż 54% uczniów szkół ponadpodstawowych (SPP) oraz 26% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych zadeklarowało, że ich rodzice nie wiedzą o tym fakcie. Jednocześnie 48% młodszych uczniów oraz 23% starszych zadeklarowało, że nie pije alkoholu – co znajduje odzwierciedlenie w poprzednich odpowiedziach.

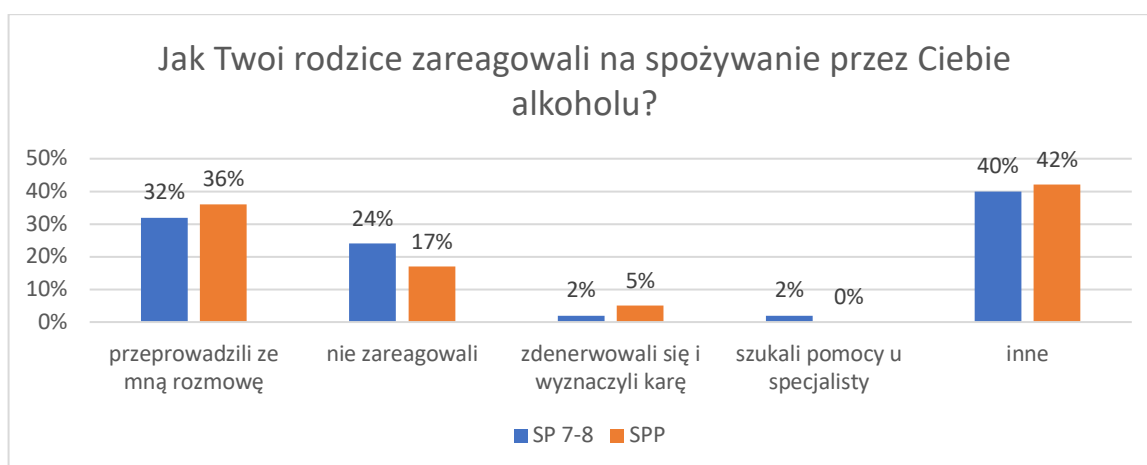
Dane te wskazują na wyraźną tendencję do ukrywania faktu spożywania alkoholu przed dorosłymi – szczególnie wśród starszej młodzieży, co może wynikać z obawy przed konsekwencjami lub z braku otwartości w relacjach domowych. To zjawisko powinno być istotnym sygnałem dla osób planujących działania profilaktyczne – warto budować przestrzeń do rozmowy między rodzicami a dziećmi, w której możliwe będzie otwarte mówienie o trudnościach i ryzykownych zachowaniach.

Według deklaracji ankietowanych uczniów, rodzice najczęściej reagowali na informację o spożywaniu alkoholu przez dziecko rozmową – taką odpowiedź wskazało 32% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 36% uczniów szkół ponadpodstawowych (SPP). Dla znacznej części młodzieży reakcja dorosłych mieściła się w kategorii „inne” – odpowiednio 40% (SP 7–8) i 42% (SPP), co może oznaczać trudność w jednoznacznym określeniu postawy rodzica lub różnorodność indywidualnych reakcji.

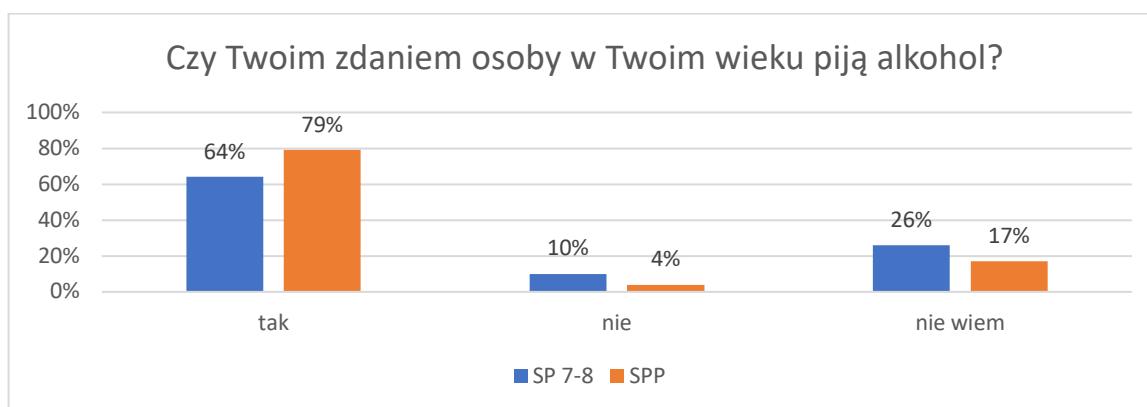
Część uczniów wskazała, że ich opiekunowie nie zareagowali w ogóle – tak odpowiedziało 24% uczniów szkół podstawowych i 17% uczniów szkół ponadpodstawowych. Ten brak reakcji może świadczyć o obojętności lub – co bardziej niepokojące – o milczącym przyzwoleniu na spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie.

Niewielki odsetek rodziców wyraził złość lub zastosował kary (SP 7–8 – 2%, SPP – 5%), a poszukiwanie pomocy u specjalisty zadeklarowało zaledwie 2% uczniów klas 7-8 – wśród starszych nie wskazano tej odpowiedzi w ogóle.

Niepokojący jest fakt, że zdecydowana większość uczniów uważa, iż ich rówieśnicy piją alkohol. Takiego zdania jest 64% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz aż 79% uczniów szkół ponadpodstawowych. Zaledwie 10% młodszych i 4% starszych uczniów uważa, że osoby w ich wieku nie piją alkoholu. Część badanych nie miała zdania w tej sprawie — odpowiedź „nie wiem” wybrało 26% uczniów SP 7–8 i 17% uczniów SPP.

Odpowiedzi te wskazują na silne poczucie powszechności picia alkoholu wśród rówieśników, co może budować presję normy społecznej i sprzyjać podejmowaniu podobnych zachowań. To ważny sygnał dla działań profilaktycznych — konieczne jest przełamywanie fałszywego przekonania, że „wszyscy piją”, ponieważ to właśnie ono często wpływa na decyzje młodych ludzi bardziej niż faktyczna dostępność alkoholu.

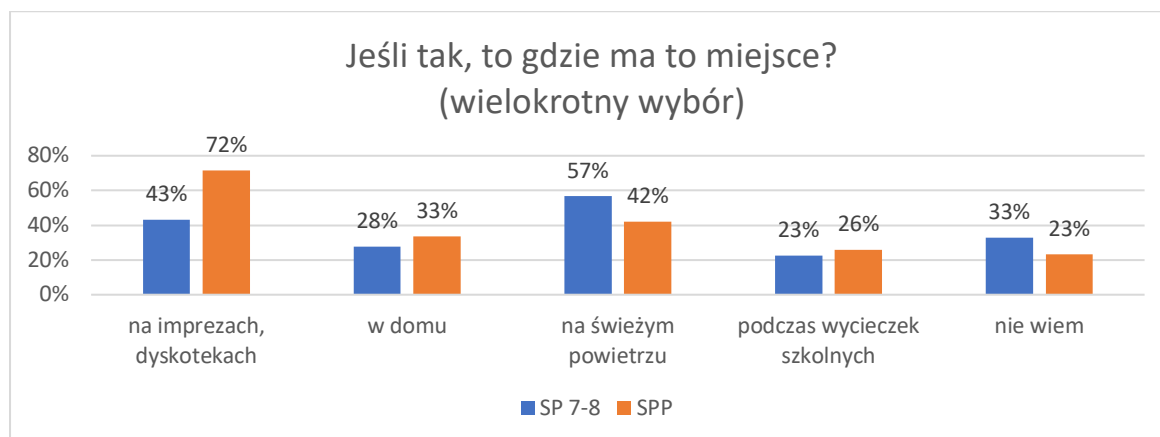

Według ankietowanych uczniów, alkohol najczęściej spożywany jest przez rówieśników w przestrzeni publicznej i podczas imprez. 57% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych wskazało, że do picia alkoholu dochodzi na świeżym powietrzu, natomiast aż 72% uczniów szkół ponadpodstawowych zadeklarowało, że ma to miejsce na imprezach i dyskotekach. Istotnym miejscem spożywania alkoholu pozostaje również dom – wskazało go 28% uczniów SP 7–8 oraz 33% uczniów SPP.

Zwraca uwagę fakt, że spożywanie alkoholu podczas wycieczek szkolnych wskazało 23% młodszych uczniów i 26% uczniów starszych, co może być niepokojącym sygnałem dla kadry pedagogicznej i organizatorów wyjazdów edukacyjnych.

Dane te potwierdzają, że najczęstsze miejsca spożywania alkoholu to sytuacje towarzyskie i nieformalne, w których często brakuje nadzoru dorosłych. To pokazuje, że skuteczna profilaktyka powinna objąć nie tylko szkołę, ale również działania środowiskowe i lokalne —

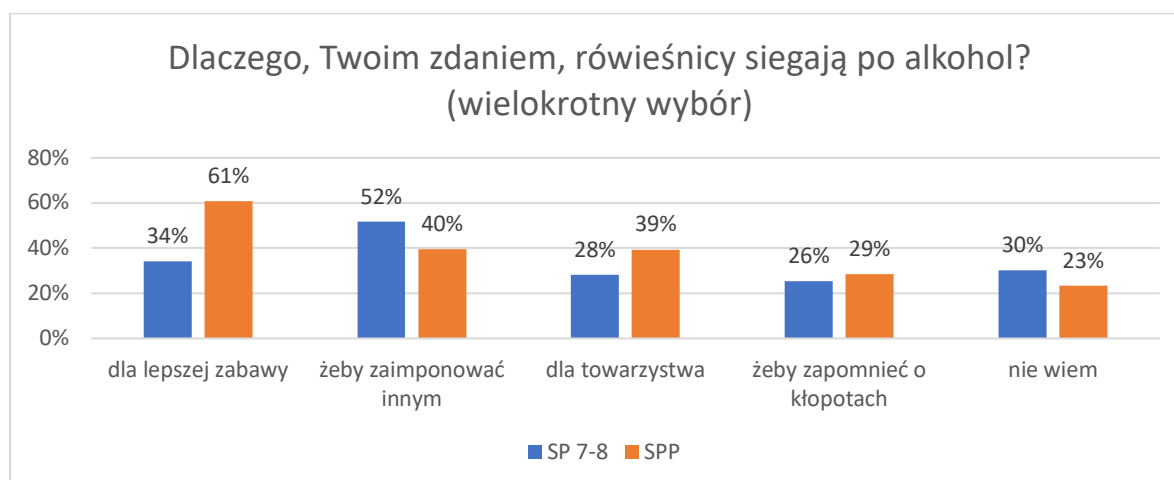
m.in. edukację rodziców i zwiększoną czujność podczas organizacji wycieczek i imprez młodzieżowych.

Zdaniem młodszych badanych uczniów (klasy 7–8), ich rówieśnicy najczęściej sięgają po alkohol, aby zaimponować innym – taką odpowiedź wskazało 52% respondentów z tej grupy. Jest to spójne z rozwojową potrzebą przynależności i akceptacji w grupie rówieśniczej. Młodzież w tym wieku bardzo często dąży do uzyskania uznania, co może prowadzić do ryzykownych zachowań, jeśli są one postrzegane jako norma w grupie.

Z kolei uczniowie szkół ponadpodstawowych (SPP) najczęściej uważają, że ich rówieśnicy piją dla lepszej zabawy – taką odpowiedź wskazało 61% z nich, w porównaniu do 34% w grupie młodszej.

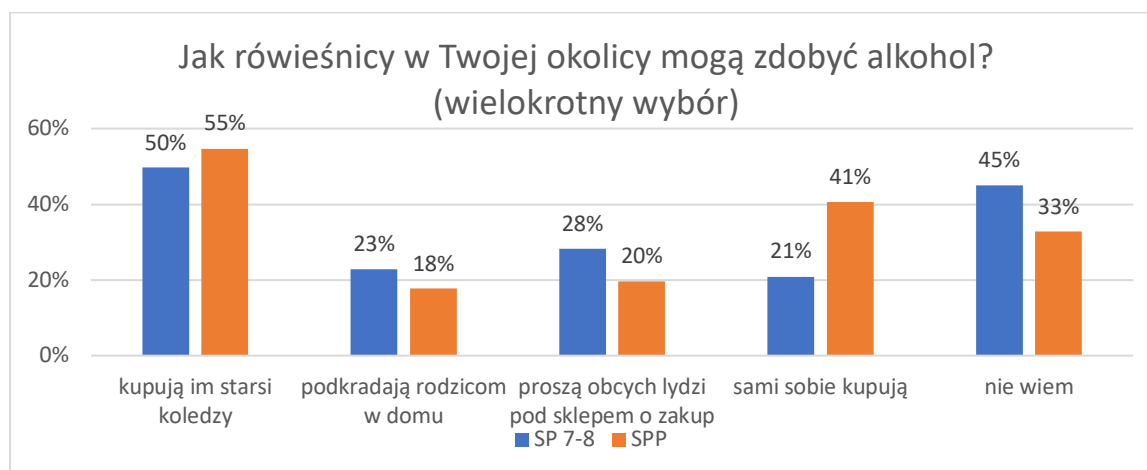
W obu grupach pojawiły się również inne motywacje, takie jak: dla towarzystwa (SP 7–8 – 28%, SPP – 39%) oraz żeby zapomnieć o kłopotach (SP 7–8 – 26%, SPP – 29%). Część uczniów nie potrafiła wskazać jednoznacznej przyczyny – odpowiedź „nie wiem” wybrało 30% młodszych i 23% starszych uczniów.

Zdaniem uczniów Gminy Lubliniec, ich rówieśnicy najczęściej zdobywają alkohol poprzez starszych kolegów – tak uważa 50% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 55% uczniów szkół ponadpodstawowych. To najczęściej wskazywana metoda w obu grupach wiekowych. Duży odsetek uczniów SPP (41%) uważa również, że młodzież sama sobie kupuje alkohol, co może mieć związek z faktem, że wielu uczniów szkół ponadpodstawowych osiąga pełnoletność. Dla porównania, w grupie SP 7–8 ten sposób zdobywania alkoholu wskazało jedynie 21% uczniów.

Inne wskazywane metody to m.in. prośba do obcych dorosłych pod sklepem (SP 7–8 – 28%, SPP – 20%) oraz podkradanie rodzicom w domu (SP 7–8 – 23%, SPP – 18%).

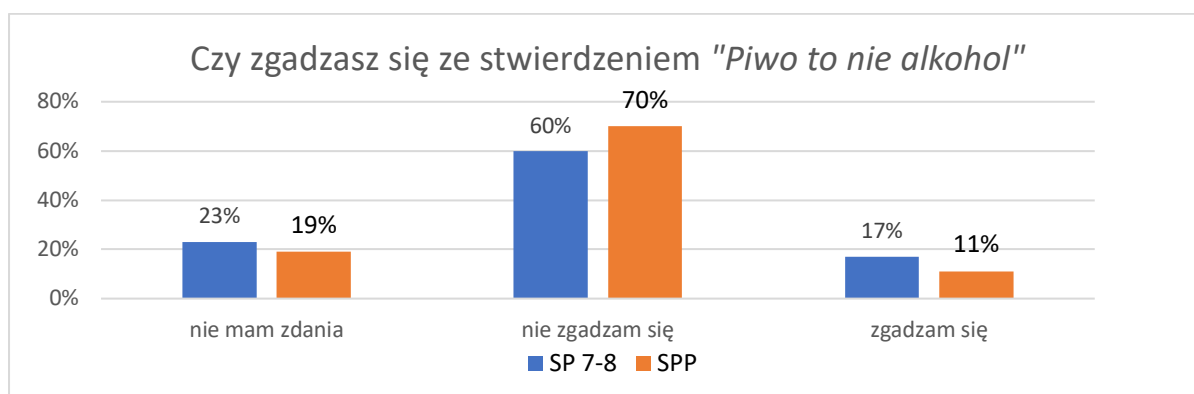
Warto też zwrócić uwagę, że znaczna część młodszych uczniów (45%) zadeklarowała, że nie wie, w jaki sposób ich rówieśnicy zdobywają alkohol – w porównaniu do 33% starszych uczniów.

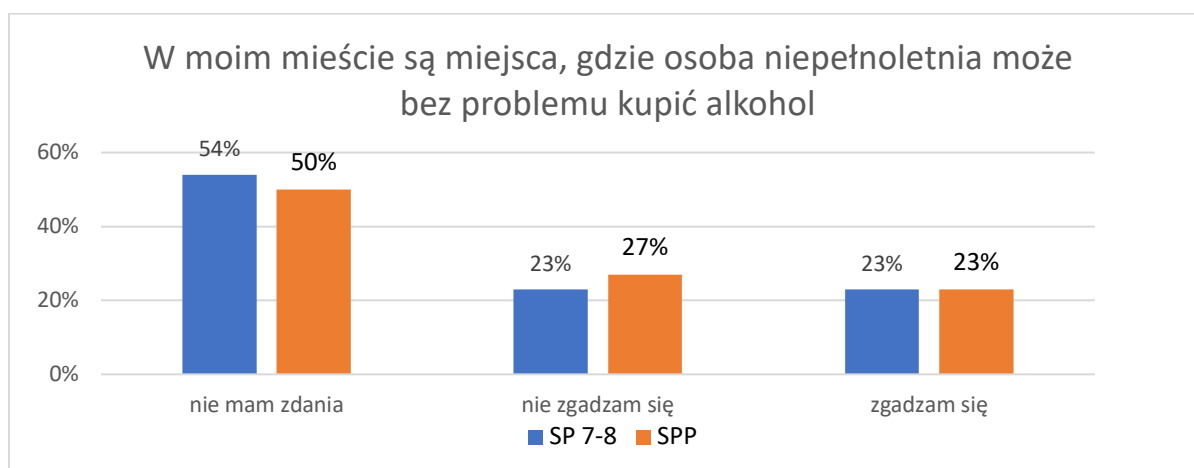
Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym⁶.

⁶ D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, Kultura- Społeczeństwo-Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

Większa część (SP 7-8: 59%; SPP: 65%) ankietowanych uczniów ma świadomość konsekwencji spożywania alkoholu i stwierdza, iż każdy może uzależnić się od alkoholu. Jednakże, nie należy bagatelizować faktu, iż część uczniów zgodziła się ze stwierdzeniem, iż piwo nie jest alkoholem (SP 7-8: 17%; SPP: 11%). Co oznacza, że spora część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

Wydaje się, że alkohol w Gminie Lubliniec jest dość łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ aż 23% uczniów 7-8 oraz 23% SPP – odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.

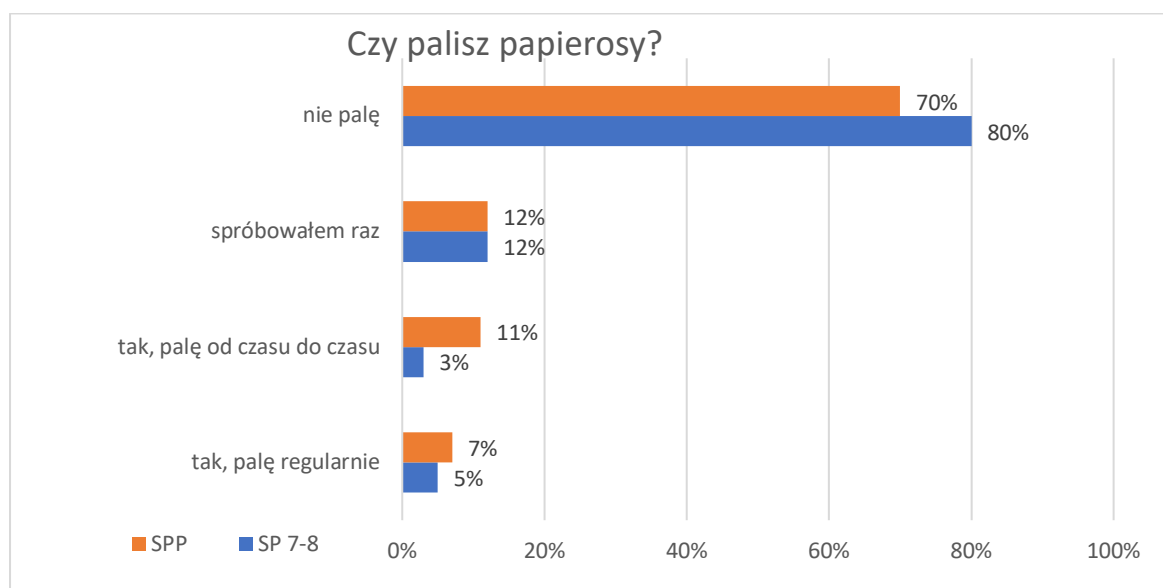
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów z Gminy Lubliniec czy palą wyroby tytoniowe.

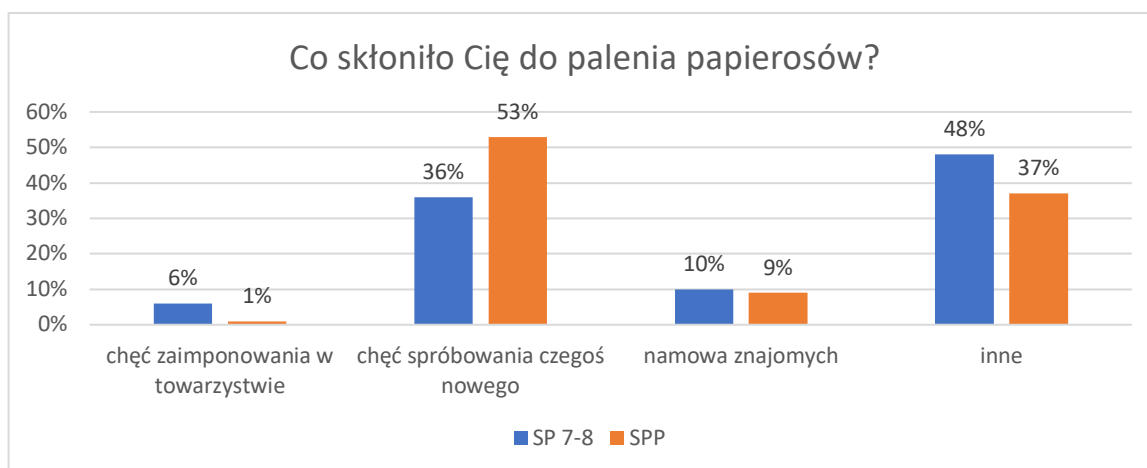
Większość uczniów z Gminy Lubliniec deklaruje, że nie pali papierosów. Wśród uczniów klas 7–8 szkół podstawowych odpowiedź „nie palę” zaznaczyło 80% badanych. W grupie uczniów szkół ponadpodstawowych (SPP) ten odsetek był nieco niższy – 70%.

Z kolei 12% uczniów w obu grupach przyznało, że spróbowało papierosa tylko raz. Regularne palenie zadeklarowało 5% uczniów SP 7–8 i 7% uczniów SPP, a okazjonalne palenie – odpowiednio 3% w grupie młodszej i 11% w grupie starszej.

Dane te wskazują, że choć większość młodzieży deklaruje abstynencję od palenia, to wśród uczniów szkół ponadpodstawowych wyraźnie częściej pojawiają się osoby sięgające po papierosy – zarówno okazjonalnie, jak i regularnie. Widać tu więc wyraźny wzrost ryzyka wraz z wiekiem, co powinno stanowić ważny sygnał dla działań profilaktycznych podejmowanych w szkołach średnich.

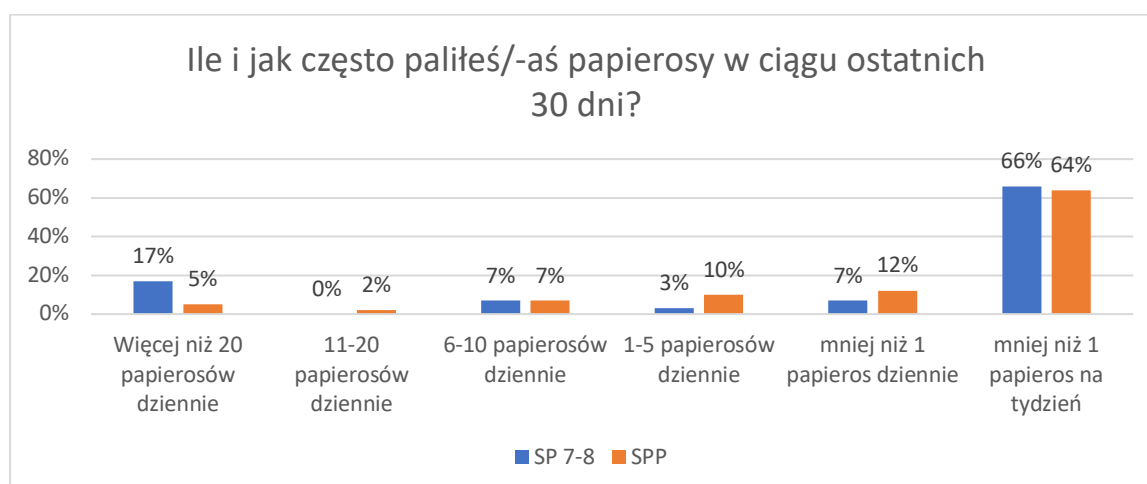
Wśród uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, najczęściej wskazywaną przyczyną sięgnięcia po papierosa była chęć spróbowania czegoś nowego. Taką motywację podało 36% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz aż 53% uczniów szkół ponadpodstawowych (SPP). Stosunkowo niewielu uczniów przyznało, że paliło, aby zaimponować w towarzystwie (SP 7–8 – 6%, SPP – 1%) lub że uległo namowie znajomych (SP 7–8 – 10%, SPP – 9%).

Wśród uczniów, którzy deklarowali palenie papierosów, najwięcej osób w obydwu grupach wiekowych wskazało, że w ciągu ostatnich 30 dni paliło mniej niż jednego papierosa na tydzień. Odpowiedź tę zaznaczyło 66% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 64% uczniów szkół ponadpodstawowych (SPP).

Kolejne odpowiedzi wskazują na sporadyczne, ale już częstsze palenie. Mniej niż jednego papierosa dziennie paliło 7% uczniów SP 7–8 i 12% uczniów SPP. Od 1 do 5 papierosów dziennie paliło 7% uczniów młodszych i 10% starszych. Wyższe częstotliwości (6–10 i więcej papierosów dziennie) wskazywano zdecydowanie rzadziej – łącznie nie więcej niż 5–7% w obu grupach.

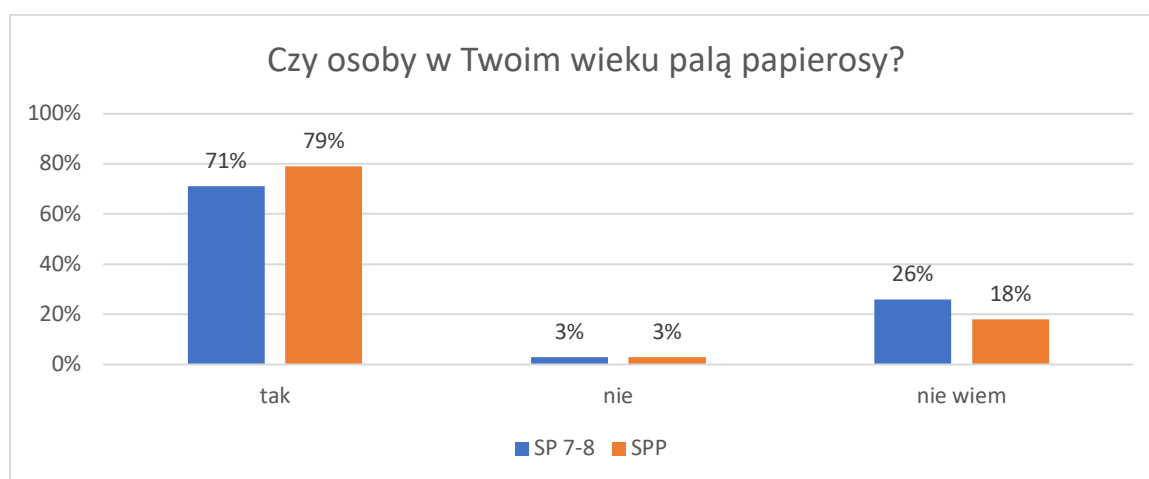
Co istotne, aż 17% uczniów SP 7–8 i 5% uczniów SPP zaznaczyło odpowiedź „więcej niż 20 papierosów dziennie”, co może wskazywać na błąd w odpowiedziach (np. niezrozumienie pytania) lub jednostkowe przypadki bardzo intensywnego palenia.

Niepokojąco jest, że zdecydowana większość ankietowanych uczniów uważa, iż ich rówieśnicy palą papierosy. Takiego zdania jest 71% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz aż 79% uczniów szkół ponadpodstawowych (SPP).

Zaledwie 3% uczniów w obu grupach uważa, że osoby w ich wieku nie palą, natomiast 26% młodszych i 18% starszych uczniów nie ma zdania w tej kwestii.

Tak wysoki odsetek odpowiedzi „tak” może świadczyć o silnym społecznym postrzeganiu palenia jako zjawiska powszechnego, nawet jeśli nie znajduje to pełnego odzwierciedlenia w deklaracjach o własnym paleniu. Może to oznaczać, że problem nikotynowy w środowisku szkolnym jest bardziej zauważalny i wszechobecny w opinii uczniów, niż wynika to z bezpośrednich pytań o własne zachowania. Tego rodzaju postrzeganie może niestety sprzyjać normalizacji palenia w oczach młodzieży.

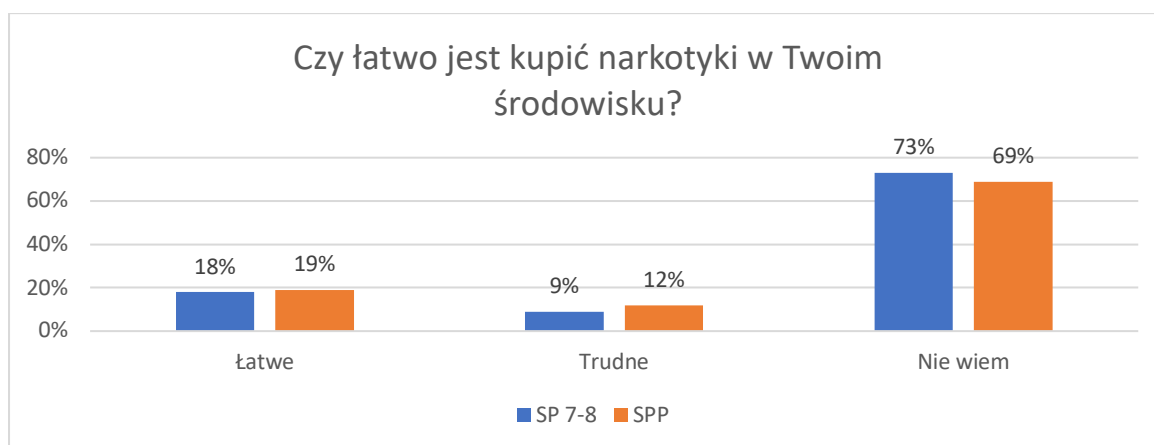

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Zdecydowana większość uczniów Gminy Lubliniec nie potrafi jednoznacznie ocenić, czy w ich środowisku łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze. Taką odpowiedź wskazało 73% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 69% uczniów szkół ponadpodstawowych (SPP).

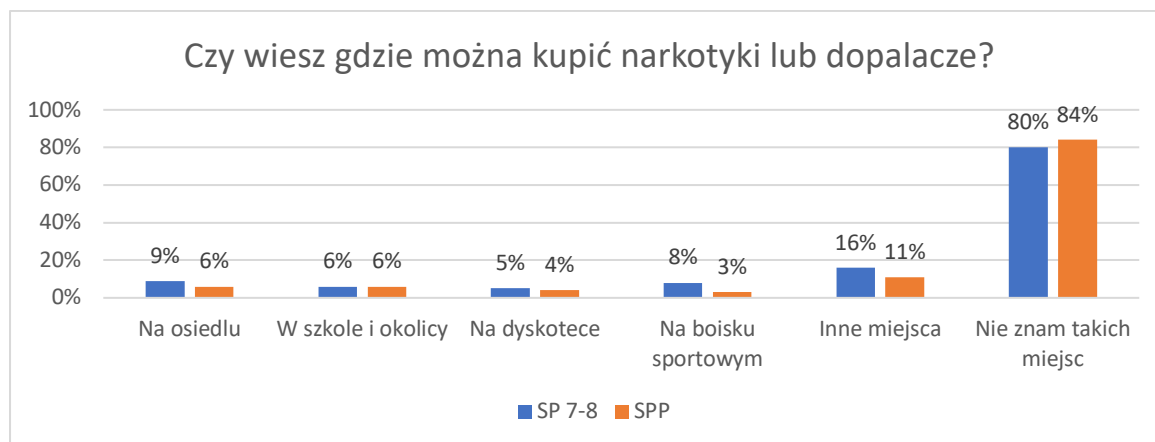
Za łatwy dostęp do narkotyków uznało to zjawisko 18% młodszych i 19% starszych uczniów, natomiast 9% uczniów SP 7–8 oraz 12% uczniów SPP uważa, że dostęp do narkotyków jest trudny.

Wyniki te wskazują, że wśród młodzieży dominuje niepewność lub brak wiedzy na temat dostępności substancji psychoaktywnych. Jednocześnie jednak około 1/5 badanych uczniów w każdej z grup ma przekonanie, że zdobycie narkotyków w ich środowisku nie stanowi większego problemu. Może to oznaczać, że mają oni pośrednie lub bezpośrednie doświadczenia związane z tą tematyką – np. znają osoby, które próbowały lub mówiły o dostępie do tych substancji.

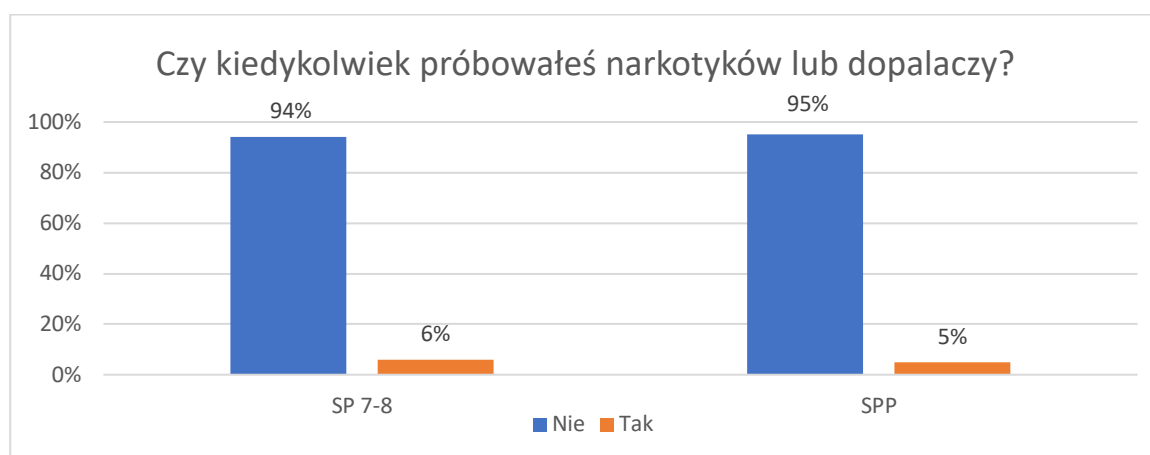

Zdecydowana większość badanych uczniów nie zna miejsc, w których można kupić narkotyki lub dopalacze – taką odpowiedź wskazało 80% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 84% uczniów szkół ponadpodstawowych (SPP). Choć dane te sugerują niską orientację młodzieży w temacie dostępności substancji psychoaktywnych, warto zwrócić uwagę, że pewna grupa badanych wskazała konkretne lokalizacje, gdzie ich zdaniem można je nabyć. Najczęściej były to inne miejsca (16% SP 7–8 i 11% SPP), osiedla (9% SP 7–8 i 6% SPP), szkoła lub jej okolice (po 6% w obu grupach wiekowych), dyskoteki (5% SP 7–8 i 4% SPP), a także boiska sportowe (8% SP 7–8 i 3% SPP). Choć są to pojedyncze odpowiedzi w skali całej grupy, to jednak niepokoi fakt, że uczniowie łączą możliwość zdobycia narkotyków z przestrzenią szkolną i jej bezpośrednim otoczeniem. Wskazuje to na potrzebę dalszego monitorowania środowiska uczniowskiego oraz intensyfikowania działań profilaktycznych – nie tylko w zakresie edukacji

na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych, ale również wzmacniania mechanizmów kontroli i reagowania na potencjalne zagrożenia w otoczeniu dzieci i młodzieży.

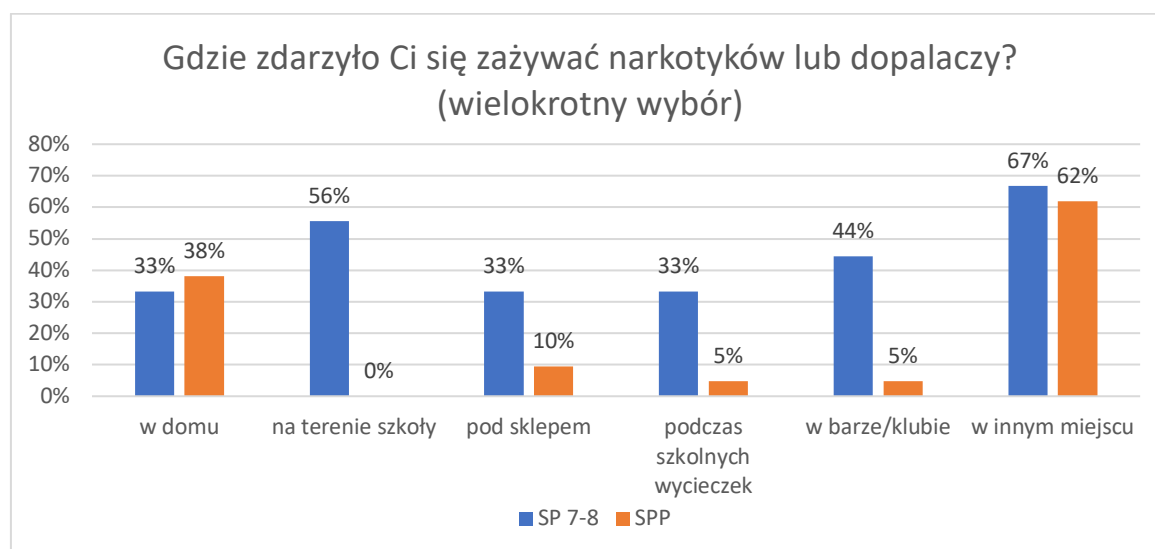
Z danych przedstawionych na poniższym wykresie wynika, że zdecydowana większość uczniów zarówno szkół podstawowych jak i ponadpodstawowych w Gminie Lubliniec deklaruje brak doświadczeń z narkotykami lub dopalaczami. W grupie uczniów klas 7–8 jedynie 6% przyznało, że kiedykolwiek próbowało tego typu substancji, natomiast wśród uczniów szkół ponadpodstawowych – 5%. Mimo to fakt, że pewna część uczniów ma już za sobą kontakt z narkotykami, pozostaje istotny z punktu widzenia profilaktyki – sugerując, że działania edukacyjne i wychowawcze w tym obszarze powinny być kontynuowane i wzmacniane, zwłaszcza że substancje psychoaktywne mogą mieć poważne konsekwencje zdrowotne, prawne i społeczne.

Na podstawie przedstawionych danych można zauważyć, że uczniowie, którzy przyznali się do zażywania narkotyków lub dopalaczy, wskazali różnorodne miejsca, w których dochodziło do takich zachowań. Najczęściej wymienianym miejscem przez obie grupy wiekowe były kategorie określone jako „inne miejsce” – tak odpowiedziało 67% uczniów klas 7–8 szkół

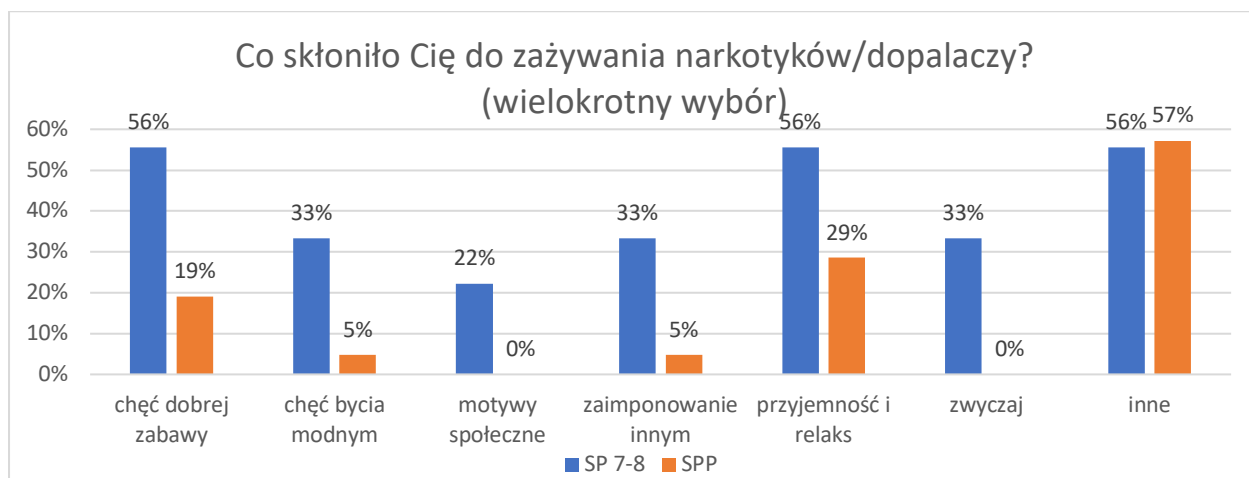
podstawowych oraz 62% uczniów szkół ponadpodstawowych. Wysokie wartości pojawiły się również przy odpowiedzi „na terenie szkoły” – aż 56% uczniów młodszych zadeklarowało, że to właśnie w szkole doszło do zażycia substancji psychoaktywnych, podczas gdy wśród starszych uczniów nikt nie wybrał tej odpowiedzi. Wśród uczniów klas SP 7-8 znaczący odsetek (44%) wskazał na bary i kluby jako miejsce konsumpcji, z kolei w odpowiedziach uczniów SPP pojawiło się 5% takich wskazań.

Warto także zwrócić uwagę na relatywnie wysokie wskazania dla miejsca zamieszkania – w domu substancje psychoaktywne zażywało 33% uczniów klas 7–8 oraz 38% uczniów szkół ponadpodstawowych. Niewielki, ale istotny procent badanych deklaruwał również, że narkotyki były zażywane „pod sklepem” – dotyczyło to 33% uczniów SP 7–8 i 10% uczniów SPP. Co szczególnie niepokojące, 33% uczniów szkół podstawowych oraz 5% uczniów SPP przyznało, że miało kontakt z narkotykami podczas szkolnych wycieczek, co może świadczyć o niedostatecznym nadzorze podczas takich wydarzeń.

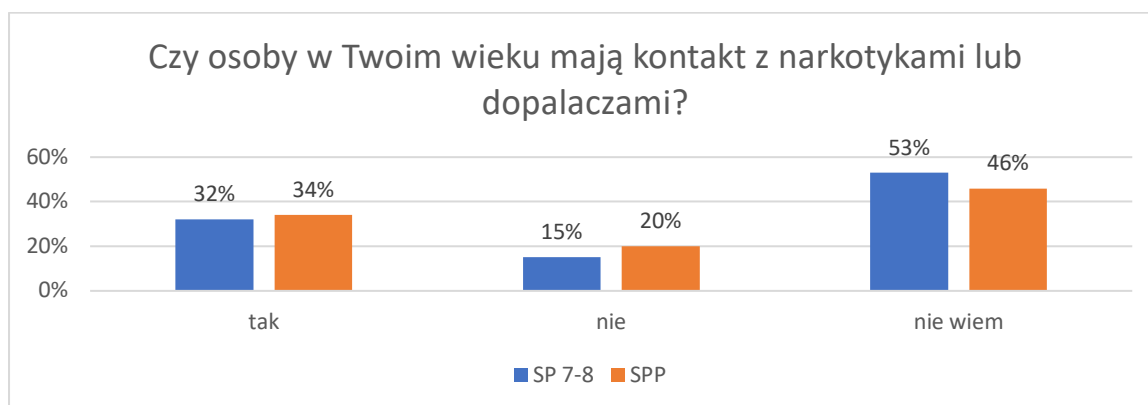

Wśród uczniów klas SP 7–8 najczęściej wskazywaną przyczyną zażywania narkotyków lub dopalaczy była chęć dobrej zabawy (56%) oraz przyjemność i relaks (56%). Kolejne w kolejności były odpowiedzi: „inne” (56%), chęć bycia modnym i zaimponowania innym (po 33%) oraz motywy społeczne i zwyczaj (22% i 33%). Uczniowie szkół ponadpodstawowych najczęściej zaznaczali kategorię „inne” (57%), przyjemność i relaks (29%) oraz chęć dobrej zabawy (19%). Znacznie rzadziej wskazywano takie powody jak chęć bycia modnym (5%) czy zaimponowania innym (5%). Dane pokazują, że dla młodszych uczniów liczy się głównie zabawa i presja

grupowa, natomiast starsi rzadziej kierują się takimi motywacjami – częściej traktują używki jako element relaksu lub wpisany w styl życia.

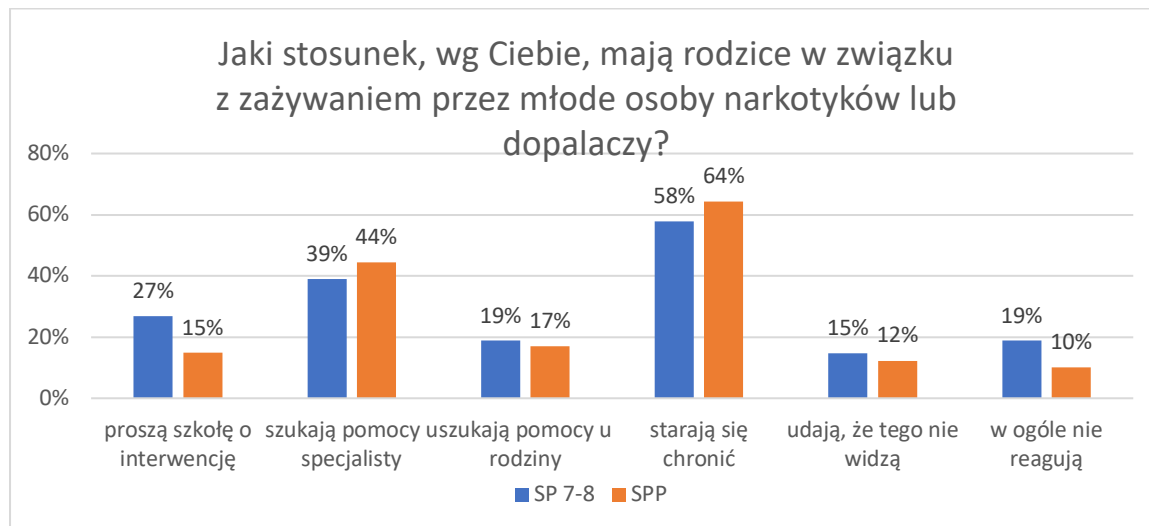

Z deklaracji uczniów wynika, że kontakt z narkotykami lub dopalaczami w swoim środowisku dostrzega 32% uczniów klas 7–8 oraz 34% uczniów szkół ponadpodstawowych. Około 15% młodszych i 20% starszych uczniów uważa, że ich rówieśnicy nie mają styczności z tego typu substancjami. Największa grupa respondentów – 53% w klasach 7–8 oraz 46% w szkołach ponadpodstawowych – odpowiedziała „nie wiem”, co może świadczyć o braku wiedzy, ale też o pewnej ostrożności w wypowiedzaniu się na temat tak delikatny jak zażywanie środków odurzających. Wskazane dane sugerują, że problem używania narkotyków i dopalaczy nie jest marginalny i wymaga uwagi w kontekście działań profilaktycznych.

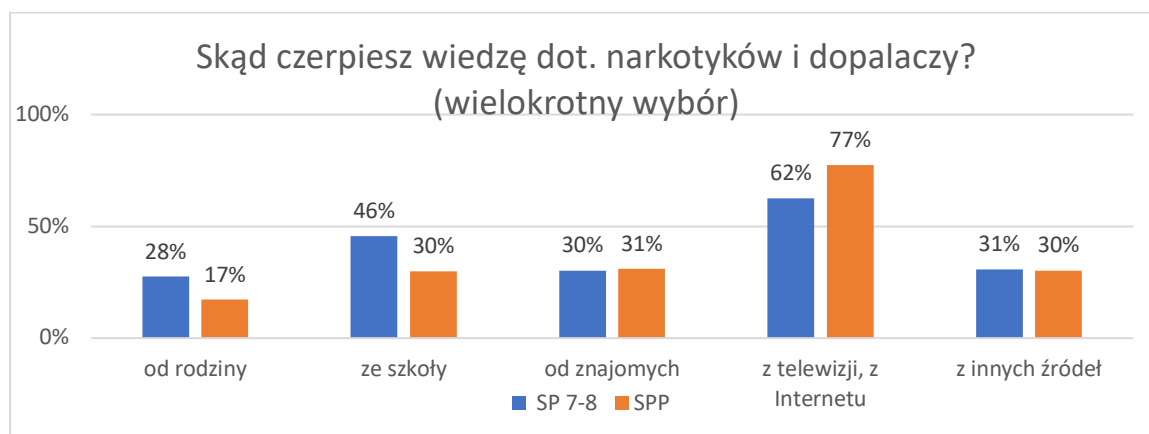

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że większość rodziców – zdaniem młodzieży – podejmuje działania w sytuacji, gdy dowiadują się o kontakcie młodych osób z narkotykami lub dopalaczami. 58% uczniów klas 7–8 oraz 64% uczniów szkół ponadpodstawowych uważa, że rodzice starają się chronić swoje dzieci przed tym zagrożeniem. Ponadto, 39% młodszych i 44% starszych uczniów wskazuje, że rodzice szukają pomocy u specjalistów, a około 27% (SP 7–8) i 15% (SPP) zgłasza problem do szkoły z prośbą o interwencję. Niewielki odsetek badanych

twierdzi, że rodzice nie podejmują żadnych działań lub udają, że nic się nie dzieje. Dane te pokazują, że uczniowie dostrzegają aktywną postawę rodziców w kontekście zagrożeń narkotykowych, choć jednocześnie wskazują na potrzebę dalszego wzmacniania postaw interwencyjnych i profilaktycznych wśród dorosłych.

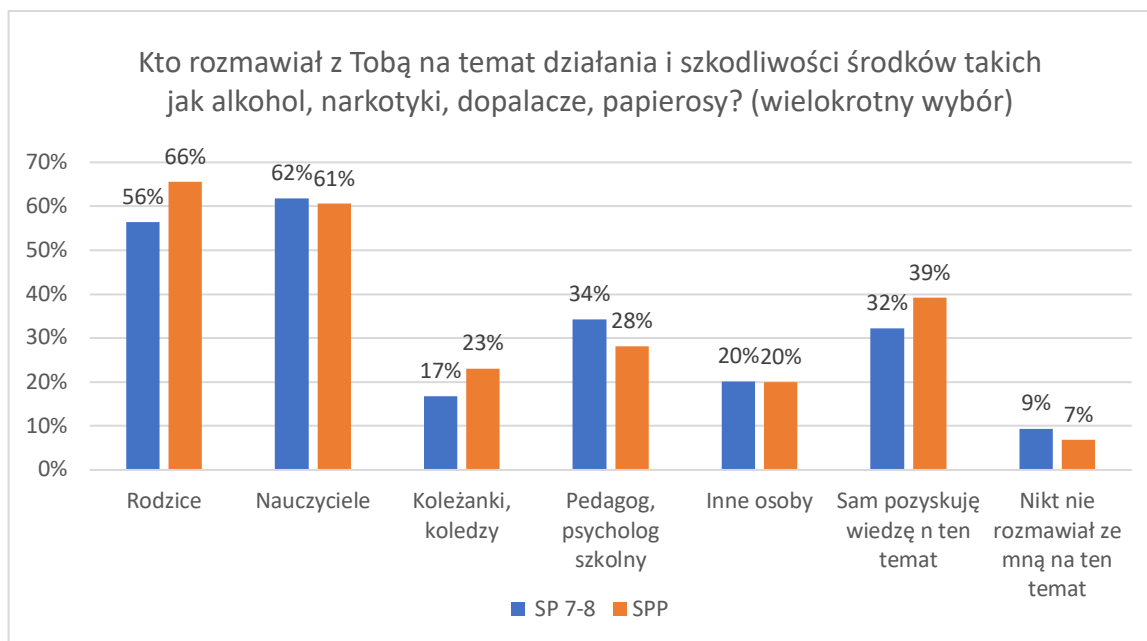

Z deklaracji uczniów wynika, że najczęstszym źródłem wiedzy na temat narkotyków i dopalaczy są media – telewizja oraz Internet. Taką odpowiedź wskazało 62% uczniów klas 7–8 oraz aż 77% uczniów szkół ponadpodstawowych. Informacje te są jednak często niezwyerfikowane, powierzchowne lub nawet szkodliwe, co potwierdza potrzebę uzupełnienia ich rzetelną edukacją profilaktyczną. Uczniowie czerpią wiedzę również z innych źródeł, takich jak szkoła (SP 7–8 – 46%; SPP – 30%), znajomi (SP 7–8 – 30%; SPP – 31%), inne źródła (odpowiednio 31% i 30%), a w mniejszym stopniu od rodziny (SP 7–8 – 28%; SPP – 17%). Dane te sugerują, że szkoła powinna odgrywać aktywniejszą rolę w kształtowaniu świadomości uczniów na temat substancji psychoaktywnych – poprzez zajęcia z udziałem specjalistów, praktyczne warsztaty oraz kampanie informacyjne dostosowane do wieku odbiorców.

POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Uczniowie najczęściej rozmawiają o działaniu i szkodliwości substancji psychoaktywnych z rodzicami oraz nauczycielami. Wskazało na to odpowiednio 56% uczniów klas 7–8 i 66% uczniów szkół ponadpodstawowych w przypadku rodziców oraz 62% i 61% w przypadku nauczycieli. Istotną rolę w tej edukacji odgrywają także pedagodzy i psychologzy szkolni – 34% uczniów szkół podstawowych i 28% starszych deklaruje, że to właśnie z nimi prowadzili rozmowy na ten temat. Znacznie rzadziej młodzież rozmawia z kolegami i koleżankami (SP 7–8 – 17%, SPP – 23%) czy innymi osobami (20% i 20%). Zwraca uwagę dość duży odsetek uczniów, którzy twierdzą, że samodzielnie poszukują informacji na temat alkoholu, papierosów i narkotyków – wskazało tak 32% uczniów klas 7–8 oraz 39% uczniów szkół ponadpodstawowych. Nieliczni uczniowie przyznali, że nikt z nimi nie rozmawiał o tej tematyce – 9% w klasach 7–8 i 7% w szkołach ponadpodstawowych. Wyniki te pokazują, że w procesie profilaktyki warto utrzymywać dialog zarówno w środowisku domowym, jak i szkolnym, a także rozwijać umiejętność krytycznego korzystania z samodzielnie wyszukiwanych informacji.

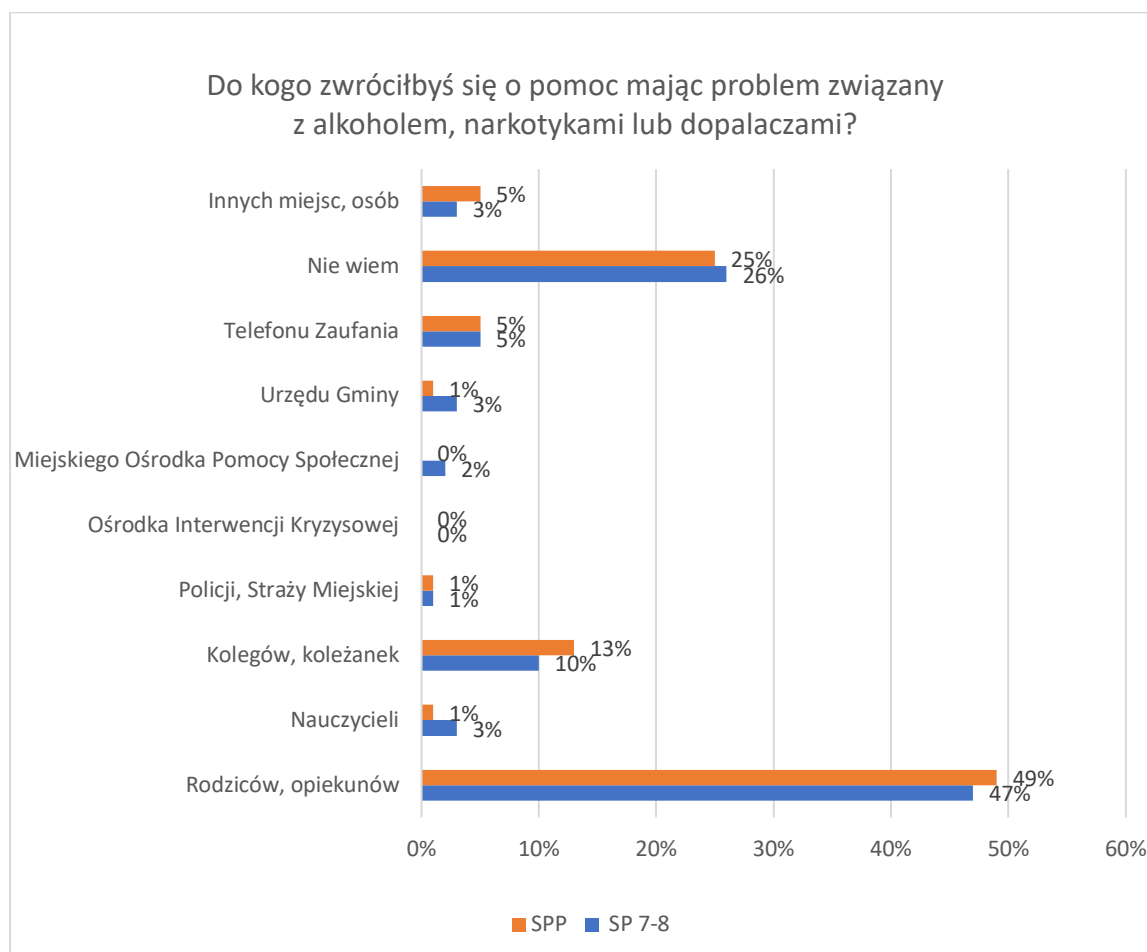

Największa część uczniów zadeklarowała, że w przypadku problemów z substancjami psychoaktywnymi zwróciliby się o pomoc do rodziców lub opiekunów — odpowiedź tę wskazało 47% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz 49% uczniów szkół ponadpodstawowych. To pozytywny sygnał świadczący o zaufaniu do najbliższego otoczenia rodzinnego. Na drugim miejscu uplasowała się odpowiedź „nie wiem” – taką deklarację złożyło

26% młodszych uczniów i 25% starszych, co może świadczyć o niepewności lub braku wiedzy na temat dostępnych form pomocy.

Nieliczni uczniowie wskazali, że zwróciliby się do kolegów lub koleżanek (10% SP 7–8 i 13% SPP), Telefonu Zaufania (po 5% w obu grupach), nauczycieli (3% SP 7–8 i 1% SPP), Policji lub Straży Miejskiej (1% w obu grupach) czy instytucji samorządowych. Takie odpowiedzi jak MOPS, OIK czy Urząd Gminy pojawiały się marginalnie — co może wskazywać, że uczniowie mają ograniczoną świadomość istnienia takich instytucji lub nie postrzegają ich jako miejsca pierwszego kontaktu w sytuacji kryzysu.

Podsumowując, choć najczęściej wybieranym źródłem pomocy są rodzice, to jednocześnie duży odsetek uczniów nie potrafi wskazać nikogo konkretnego, do kogo mogliby się zwrócić w sytuacji zagrożenia — co wyraźnie pokazuje potrzebę wzmacniania systemu informowania młodzieży o dostępnych formach wsparcia psychologicznego i interwencyjnego.

CZAS WOLNY

Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacerowanie i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

Zarówno młodszy, jak i starsi uczniowie najczęściej spędzają czas wolny na korzystaniu z Internetu dla przyjemności (codziennie robi to 75% uczniów klas 7–8 i aż 88% uczniów szkół ponadpodstawowych) oraz na alternatywnych formach wypoczynku, takich jak słuchanie muzyki, oglądanie filmów czy gra na instrumencie (62% młodszych i 73% starszych uczniów wskazało, że robi to codziennie). Czynności te stanowią dominującą formę codziennego relaksu.

Gry online jest także popularne – codziennie gra 39% uczniów klas 7–8 i 24% uczniów szkół ponadpodstawowych, natomiast kilka razy w tygodniu gra 26% młodszych i 28% starszych uczniów. Wychodzenie z przyjaciółmi do centrów handlowych lub parków jest częstsze niż wychodzenie do kawiarni czy na dyskoteki – regularnie (kilka razy w tygodniu) robi to 23% uczniów klas 7–8 i 24% starszych uczniów. Sporadycznie, ale nadal w zauważalnym stopniu, młodzież uczestniczy w spotkaniach towarzyskich także w godzinach wieczornych.

Czytanie książek dla przyjemności wypada słabiej – codziennie robi to jedynie 9% młodszych i 6% starszych uczniów, a duża grupa w ogóle nie sięga po książki (42% SP 7–8 i 35% SPP). Zajęcia w placówkach wsparcia dziennego praktycznie nie są popularne – aż 64% młodszych i 86% starszych uczniów zadeklarowało, że nigdy w nich nie uczestniczyło.

Uczniowie uczą się języków obcych w różnym natężeniu – najczęściej (23% SP 7–8 i 37% SPP) robi to kilka razy w tygodniu. To pokazuje, że w starszych klasach rośnie świadomość potrzeby

nauki języków, choć nadal 17% młodszych uczniów i 10% starszych przyznaje, że nie podejmuje takich działań.

Podsumowując, młodzież zdecydowanie preferuje bierne formy spędzania czasu (Internet, muzyka, filmy, gry), co może być impulsem do planowania działań profilaktycznych, promujących bardziej aktywne, rozwijające lub integrujące sposoby spędzania wolnego czasu.

Sposoby spędzania czasu wolnego przez uczniów klas 7-8						
	<i>kilka razy w roku</i>	<i>raz lub dwa razy w miesiącu</i>	<i>co najmniej raz na tydzień</i>	<i>kilka razy w tygodniu</i>	<i>codziennie</i>	<i>nigdy</i>
czytasz książki dla przyjemności	23%	11%	7%	8%	9%	42%
uczysz się języków obcych	11%	13%	19%	23%	17%	17%
wychodzisz wieczorami z przyjaciółmi (dyskoteka, kawiarnia)	17%	27%	15%	17%	6%	18%
wychodzisz wieczorami z przyjaciółmi (centrum handlowe, park)	17%	24%	13%	23%	10%	13%
uczestnictwo w zajęciach placówek wsparcia dziennego	18%	3%	4%	7%	4%	64%
granie w gry online	11%	7%	11%	26%	39%	6%
korzystanie z Internetu dla przyjemności	4%	2%	3%	15%	75%	1%
alternatywne formy spędzania czasu wolnego (słuchanie muzyki, oglądania filmów, gra na instrumencie)	4%	5%	8%	18%	62%	3%

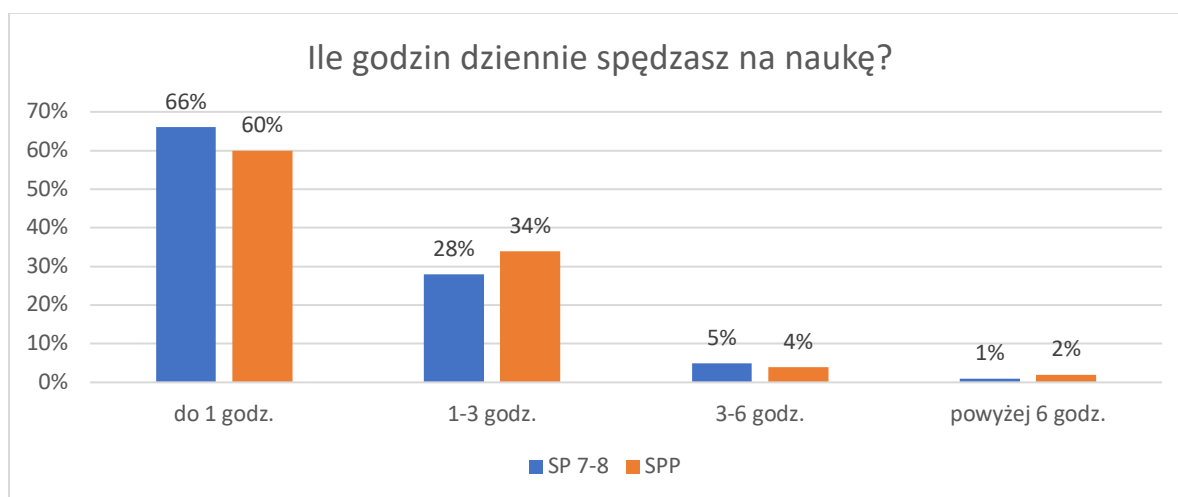
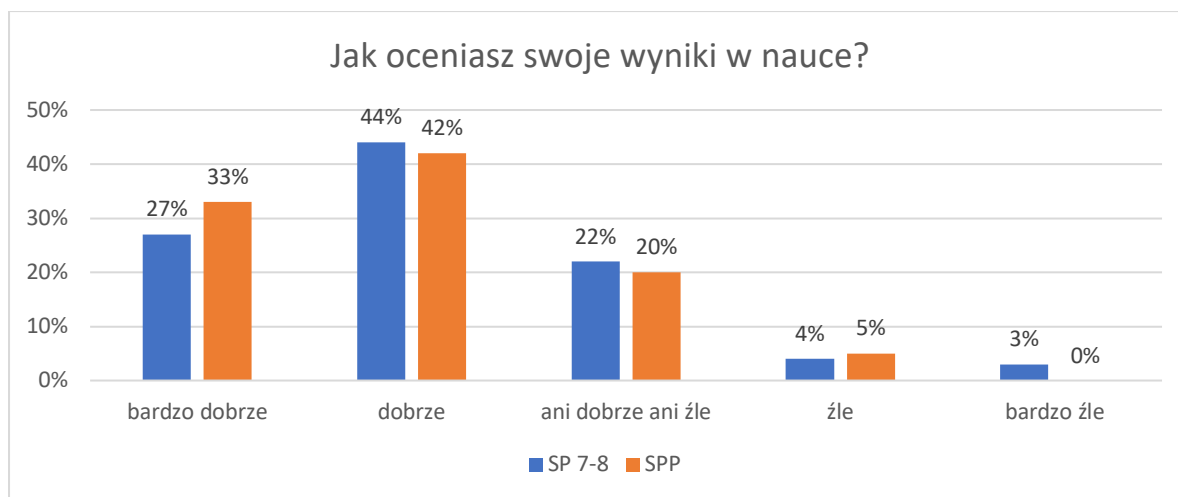
Sposoby spędzania czasu wolnego przez uczniów klas SPP						
	<i>kilka razy w roku</i>	<i>raz lub dwa razy w miesiącu</i>	<i>co najmniej raz na tydzień</i>	<i>kilka razy w tygodniu</i>	<i>codziennie</i>	<i>nigdy</i>
czytasz książki dla przyjemności	31%	12%	7%	9%	6%	35%
uczysz się języków obcych	8%	10%	17%	37%	18%	10%
wychodzisz wieczorami z przyjaciółmi (dyskoteka, kawiarnia)	16%	36%	19%	15%	2%	12%
wychodzisz wieczorami z przyjaciółmi (centrum handlowe, park)	17%	27%	21%	24%	4%	7%
uczestnictwo w zajęciach placówek wsparcia dziennego	6%	4%	2%	1%	1%	86%
granie w gry online	11%	14%	15%	28%	24%	8%
korzystanie z Internetu dla przyjemności	1%	1%	2%	8%	88%	0%
alternatywne formy spędzania czasu wolnego (słuchanie muzyki, oglądania filmów, gra na instrumencie)	1%	1%	4%	21%	73%	0%

Uczniowie klas 7–8 szkół podstawowych oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych w zdecydowanej większości oceniają swoje wyniki w nauce pozytywnie. Wśród uczniów młodszych 27% uznało je za bardzo dobre, a 44% za dobre. W przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych 33% deklaruje bardzo dobre wyniki, natomiast 42% – dobre. Oceny neutralne („ani dobre, ani złe”) wskazało odpowiednio 22% i 20% uczniów. Zdecydowanie negatywna ocena nauki („źle” lub „bardzo źle”) pojawia się marginalnie – łącznie 7% uczniów SP 7–8 i 5% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Jeśli chodzi o czas poświęcany na naukę w ciągu dnia, większość uczniów w obu grupach deklaruje, że uczy się do jednej godziny dziennie (SP 7–8 – 66%, SPP – 60%). Nieco mniej, bo 28% uczniów szkół podstawowych i 34% ponadpodstawowych, poświęca na naukę od 1 do 3

godzin dziennie. Zdecydowanie rzadziej uczniowie deklarują, że uczą się dłużej niż 3 godziny dziennie – wskazało tak jedynie 6% uczniów klas 7–8 oraz 6% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Zestawienie to pokazuje, że uczniowie generalnie wysoko oceniają swoje wyniki w nauce, mimo że większość z nich przeznaczą na naukę dość ograniczoną liczbę godzin w ciągu dnia.

PRZEMOC W SZKOLE

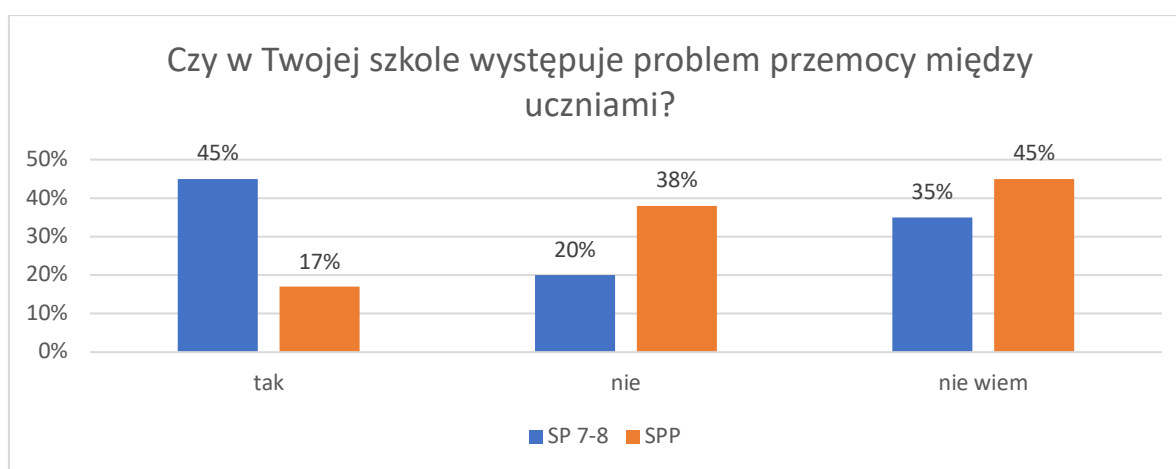
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w szkole pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

Uczniowie obu grup wiekowych – zarówno klas 7–8 szkół podstawowych, jak i uczniów szkół ponadpodstawowych – najczęściej uznają za przemoc fizyczną takie zachowania jak bicie przedmiotami (odpowiednio 81% i 89%) oraz grożenie i straszenie (81% i 82%). Duży odsetek uczniów wskazał również spoliczkowanie (68% i 72%) oraz wyłudzenie pieniędzy (59% i 58%) jako formę przemocy. Równie często za akt przemocy uznawano kradzież pieniędzy lub innej własności (59% w SP 7–8 i 62% w SSP). Uczniowie szkół ponadpodstawowych częściej niż młodsi wskazywali na zmuszanie do oglądania pornografii (63% wobec 55%) oraz wysyłanie obraźliwych wiadomości (59% wobec 54%) jako przejaw przemocy. Podszywanie się w Internecie było rozpoznawane jako przemoc przez 42% młodszych i 43% starszych uczniów. Mniej jednoznaczne było uznawanie za przemoc takich zachowań jak krytykowanie wyglądu (40% i 42%) czy nieokazywanie szacunku (33% i 35%). Najrzadziej przemocą określano nieopiekowanie się osobą wymagającą opieki – odpowiednio 36% uczniów SP 7–8 i 37% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Sytuacje w opinii uczniów będące aktem przemocy	SP 7-8	SSP
krytykowanie wyglądu	40%	42%
grożenie, straszenie	81%	82%
nieopiekowanie się kimś kto wymaga opieki	36%	37%
kradzież pieniędzy lub innej własności	59%	62%
podszycie się w Internecie	42%	43%
wyłudzenie pieniędzy	59%	58%
bicie przedmiotami	81%	89%

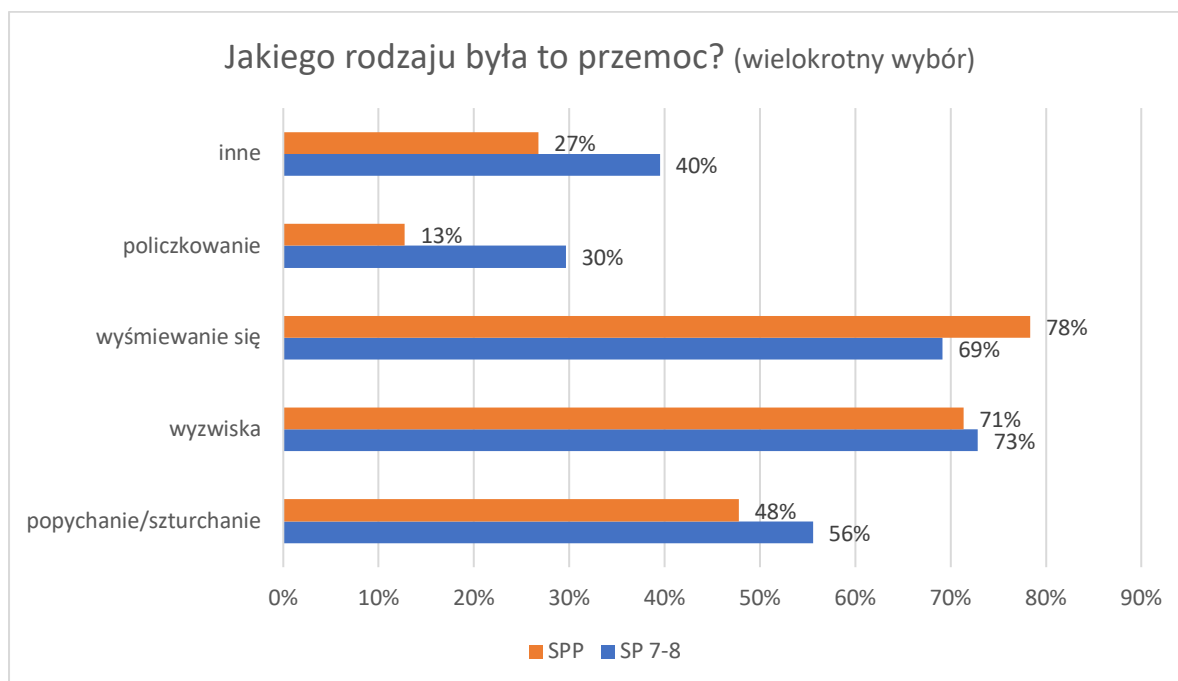
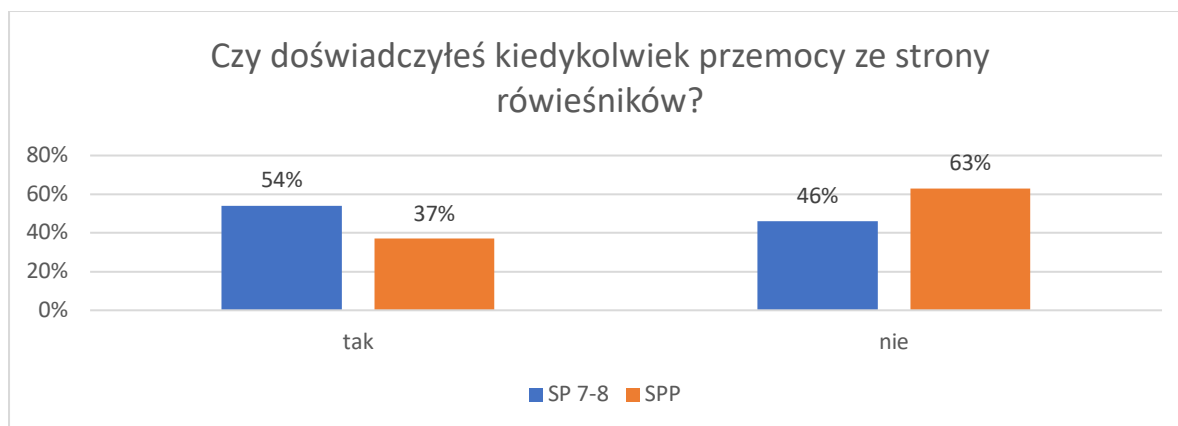
zmuszanie do oglądania pornografii	55%	63%
okazywanie braku szacunku	33%	35%
wysyłanie obraźliwych wiadomości	54%	59%
spoliczkowanie	68%	72%

Uczniowie zostali zapytani, czy w ich szkole występuje problem przemocy rówieśniczej. W klasach 7–8 szkół podstawowych aż 45% respondentów stwierdziło, że taki problem rzeczywiście istnieje, natomiast wśród uczniów szkół ponadpodstawowych odpowiedziało tak tylko 17%. Odmienne zdanie miało 20% młodszych uczniów i 38% starszych, którzy wskazali, że problem przemocy w ich szkole nie występuje. Znaczący odsetek badanych nie miał zdania – 35% uczniów SP 7–8 i aż 45% uczniów szkół ponadpodstawowych zaznaczyło odpowiedź „nie wiem”. Te wyniki mogą świadczyć o większej wrażliwości młodszych uczniów na przejawy przemocy lub o większej otwartości w ich ocenach, natomiast wśród starszych uczniów można zaobserwować pewną niepewność lub dystans do tego typu deklaracji.

Ponad połowa uczniów klas 7–8 (54%) przyznała, że doświadczyła przemocy ze strony rówieśników. W przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych ten odsetek wyniósł 37%, co może sugerować, że młodszy uczniowie są bardziej narażeni na zachowania przemocowe lub chętniej je ujawniają. Wśród rodzajów doświadczanej przemocy najczęściej wskazywano wyśmiewanie się – 69% uczniów SP 7–8 oraz aż 78% uczniów SPP, a także wyzwiska – 73% wśród młodszych i 71% wśród starszych uczniów. Przemocy fizycznej w postaci popychania lub szturchania doświadczyło 56% uczniów szkół podstawowych i 48% ponadpodstawowych. Policzkowanie zgłosiło 30% badanych z klas 7–8 i 13% starszych uczniów. W kategorii „inne”

formy przemocy wskazało 40% uczniów młodszych i 27% starszych. Te dane wskazują na potrzebę konsekwentnego monitorowania zachowań uczniowskich i prowadzenia programów przeciwdziałania przemocy rówieśniczej na każdym etapie edukacji.

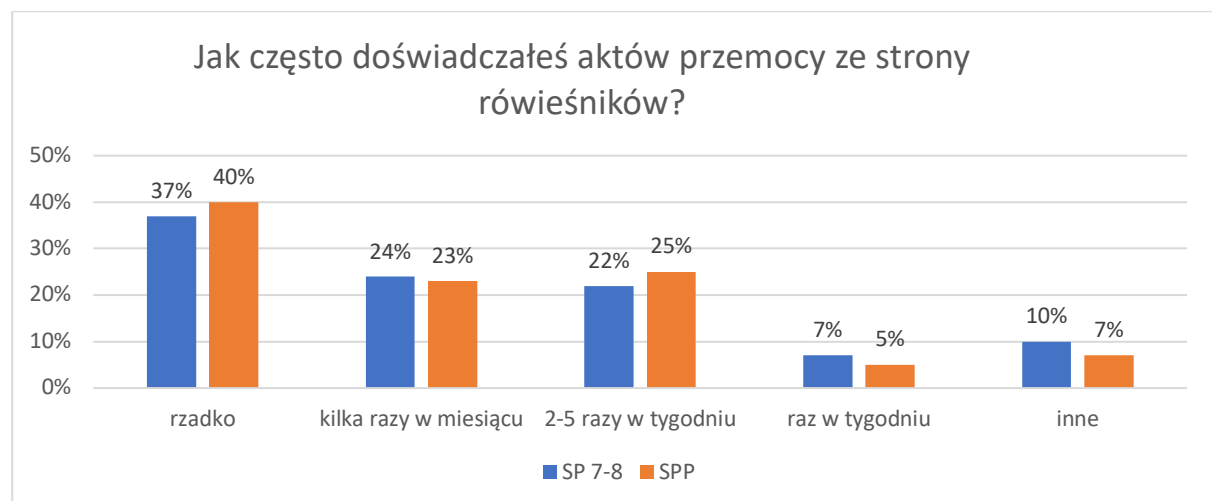
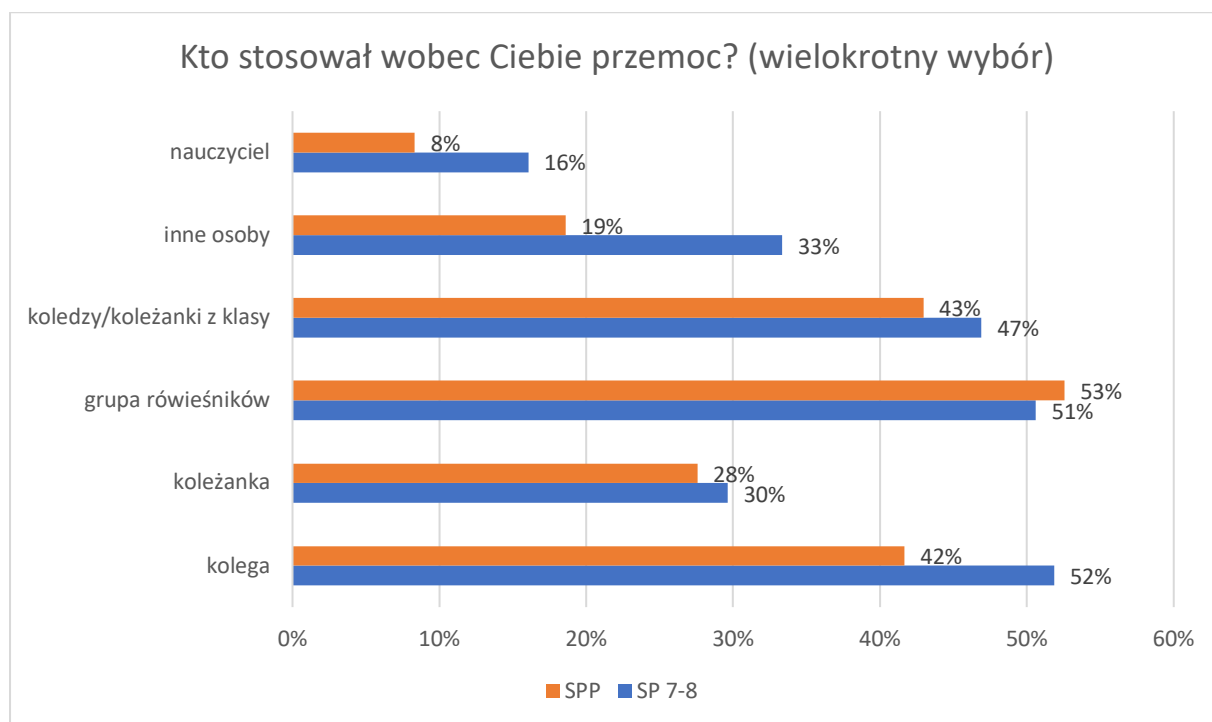

Uczniowie zostali zapytani o to, kto stosował wobec nich przemoc oraz jak często jej doświadczali. W przypadku klas 7–8 najczęściej wskazywano kolegę (52%) oraz grupę rówieśników (51%) jako sprawców przemocy. Na kolegów i koleżanki z klasy wskazało 47% uczniów, a na koleżankę – 30%. Przemoc ze strony innych osób zadeklarowało 33% uczniów, a ze strony nauczyciela – 16%.

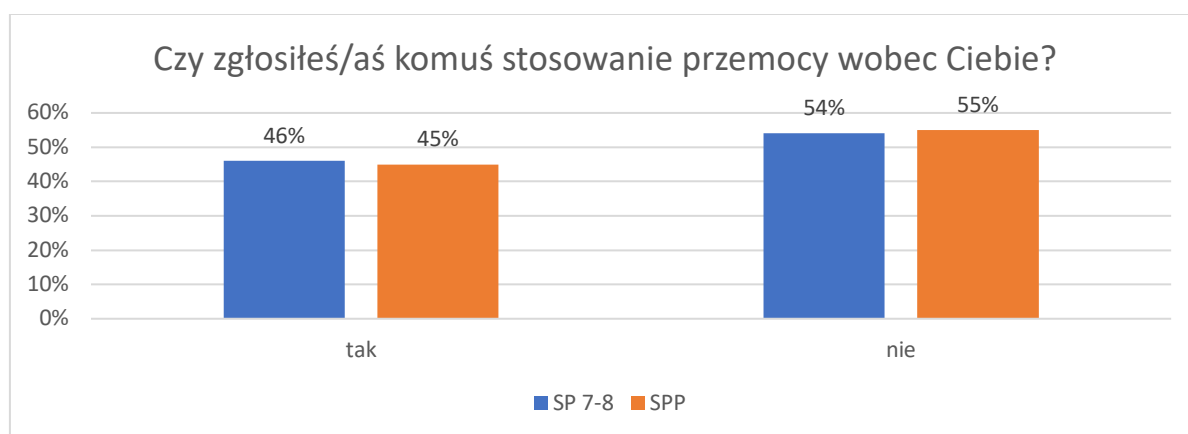
Uczniowie szkół ponadpodstawowych najczęściej jako sprawców przemocy wskazywali grupę rówieśniczą (53%) oraz kolegów (42%). Koleżanki były sprawczyniami według 28% badanych,

natomiast koledzy i koleżanki z klasy według 43%. Przemocy ze strony innych osób doświadczyło 19% uczniów, a ze strony nauczyciela – 8%.

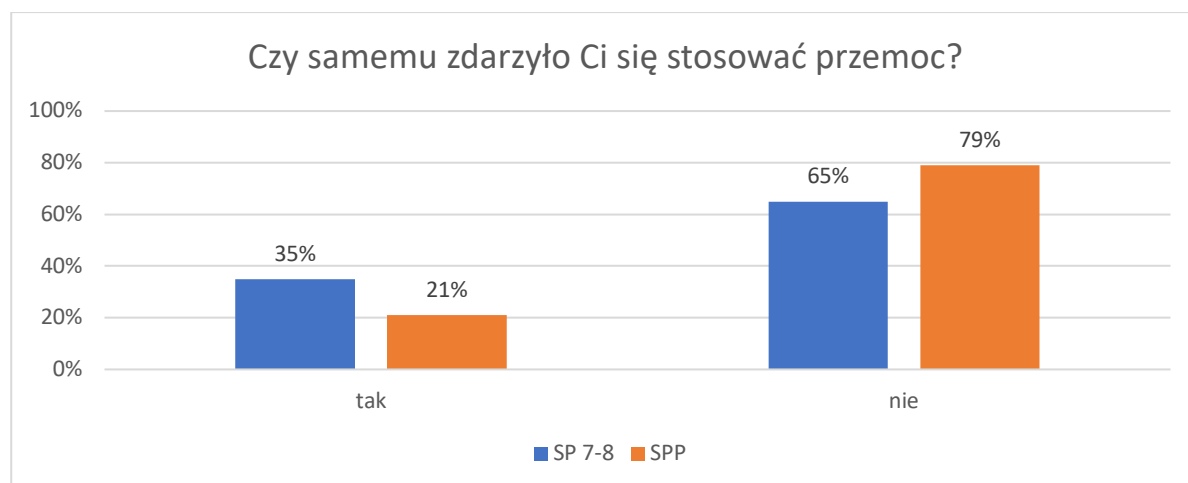
Jeśli chodzi o częstotliwość doświadczania aktów przemocy ze strony rówieśników, 40% uczniów szkół ponadpodstawowych i 37% uczniów klas 7–8 deklaruowało, że zdarza się to rzadko. Kilka razy w miesiącu przemoc rówieśniczą doświadcza 24% uczniów SP 7–8 oraz 23% uczniów SPP. Od 2 do 5 razy w tygodniu deklaruje 22% uczniów młodszych oraz 25% starszych. Raz w tygodniu przemoc zgłosiło 7% uczniów SP 7–8 oraz 5% uczniów szkół ponadpodstawowych. W kategorii „inne” odpowiedzi udzieliło 1% uczniów klas 7–8 oraz 10% starszych respondentów.

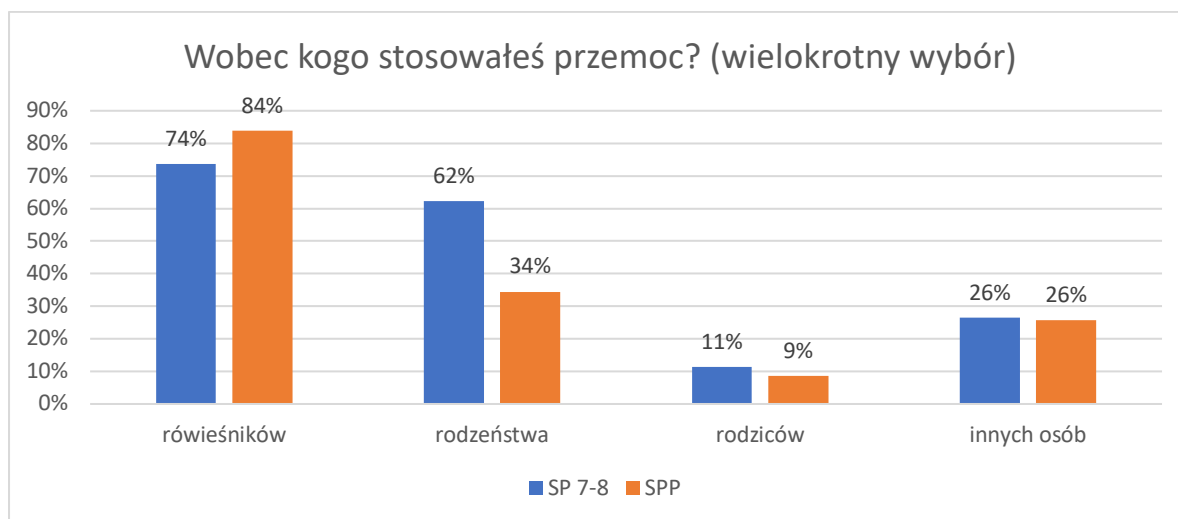
Wśród uczniów klas 7–8 szkoły podstawowej 46% przyznało, że poinformowało kogoś o stosowanej wobec nich przemocy, natomiast 54% nie zgłosiło takiej sytuacji. Podobny rozkład odpowiedzi wystąpił wśród uczniów szkół ponadpodstawowych – 45% z nich zadeklarowało, że zgłosili akt przemocy, podczas gdy 55% nie poinformowało nikogo o tym fakcie. Dane te wskazują, że ponad połowa uczniów niezależnie od poziomu edukacji nie decyduje się na poinformowanie dorosłych lub innych osób o doświadczanej przemocy, co może utrudniać reagowanie i przeciwdziałanie temu zjawisku.

Z danych przedstawionych na poniższym wykresie wynika, że 35% uczniów klas 7–8 szkoły podstawowej oraz 21% uczniów szkół ponadpodstawowych przyznało, że sami stosowali przemoc wobec innych. Jednocześnie większość badanych – odpowiednio 65% młodszych i 79% starszych uczniów – zaprzeczyło, jakoby miało takie doświadczenia. Wyniki te pokazują, że uczniowie szkół podstawowych znacznie częściej deklarują akty przemocy z własnej strony niż ich starsi koledzy, co może wskazywać na potrzebę wcześniejszej i bardziej intensywnej edukacji w zakresie empatii, komunikacji i rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.

Wśród uczniów, którzy przyznali się do stosowania przemocy, najczęstszym celem agresywnych zachowań byli rówieśnicy – wskazało na to 74% uczniów klas 7–8 szkół podstawowych oraz aż 84% uczniów szkół ponadpodstawowych. Wysoki odsetek uczniów szkół podstawowych (62%) przyznał również, że przemoc kierowali wobec rodzeństwa, podczas gdy w grupie starszych uczniów było to 34%. Rzadziej deklarowano stosowanie przemocy wobec rodziców (SP 7–8 – 11%, SPP – 9%) oraz wobec innych osób spoza najbliższego otoczenia (po 26% w obu grupach). Wyniki te potwierdzają, że przemoc uczniowska najczęściej ma charakter rówieśniczy i domowy, co podkreśla konieczność pracy z młodzieżą nad rozwiązywaniem konfliktów, rozwijaniem kompetencji społecznych i emocjonalnych, a także wzmacnianiem więzi rodzinnych.

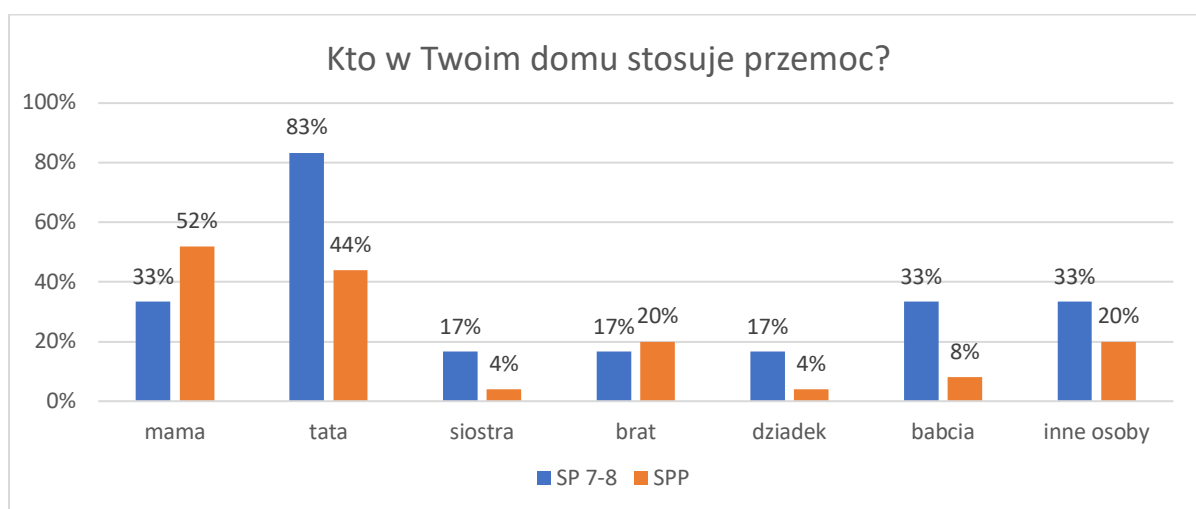
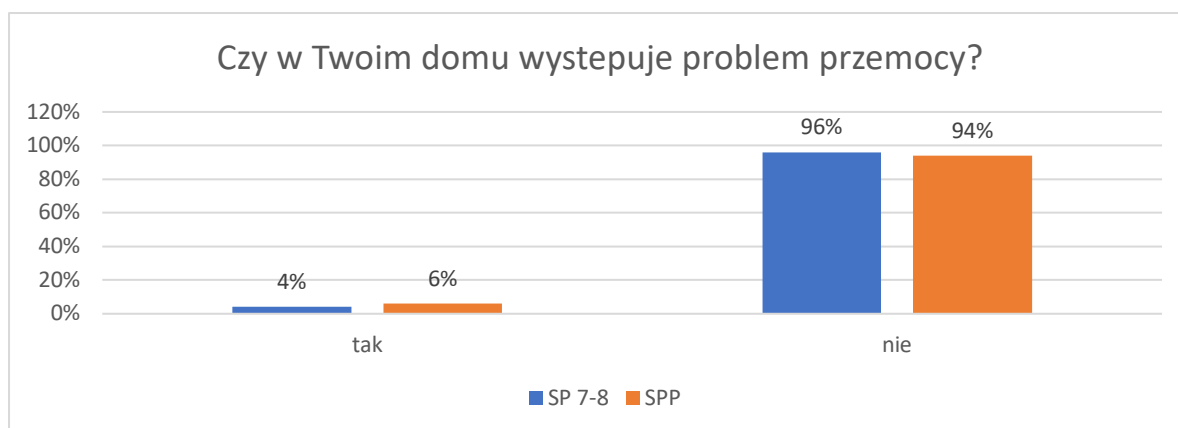
PRZEMOC W DOMU

Na przemoc w rodzinie można spojrzeć z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej. Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane. Najczęściej stosowany artykuł 207 kodeksu karnego dotyczy znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje za nie karę pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 5 lat. Z perspektywy moralnej, dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego, co jest złem moralnym. Sprawca powinien więc podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych ludzi. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania. Z perspektywy społecznej zwracamy uwagę na czynniki zawarte w obyczajach i postawach społecznych, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Z drugiej strony w obronie przed przemocą mogą organizować się znaczące siły społeczne i wywierać wpływ na stan spraw publicznych i życie⁷.

Z analizy odpowiedzi wynika, że przemoc domowa nie jest zjawiskiem powszechnym w środowisku uczniów Gminy Lubliniec – aż 96% uczniów klas 7–8 i 94% uczniów szkół ponadpodstawowych stwierdziło, że w ich domu nie występuje taki problem. Mimo to, niewielki odsetek badanych (4% SP 7–8 i 6% SPP) zadeklarował obecność przemocy w swoim otoczeniu domowym.

Spośród tych, którzy przyznali, że w ich domu występuje przemoc, najczęściej wskazywano na ojca jako osobę stosującą przemoc – aż 83% uczniów klas 7–8 i 44% uczniów szkół ponadpodstawowych. Na drugim miejscu znalazła się matka – odpowiednio 33% SP 7–8 i 52% SPP. Inne osoby wskazywane jako sprawcy to: brat (17% SP 7–8, 20% SPP), babcia (33% SP 7–8, 8% SPP), siostra (17% SP 7–8, 4% SPP), dziadek (17% SP 7–8, 4% SPP) oraz inne osoby (33% SP 7–8, 20% SPP). Dane te wskazują na potrzebę zachowania szczególnej uwagi wobec sygnałów przemocy domowej, nawet jeśli skala problemu wydaje się niska – każda zgłoszona sytuacja wymaga indywidualnej analizy i odpowiedniego wsparcia.

⁷ J. Mellibruda, Psychologiczne aspekty przemocy domowej, www.psychologia.edu.pl

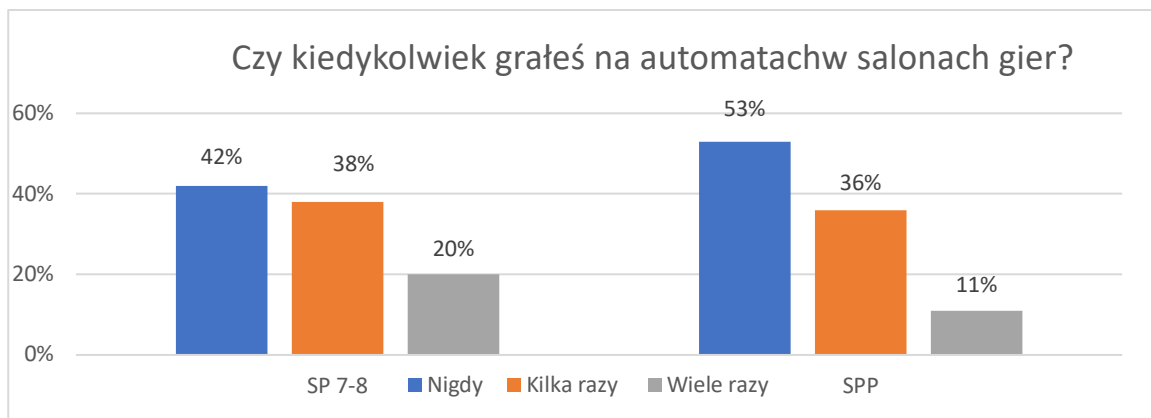

HAZARD

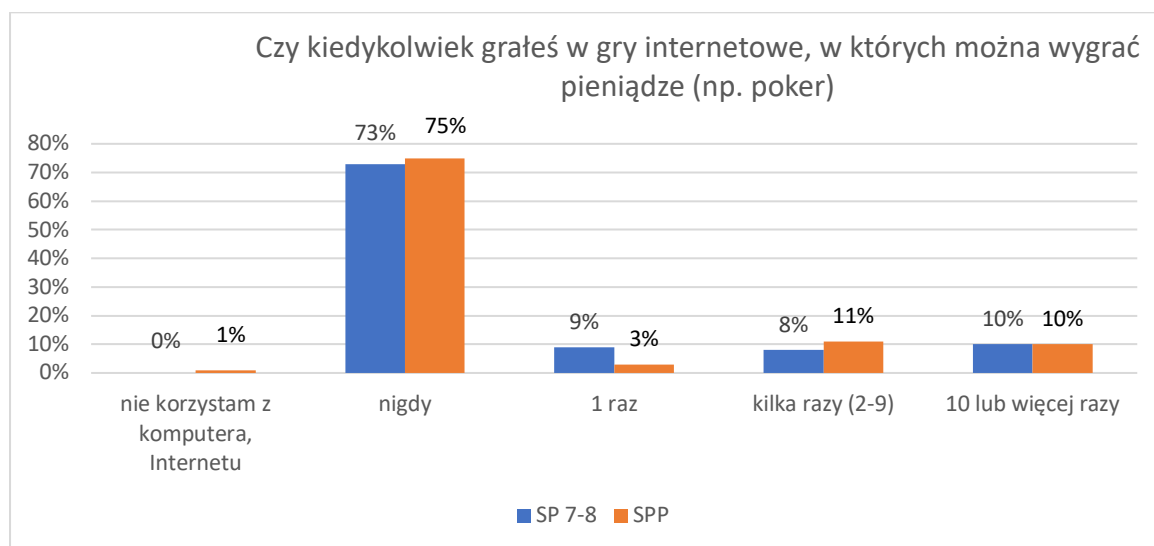
Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)⁸.

Część uczniów z Gminy Lubliniec miała już kontakt z grą na automatach – w klasach 7–8 szkół podstawowych dotyczy to 58% respondentów, natomiast w szkołach ponadpodstawowych – 47%. Choć największa grupa uczniów (SP 7–8 – 42%, SPP – 53%) deklaruje, że nigdy nie korzystała z tej formy rozrywki, to odsetek młodych ludzi, którzy choć raz grali, jest niepokojąco wysoki. W klasach 7–8 aż 38% badanych zadeklarowało, że grało kilka razy, a 20% – wielokrotnie. Wśród starszych uczniów odsetek ten wynosi odpowiednio 36% i 11%. Wyniki te sugerują potrzebę wprowadzenia działań profilaktycznych dotyczących zagrożeń wynikających z gier hazardowych wśród młodzieży.

⁸ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

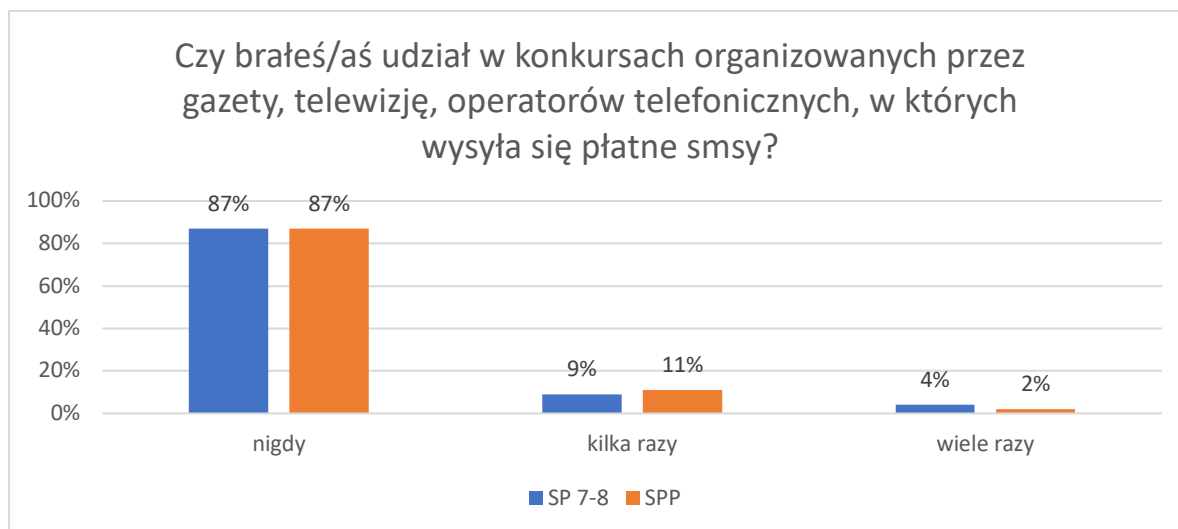

Wyniki badania pokazują, że większość uczniów – zarówno klas 7–8 szkół podstawowych (73%), jak i szkół ponadpodstawowych (75%) – nigdy nie brała udziału w grach internetowych, w których można wygrać pieniądze, takich jak poker. Jednocześnie blisko co czwarty uczeń w obu grupach wiekowych przyznał, że miał styczność z takimi grami: 9% uczniów klas 7–8 i 3% uczniów szkół ponadpodstawowych zagrało raz, 8% i 11% grało kilka razy (2–9), natomiast 10% w obu grupach – 10 lub więcej razy. Choć skala zjawiska jest mniejsza niż w przypadku gier na automatach, dane te sugerują potrzebę włączenia w działania profilaktyczne również tematyki uzależnień od gier losowych online.

Zdecydowana większość uczniów, zarówno klas 7–8 szkół podstawowych, jak i szkół ponadpodstawowych (po 87% w każdej z grup), deklaruje, że nigdy nie brała udziału w konkursach, w których wysyła się płatne SMS-y – organizowanych przez media, operatorów komórkowych czy prasę. Niewielki odsetek uczniów przyznał się do udziału w takich aktywnościach: 9% uczniów SP 7–8 i 11% uczniów szkół ponadpodstawowych zrobiło to kilka

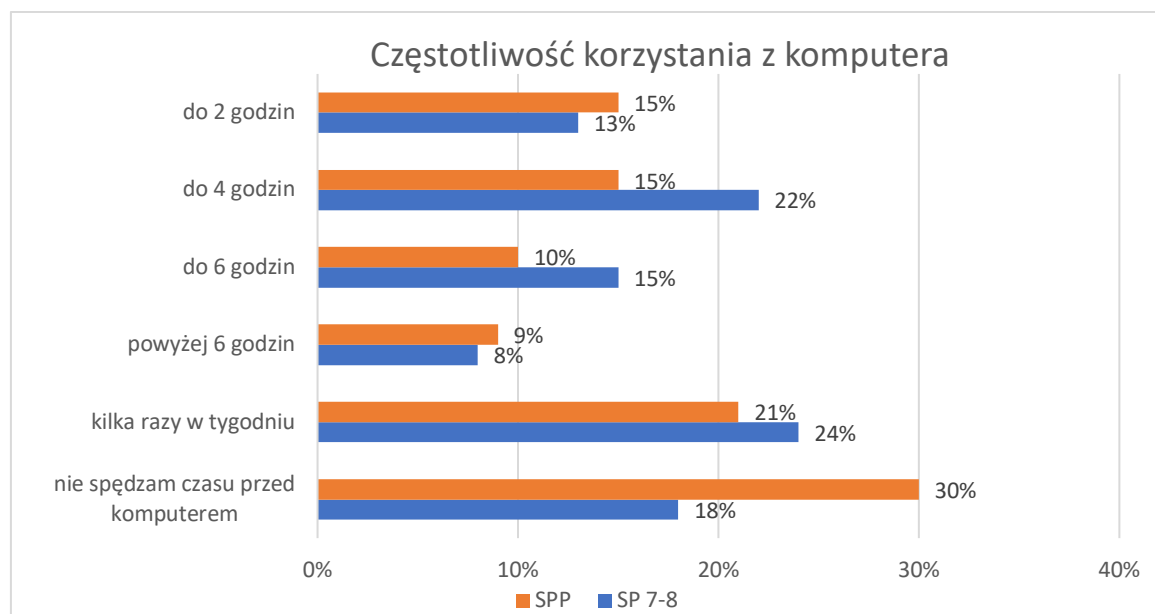
razy, a 4% i 2% – wielokrotnie. Dane wskazują, że ten typ ryzykownych praktyk finansowych jest wśród młodzieży raczej marginalny.

UZALEŻNIENIE OD INTERNETU I CYBERPRZEMOC

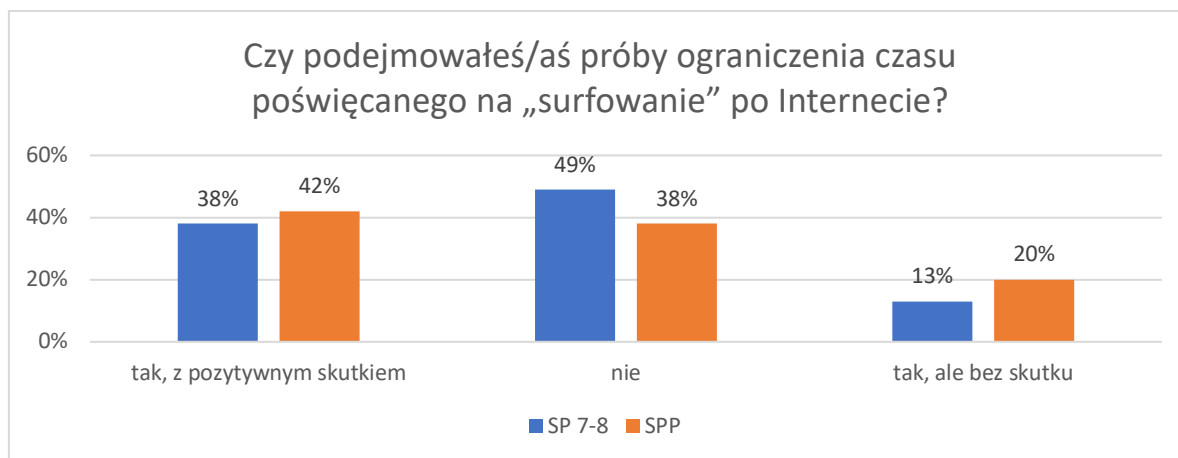
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom Gminy Lubliniec nie są obce wymienione powyżej doświadczenia.

Uczniowie klas 7–8 najczęściej deklarują spędzanie przed komputerem do 4 godzin dziennie (22%) oraz kilka razy w tygodniu (24%). Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych najczęstsze odpowiedzi to „kilka razy w tygodniu” (21%) oraz „nie spędzam czasu przed komputerem” (30%). Stosunkowo niewielki, ale istotny odsetek uczniów przyznaje się do korzystania z komputera ponad 6 godzin dziennie (8% SP 7–8 oraz 9% SPP), co może budzić niepokój w kontekście higieny cyfrowej młodzieży. Warto jednak zaznaczyć, że samoocena czasu spędzanego przed ekranem bywa często zaniżana, dlatego rzeczywisty poziom może być wyższy.

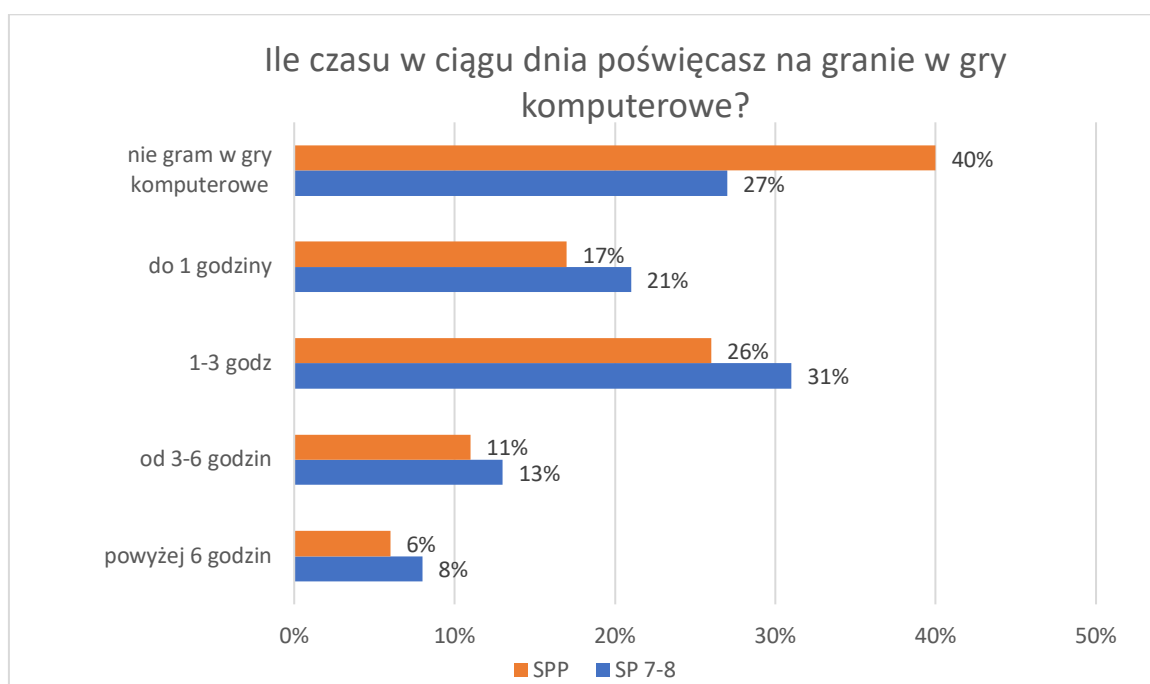

Zgodnie z danymi przedstawionymi na kolejnym wykresie, 38% uczniów klas 7–8 oraz 42% uczniów szkół ponadpodstawowych zadeklarowało, że podejmowało skuteczne próby ograniczenia czasu spędzanego na przeglądaniu Internetu. Jednocześnie 13% młodszych i 20% starszych uczniów przyznało, że mimo prób nie udało im się ograniczyć tego czasu. Prawie połowa uczniów klas 7–8 (49%) oraz 38% uczniów szkół ponadpodstawowych nigdy nie

podjęła takiej próby, co może wskazywać na brak refleksji nad własnymi nawykami cyfrowymi lub akceptację wysokiego poziomu aktywności online.

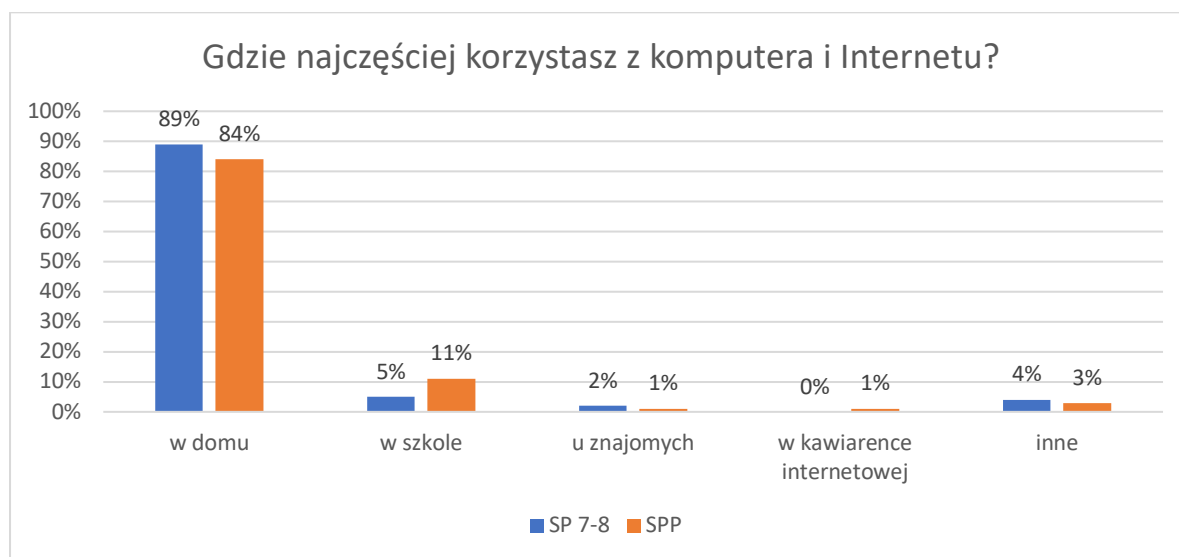

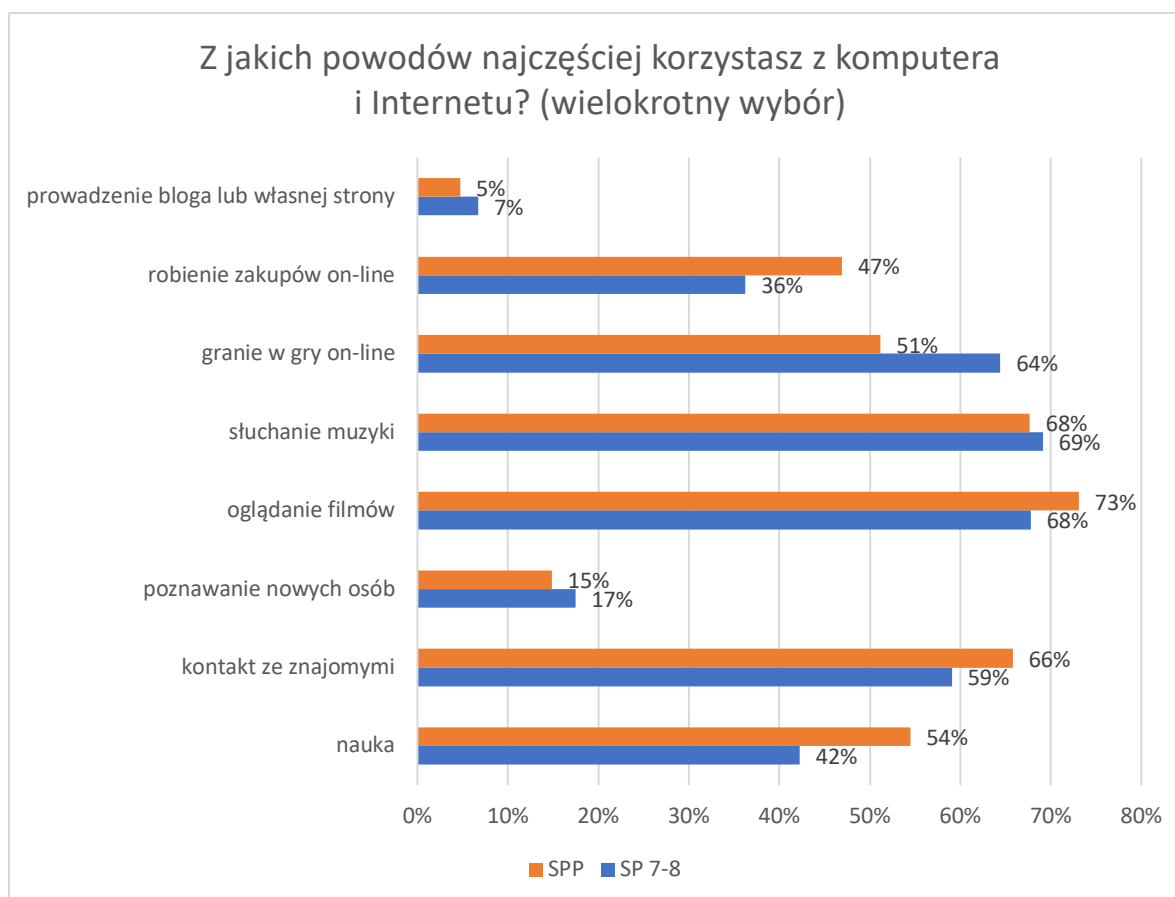
Wyniki badania pokazują, że niemal połowa uczniów klas 7–8 (52%) poświęca na granie w gry komputerowe do 3 godzin dziennie – w tym 21% gra do jednej godziny, a 31% od jednej do trzech godzin. Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych odsetek ten wynosi 43% (17% gra do godziny, a 26% od jednej do trzech godzin). Jednocześnie 27% uczniów młodszych i 40% uczniów starszych deklaruje, że nie gra w gry komputerowe wcale. Warto zwrócić uwagę, że 13% uczniów SP 7–8 i 11% uczniów SPP spędza na graniu od 3 do 6 godzin, a kolejne kilka procent – nawet dłużej, co może świadczyć o nadmiernym zaangażowaniu w ten rodzaj aktywności.

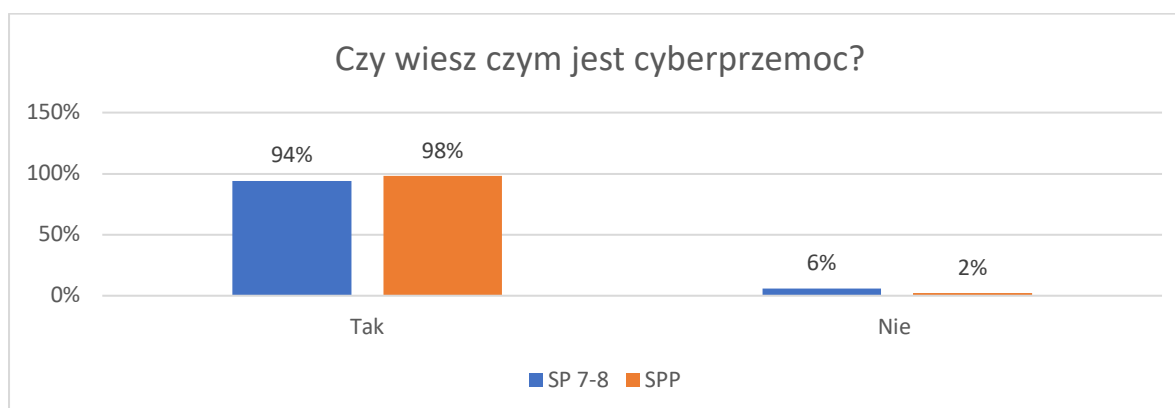
Zdecydowana większość uczniów, zarówno klas 7–8 szkół podstawowych (89%), jak i uczniów szkół ponadpodstawowych (84%) korzysta z komputera i Internetu przede wszystkim w domu. Sporadycznie wskazywano inne miejsca, takie jak szkoła (SPP – 11%, SP 7–8 – 5%) czy dom znajomych (SPP – 1%, SP 7–8 – 2%). Nieliczni wymienili także kawiarenki internetowe lub inne lokalizacje.

Jeśli chodzi o cele korzystania z komputera i Internetu, uczniowie najczęściej wskazywali słuchanie muzyki (SPP – 68%, SP 7–8 – 69%), oglądanie filmów (SPP – 73%, SP 7–8 – 68%), kontaktowanie się ze znajomymi (SPP – 66%, SP 7–8 – 59%) oraz granie w gry online (SPP – 51%, SP 7–8 – 64%). Często wymienianym powodem była także nauka, która dla 54% starszych uczniów i 42% młodszych jest istotnym zastosowaniem nowych technologii. Znacznie rzadziej młodzież wskazywała na robienie zakupów online (SPP – 47%, SP 7–8 – 36%), poznawanie nowych osób (SPP – 15%, SP 7–8 – 17%) czy prowadzenie bloga lub strony internetowej (SPP – 5%, SP 7–8 – 7%). Te dane potwierdzają, że komputer i Internet odgrywają kluczową rolę w codziennym życiu uczniów, głównie w obszarze rozrywki, kontaktów społecznych i edukacji.

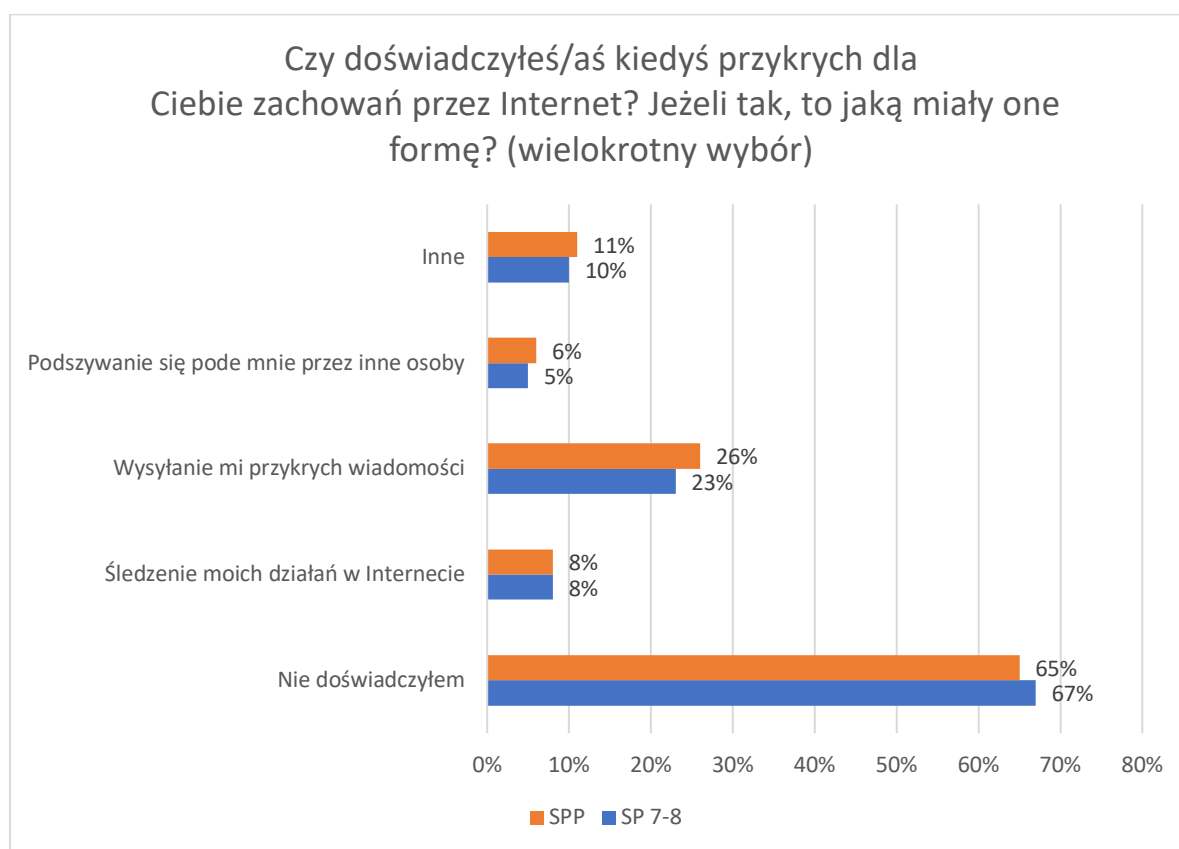

Zdecydowana większość uczniów, zarówno klas 7–8 szkół podstawowych (94%), jak i uczniów szkół ponadpodstawowych (98%), deklaruje, że wie, czym jest cyberprzemoc. Świadczy to o wysokim poziomie świadomości młodzieży w zakresie zagrożeń związanych z aktywnością online. Jednocześnie należy zaznaczyć, że niewielki odsetek uczniów (6% SP 7–8 i 2% SPP) przyznał, że nie wie, czym jest cyberprzemoc. Mimo że są to wartości marginalne, ich obecność sygnalizuje potrzebę dalszej edukacji w tym zakresie, szczególnie w kontekście profilaktyki przemocy rówieśniczej i bezpiecznego korzystania z Internetu.

Blisko jedna trzecia uczniów (23% SP 7–8 oraz 26% SPP) deklaruje, że doświadczyła w Internecie przykrych zachowań, w tym najczęściej w formie obraźliwych wiadomości. Znacznie rzadziej wskazywano na podszywanie się pod daną osobę (6% SPP, 5% SP 7–8) oraz śledzenie aktywności online (po 8% w obu grupach). Choć większość uczniów nie doświadczyła takich sytuacji (67% SP 7–8 i 65% SPP), to jednak skala problemu jest istotna, szczególnie w kontekście młodzieży najbardziej narażonej na skutki cyberprzemocy. Dane te powinny skłaniać do intensyfikacji działań profilaktycznych i edukacyjnych, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania hejtowi i ochrony tożsamości cyfrowej.

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Gminy Lubliniec:

- Do najpoważniejszych problemów społecznych w opinii mieszkańców Gminy Lubliniec należą: uzależnienie od komputera i Internetu (82%), bezrobocie (68%), uzależnienie od alkoholu (59%) oraz palenie papierosów przez osoby niepełnoletnie (58%).
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy Lublińca odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka – mieszkańcy gminy piją okazjonalnie, jednorazowo spożywając stosunkowo małe ilości alkoholu. Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo: 1 – 2 porcji alkoholu (68%), 3 – 4 porcji (28%).
- Wydaje się wskazane przeprowadzenie wśród mieszkańców Gminy Lubliniec kampanii informacyjnej, mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki spożywania alkoholu na organizm człowieka oraz konsekwencje społeczne związane z jego nadmiernym i regularnym spożywaniem. Warto przy tej okazji szeroko poinformować mieszkańców o miejscach, gdzie osoba uzależniona od alkoholu może uzyskać pomoc. Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po alkohol. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.
- Badani respondenci deklarują, że w swoim środowisku mają pojedyncze przypadki osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze. 20% ankietowanych zna co najmniej jedną osobę uzależnionych od tych substancji), a 14% badanych dorosłych mieszkańców Gminy Lubliniec przyznaje, że zażywało narkotyki.
- Według ankietowanych zjawisko przemocy w rodzinie w Lublińcu jest zauważalne (19% ankietowanych deklaruje, ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie). Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat przemocy w rodzinie,

należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy.

- W subiektywnej ocenie wyników ankiet mieszkańców Gminy Lubliniec zjawisko uzależnienia od hazardu nie jest zauważalne (13% deklaruje, że gra w gry hazardowe).

Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców:

- Kontynuowanie podejmowanych działań informujących o negatywnych skutkach zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu
- Wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.

- Należałoby mimo wszystko zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol wszyscy badani deklarują, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek. W opinii 60% sprzedawców próba zakupu przez niepełnoletnich zdarza się rzadko. Jednak, w zestawieniu tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu Gminy Lubliniec, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

Rekomendowane działania dla sprzedawców napojów alkoholowych:

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych (szkolenie w punktach sprzedaży alkoholu), działania edukacyjne z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty i ulotki, naklejki do umieszczenia w punktach.
- Podejmowanie cyklicznych działań kontrolnych, interwencyjnych a także prewencyjno – edukacyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych np. wykorzystanie procedur badawczo - profilaktycznych.
- Zakup i kolportaż materiałów edukacyjnych skierowany do sprzedawców napojów alkoholowych występujących do Urzędu Gminy z wnioskiem o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.
- Rekomenduje się także zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawców z Policją oraz z organem kontrolnym takim jak GKRPA.

Młodzież szkolna Gminy Lubliniec:

- Inicjację alkoholową ma za sobą: 30% badanych uczniów klas młodszych oraz 58% uczniów klas starszych. Alkohol to substancja, do której dostęp dla uczniów, w porównaniu do narkotyków czy dopalaczy, jest zdecydowanie łatwiejszy. Jego spożywanie jest też powszechnie tolerowane, traktowane, jako element tradycji czy kultury, a wręcz nieodłączny element wielu życiowych wydarzeń — niestety często osoby dorosłe nie widzą problemu w tym, że akceptują włączanie w ten „zwyczaj” osób niepełnoletnich. W związku z tym warto organizować kampanie informacyjne czy specjalne wydarzenia o charakterze profilaktycznym, prowadzone przez specjalistów, skierowane do ogółu mieszkańców, podczas których będą mieli oni okazję zapoznać się ze specyfiką problemów i sposobami ich przeciwdziałania. Jeśli uczniowie nie otrzymują informacji od osób dorosłych, że tego typu zachowania nie powinny być akceptowane, mogą zacząć z biegiem czasu włączać je, mniej lub bardziej świadomie, w repertuar własnych zachowań. Niebagatelna rola w przeciwdziałaniu tego typu sytuacjom przypada szkołom i nauczycielom mających kontakt z rodzicami, ale także władzom samorządowym, które mogą postarać się włączyć w lokalne programy przeciwdziałania problemom uzależnień oddziaływania skierowane na edukację i promocję zachowań pożądanych u rodziców oraz pozostałych mieszkańców gminy. Grupa rówieśnicza stanowi nieodłączny element prawidłowego rozwoju społecznego nastolatków, dzięki której nabywają umiejętności komunikacyjnych, empatii, pracy w grupie itp. Ważne przy tym, by środowisko szkolne, rodzinne itd. umożliwiała młodym ludziom spędzanie wolnego czasu w sposób, który będzie dla nich bardziej atrakcyjny niż np. wspólne picie alkoholu. Warto, więc zadbać o dostępność zajęć sportowych oraz rozwijających inne pasje i hobby oraz organizację różnego rodzaju akcji i wydarzeń, które będą mogły być alternatywą dla spotkań „zakrapianych” alkoholem czy innymi używkami (należy tutaj zaznaczyć, że spotkania ze znajomymi stanowią dla prawie połowy uczniów główny sposób spędzania wolnego czasu). Równie przydatne będzie organizowanie szkolnych warsztatów, podczas których młodzież będzie mogła wspólnie wypracowywać pożądane postawy wobec zagrożeń.
- Młodzi ludzie deklarują najczęściej spożywanie piwa oraz wódki. Większość uczniów przyjmuje konstruktywne postawy wobec substancji psychoaktywnych i ma świadomość ich szkodliwości.

- Wyniki badań wskazują, że wśród młodych ludzi problem przyjmowania substancji psychoaktywnych, tj. narkotyków i dopalaczy jest zauważalny – część uczniów ma za sobą inicjację narkotykową (SP 7-8 – 6%; SSP – 5%). Raczej dobrze rokujące są wyniki dotyczące nastawienia uczniów wobec brania narkotyków i dopalaczy w większości uczniowie w każdej grupie wiekowej nie zgadzają się lub raczej nie zgadzają się, by było to normalne dla osób w ich wieku. Warto jednak przeprowadzić działania mające na celu uświadomienie młodym ludziom skutków przyjmowania tych substancji.
- Uczniowie deklarują w ogromnej większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z rodzicami i nauczycielami. Generalnie rzecz ujmując pozytywne relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic—nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej). Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązywania codziennych problemów.
- Uczniowie deklarują w większości stosunkowo „zdrową” ilość czasu spędzanego przy komputerze, jednakże należy sumować to z czasem korzystania z telefonu oraz oglądania telewizji. Trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak, aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po mało oferujących stronach internetowych. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

- Wyniki uczniów dotyczące zagrożeń związanych z nowymi technologiami (doświadczenia w zakresie cyberprzemocy) wskazują na konieczność edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych, ale także profilaktyki zachowań agresywnych i nauki polubownego rozwiązywania konfliktów rówieśniczych w przestrzeni wirtualnej. 23% uczniów klas 7-8 i 26% uczniów klas SPP doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie „hejtowaniem”.

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego:

- **Organizacja spotkań, pogadarek, zajęć i warsztatów dla uczniów, które będą:**
 - wskazywały negatywne skutki picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji,
 - uświadamiały uczniom jak uzależnienie wpływa na życie,
 - rozwijały asertywną postawę – umiejętność odmowy,
 - kształtowały postawy wolne od używek oraz promowały zdrowy styl życia, uczenie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu, oraz będą miały na celu:
 - poznanie zasad ochrony danych osobowych w Internecie przez uczniów,
 - uczenie zasady stosowania ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci oraz postawy wzajemnego szacunku w Internecie,
 - kształtowanie w młodych ludziach czujności w stosunku do innych szczególnie nieznajomych,
 - dostarczenie uczniom wiedzy dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń płynących z użytkowania Internetu,
 - kształtowanie postaw uczniów sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z czasem i doborem treści programów komputerowych oraz Internetu,
 - podnoszenie świadomości uczniów dotyczących ograniczeń prawnych wynikających z korzystania z sieci,
 - ukazanie wpływu hazardu na funkcjonowanie młodego człowieka,
 - poznanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
 - poznanie wpływu jaki ma na życie hazard,

- pokazanie jak budować pozytywny obraz samego siebie.

○ **Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz rodziców poprzez szkolenia i spotkania otwarte w tematyce:**

- ✓ Przyczyn wchodzenia w uzależnienie, charakterystyki substancji psychoaktywnych.
- ✓ Wskazania miejsca nauczyciela i rodzica w procesie szeroko pojętej profilaktyki uzależnień.
- ✓ Ukazania znaczenia i oczekiwanych skutków programów profilaktycznych.
- ✓ Sposobów wyjścia z uzależnienia.
- ✓ Ukazania roli komunikacji w relacjach z dzieckiem i uczniem.
- ✓ Przedstawienie mechanizmu i konsekwencji uzależnienia.
- ✓ Zwrócenie uwagi na różne formy uzależnienia.
- ✓ Przekazanie rzetelnej i dokładnej wiedzy o specyfice czynności uzależniających oraz ich wpływie na organizm i psychikę młodych ludzi.
- ✓ Omówienie poszczególnych uzależnień behawioralnych tj. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm i uzależnienie od hazardu, gier, zakładów, seksu.
- ✓ Omówienie: ZUI – Zespół Uzależnienia do Internetu, wpływ komputera i Internetu na młodego człowieka, rodzaje aktywności dzieci i młodzieży w sieci, zalety korzystania z Internetu.
- ✓ Najpopularniejsze zagrożenia Internetu.
- ✓ Jak chronić własne dziecko – poradnik dla wychowawców klas i nauczycieli, sposoby ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci.
- ✓ Nowe zagrożenia m.in: sexting – nastoletnia auto-pornografia w sieci, cyberprzemoc, era informacji i manipulacji medialnej, kampanie społeczne dotyczące zagrożeń związanych z Internetem.
- ✓ Programy pozwalające kontrolować dostęp dzieci do komputera i Internetu.

ANALIZA PORÓWNAWCZA WYNIKÓW BADAŃ PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY LUBLINIEC W 2021 ROKU ORAZ 2025 ROKU

Poniżej wyszczególniono różnice pomiędzy wynikami w poszczególnych badanych obszarach dla mieszkańców Gminy Lubliniec. Badania zostały przeprowadzone w 2021 oraz 2025 roku.

- **Najistotniejszy problem społeczny środowiska lokalnego:**

Aktualnie mieszkańcy za najistotniejszy problem społeczny uznali: uzależnienie od komputera i Internetu (82%), bezrobocie (68%), uzależnienie od alkoholu (59%) oraz palenie papierosów przez osoby niepełnoletnie (58%). W diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych w 2021 roku mieszkańcy Gminy Lubliniec za najistotniejszy problem społeczny uznali: uzależnienie od alkoholu (45%), spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie (41%) oraz uzależnienie od komputera i Internetu (41%).

- **Spożywanie alkoholu:**

- a) w porównaniu z wynikami badań ankietowych z 2021 roku mieszkańcy Gminy Lubliniec aktualnie spożywają alkohol rzadziej, a także większa liczba respondentów (o 7%) deklaruje abstynencję,
- b) aktualnie mieszkańcy Gminy Lubliniec odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu niskim poziomem ryzyka. W diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych Gminy Lubliniec w 2021 roku postawy wobec picia alkoholu również uznano za prezentujące niski poziom ryzyka,
- c) błędne przekonanie jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce) jest aktualnie mniej rozpowszechnione wśród mieszkańców Gminy Lubliniec. W 2021 roku zgadzało się z nim 18% badanych, aktualnie jest to 10%,

- **Narkotyki i dopalacze:**

W odniesieniu do badań ankietowych przeprowadzonych w 2021 roku wśród mieszkańców Gminy Lubliniec pojawiały się wówczas deklaracje, że 19% zna co najmniej jedną przyjmujących narkotyki lub dopalacze.

Aktualnie 20% (o 1% więcej) badanych mieszkańców Gminy Lubliniec deklaruje, że zna co najmniej jedną osobę przyjmującą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.

- **Przemoc w rodzinie:**

W porównaniu do wyników badań z 2021 roku wzrósł odsetek osób deklarujących znajomość osób doświadczających przemocy w rodzinie – wówczas 16% wskazało, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy ze strony członka rodziny. Aktualnie deklaracje respondentów wskazują, że 19% ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczałyby przemocy w rodzinie.

- **Uzależnienie od hazardu:**

13% respondentów deklaruje, że zdarza się im grać w gry hazardowe. W odniesieniu do badań z 2021 roku zauważono, że aktualnie mieszkańcy o 11% rzadziej deklarowali, że grają w gry hazardowe.

**ANALIZA PORÓWNAWCZA WYNIKÓW BADAŃ PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD
SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH GMINY LUBLINIEC W 2021 ROKU ORAZ 2025
ROKU**

Poniżej wyszczególniono różnice pomiędzy wynikami w poszczególnych badanych obszarach dla badanych sprzedawców napojów alkoholowych Gminy Lubliniec.

- 1) W porównaniu do badania sprzedawców napojów alkoholowych z 2021 roku, aktualnie zauważalny jest spadek częstotliwości prób zakupu alkoholu przez osoby nieletnie. Podobnie aktualnie rzadziej zdarzają się sytuacje picia alkoholu w obrębie sklepu;
- 2) Aktualnie sprzedawcy napojów alkoholowych deklarują na tym samym poziomie, że w przypadku wątpliwości co do wieku osoby kupującej alkohol zawsze sprawdzają dowody potwierdzające wiek kupującego.

ANALIZA PORÓWNAWCZA WYNIKÓW BADAŃ PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD UCZNIÓW SZKÓŁ GMINY LUBLINIEC W 2021 ROKU DO BADAŃ Z 2025 ROKU

W badaniach ankietowych z 2021 oraz 2025 roku przeprowadzone zostały badania wg podziału wiekowego: szkoły podstawowe klasy (7-8) oraz szkoły ponadpodstawowe.

Poniżej wyszczególniono różnice pomiędzy badaniami w poszczególnych badanych obszarach dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych Gminy Lubliniec

- Alkohol:

- deklaracja dotyczące inicjacji alkoholowej na niższym poziomie: w porównaniu do badań z lat ubiegłych:

	Szkoły podstawowe	Szkoły Ponadpodstawowe
Badanie z 2021 r.	33%	65%
Badanie z 2025 r.	30% (-3%)	58% (-7%)

- Papierosy:

- deklaracja dotyczące inicjacji nikotynowej na wyższym poziomie w przypadku SP oraz na tym samym poziomie w przypadku SPP porównaniu do badań z lat ubiegłych

	Szkoły podstawowe	Szkoły Ponadpodstawowe
Badanie z 2021 r.	13%	30%
Badanie z 2025 r.	20% (+7%)	30% (=)

- Narkotyki i dopalacze:

- deklaracje dotyczące inicjacji narkotykowej aktualnie na wyższym poziomie w przypadku SP oraz niższym w przypadku SPP w porównaniu do badań z lat ubiegłych:

	Szkoły podstawowe	Szkoły Ponadpodstawowe
Badanie z 2021 r.	4%	10%
Badanie z 2025 r.	6% (+2%)	5% (-5%)

- Przemoc w szkole:

- deklaracje uczniów wskazują, że aktualnie większa liczba z nich doświadczyła w środowisku szkolnym przemocy ze strony innych uczniów.

	Szkoły podstawowe	Szkoły Ponadpodstawowe
Badanie z 2021 r.	38%	33%
Badanie z 2025 r.	54% (+16%)	37% (+4%)